

Óbudai Egyetem
Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar
Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ

SZAKDOLGOZAT

Az internet felhasználásának lehetőségei az Iszlám vallás témakörénél a
történelemtanításban és a mentorálásban

**OE-KVK-TMPK
2022**

Hallgató neve: **Mucska Gábor**
Hallgató törzskönyvi száma: **T009357/FI12904/K**

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

Óbudai Egyetem
Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar
Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ

SZAKDOLGOZAT FELADATLAP

Hallgató neve: Mucska Gábor István
Szakdolgozat száma: SZD21083114149963
Törzskönyvi száma: T009357/FI12904/K

Neptun kódja: [REDACTED]

Szak: gyakorlatvezető mentortanár pedagógus-szakvizsgára felkészítő
Specializáció:

A dolgozat címe: Az Internet felhasználásának lehetőségei az Iszlám vallás témakörénél a történelemtanításban és a mentorálásban

A dolgozat címe angolul: Possibilities of using the Internet for the topic of Islam in History teaching and mentoring

A feladat részletezése:

1. Az iszlám vallás megjelenése az általános iskolai tananyagban
2. Az online anyagok, segédletek bemutatása
3. A segédletek felhasználása a történelemtanításban
4. A segédletek felhasználása a mentorálásban

Intézményi konzulens neve: Tomory Ibolya

A kiadott téma elévülési határideje: 2022. december 15.

Beadási határidő: 2022. 05. 15.

A szakdolgozat: Nem titkos.

Kiadva: Budapest, 2022. 03. 17.

[Signature]
Intézetigazgató

A dolgozatot beadásra alkalmasnak találom:

[Signature]
belső konzulens

[Signature]
külső konzulens

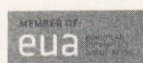
ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

KANDÓ KÁLMÁN VILLAMOSMÉRNÖKI KAR
TREFORT ÁGOSTON MÉRNÖKPEDAGÓGIAI KÖZPONT

HALLGATÓI NYILATKOZAT

Alulírott hallgató kijelentem, hogy a szakdolgozat saját munkám eredménye, a felhasznált szakirodalmat és eszközöket azonosíthatóan közöltem. Az elkészült szakdolgozatban található eredményeket az egyetem és a feladatot kiíró intézmény saját céljára térítés nélkül felhasználhatja, a titkosításra vonatkozó esetleges megkötések mellett.

Budapest, 2022. május 9.

.....
hallgató aláírása

1081 Budapest
Népszínház u. 8.

+36 1 666-5389

simonics.istvan@tmpk.uni-obuda.hu
www.uni-obuda.hu

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	4
Bevezetés	5
1. Az iszlám vallás	9
2. Az iszlám vallás megjelenése az általános iskolai tananyagban.....	14
2.1. A tanítást szabályozó dokumentumok	14
2.2. Az iszlám vallás témakörének helye a történelem tantárgyban	15
2.3. Az iszlám vallás megjelenése az általános iskolai történelem tankönyvekben ...	17
3. Online elérhető segédanyagok	28
3. 1. Bevezetés	28
3. 2. Oktatóvideók, videós oktatóportálok	29
3. 3. Tematikus digitális gyűjtemények/tudástárak, tudásbázisok	46
3. 4. Digitális és az elektronikus könyvtárak, múzeumok	52
3. 5. Prezentáció és videókészítők	55
3. 6. Történelemtanárok weboldalai, tematikus oldalak	58
3. 7. Gyakorló feladatkészítők, online kvízoldalak	64
3. 8. Gondolattérkép készítők	83
3. 9. Tankönyvkiadók weboldalai	86
3. 10. Vizuális rendszerező és gyűjteménykezelő alkalmazások.....	93
3. 11. Idővonal készítők.....	96
3. 12. Oktatási portálok, internetes oktatóoldalak	100
4. Az interneten elérhető segédletek felhasználása a történelemtanításban.....	105
5. Az interneten elérhető segédletek felhasználása a mentorálásban.....	111
6. Összefoglalás	119
Angol nyelvű összefoglaló.....	121
Irodalomjegyzék	122
Ábrajegyzék	130
A csatolt mellékletek jegyzéke	133
Mellékletek	134

Bevezetés

Az oktatás a XXI. században mind tematikájában, mind eszközeiben és metodikájában hatalmas kihívások elé néz. Miközben az oktatás keretei nagyon lassan változnak Magyarországon, az újabb felnövekvő „digitális” nemzedék más tartalmakat és megközelítéseket igényel. (Mezei M., 2016) Napjaink tanulói már a Z generáció tagjai, ők azok, akik a 2000-es évek környékén és utána születtek, akik beleszülettek a digitális világba. Jellemző rájuk, hogy hozzászoktak ahhoz, hogy a dolgok nagy része mobil, digitális, emiatt a kényelemérzetükhöz szükségesek a digitális eszközök. (Duchon, 2016) Egy másik megközelítés szerint nevezhetjük őket digitális bennszülötteknek is. Ők azok, anyanyelvi szinten beszélik a számítógépek, videojátékok és az internet digitális nyelvét, akik a digitális kor vívmányai között nőttek fel, mindenféle digitális eszközök között élik mindennapjaikat. Több időt fordítanak ezek használatára, mint a papír alapú könyvek olvasására. (Duchon, 2016) Ugyanakkor nekik is szükséges, hogy megtanulják „az eszközöket a saját tanulási folyamatuk támogatására használni. Ebben az intézményesült oktatás, a pedagógusok felelőssége is számottevő.” (dr. Tóth-Mózer-Kerek, 2019)

„Az IKT mozaikszó, az angol Information and Communication Technology (Technologies) szó szerkezet ICT rövidítéséből alakult ki, amely a magyar információ- és kommunikációtechnológia vagy információs és kommunikációs technológiák, röviden infokommunikációs technológia (technológiák) szerkezettel írható le. Általánosan elfogadott, hogy az IKT olyan eszközök, technológiák, szervezési tevékenységek, innovatív folyamatok összessége, amelyek az információ- és kommunikációközlést, feldolgozást, áramlást, tárolást, kódolást elősegítik, gyorsabbá, könnyebbé és hatékonyabbá teszik. (Nádasi, 2013)

Az IKT (Információs-Kommunikációs Technológiák) szerepe manapság az élet minden területén meghatározó, szerepe az oktatásban is egyre jelentősebbé vált napjainkban. „A modern információs technológiák számos lehetőséget nyújtanak a tanórák igényesebb kialakítására: például a powerpoint segítségével képeket, grafikonokat, térképeket stb. lehet bemutatni, és az internet is majdnem kimeríthetetlen bőséggel kínál mindenféle hasznos anyagot.” (Dahn, 2017) A szakértők szerint az IKT a tanítási-tanulási

folyamatban egyrészt kiegészítő, támogató szereppel bírhat, azaz segíthet azoknak a tanulóknak, akik valamilyen oknál fogva hátrányos helyzetben vannak az információk megszerzését illetően (pl. hallás- vagy látási problémáik vannak). Az IKT másik szerepköre, hogy a tanítási folyamatban új típusú adat- és információforrásként, kommunikációs-, szemléltető- és prezentációs eszközként szolgál, tehát a tanítás eszközrendszerét bővíti. (Lakatosné, 2010) „Az IKT-eszközökkel segített tanulás nagyobb mértékben fejleszti a gyermek természetes kíváncsiságát, illetve kialakul benne az önálló tanulás iránti kedvező magatartás, mely az életben való érvényesüléséhez, alkalmazkodásához elengedhetlenné válik.” (Molnár, 2008)

Ezen IKT eszközök alkalmazásának megtanulását, a digitális kompetenciák fejlesztését nem lehet csak az informatikaóráktól, jelenlegi nevén Digitális kultúra óráktól és az informatikatanároktól elvárni. Ahogy az olvasás-szövegértés fejlesztése sem csupán a magyar nyelv és irodalomtanárok feladata, hanem a történelemtanároké is többek között, ugyanez a helyzet a tanulók digitális kompetenciájának fejlesztésével.

Rengeteg ismeretanyag, segédlet, oktatási anyag vált azonnal hozzáférhetővé széles tömegek részére az internet segítségével. Ezeket a tanár megfelelő szelektálás után felhasználhatja az oktatási folyamatokban, megkönnyítve a munkát, a tanítást és a tananyag elsajátítását, begyakorlását. Azonban ez a tanár részéről tudatos tervezőmunkát igényel. A mai digitális nemzedéknek már nem elég a nyomtatott könyv, az online tananyagok bevonása a tanórába nélkülözhetlenné vált. A tanár feladata ezen oktatási segédletek helyének megtalálása és megfelelő felhasználása az adott tanórán. Az online tananyagok használata során az is nagyon fontos, hogy a tanár olyat válasszon, amely szakmailag elfogadható, megbízható, hiteles tananyag. A felső tagozatos általános iskolás tanulók, főleg ötödik osztályban még, amikor az iszlám vallásról is tanulnak, nem rendelkeznek a megfelelő képességgel az online anyagok közti eligazodáshoz, a tanár feladata elsősorban az életkoruknak megfelelő anyagok kiválasztása. Még előnyösebb, ha mindezek motivációs eszközként, sikeresen felkeltik a tanulók figyelmét, érdeklődését is. A tanárnak fontos szerepe van abban is, hogy segítse a diákjait a megfelelő forráskritikai képesség kialakításában és abban, hogy el tudjanak igazodni a nagyszámú információk tengerében. Már nem csak a tudás birtoklója vagy közvetítője, a pedagógusnak manapság hangsúlyosabbá válik a tanulást irányító, tanácsadó szerepe, amely az ismeretek elrendezésében, strukturálásában segíti a

tanulóit. Amikor egy adott témakör tanítunk, nem csak az a feladatunk, hogy az ide tartozó legfontosabb fogalmakat, évszámokat, neveket megtanítsuk, hanem legtöbbször reflektálnunk kell a tanulók más forrásokból származó ismereteire is. Az interneten szörfölve ugyanis találkozhattak számos olyan információval, amelyek közötti eligazodásban segíthet a történelemtanár. (Kovács-Kovács Istvánné-Óbis, 2015, 74. o.)

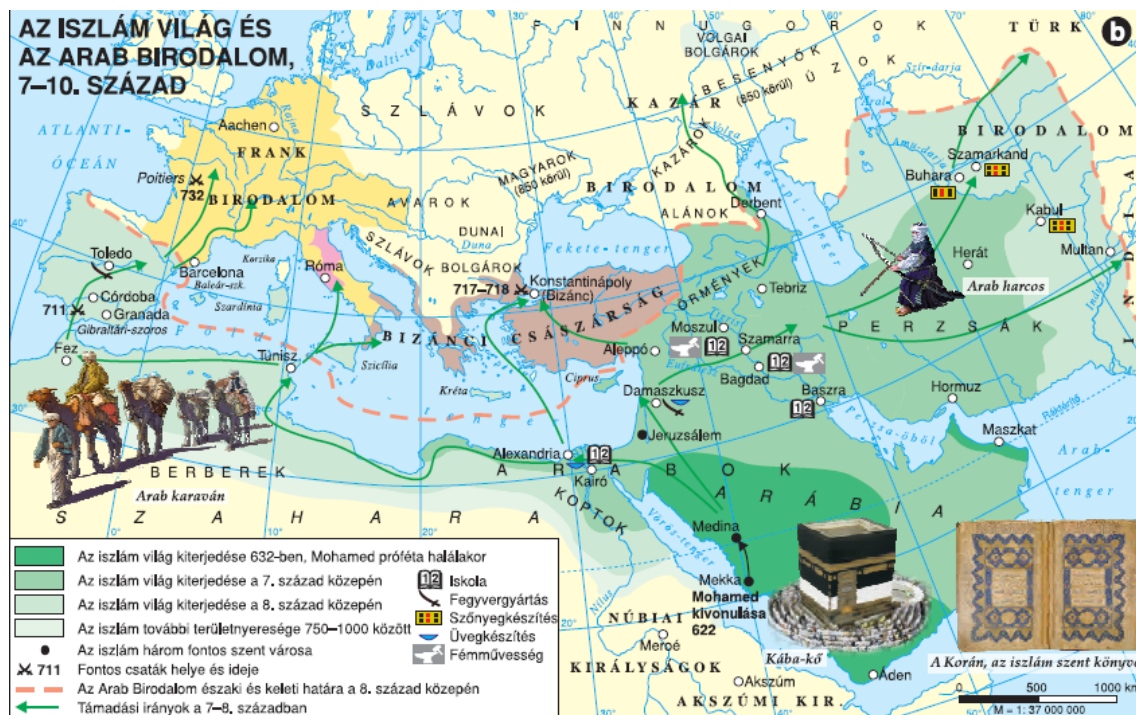
Szakdolgozatomat gyakorló pedagógusként, több mint 10 éves tapasztalattal rendelkező általános iskolai történelemtanárként írom. Témaválasztásom indokolja, hogy jómagam is rendszeresen használom a tanóráimon az online elérhető történelmi tananyagokat, akár egy új anyag feldolgozásánál, akár gyakorlás, ismétlés, összefoglalás céljából. Saját tapasztalatom is azt mutatja, hogy a tanulók figyelmét jobban fel lehet kelteni az IKT eszközök alkalmazásával, ehhez nagy számban állnak rendelkezésre – változatos minőségben – online elérhető tananyagok, oktatóvideók, gyakorlóanyagok, játékos feladatok. Egyre több tanárkollégám ismeri ezt fel és kezdi megismerni és használni a megjelenő új technikákat, a megszokott, hagyományos papír alapú, tankönyv alapú oktatás mellett, azt kiegészítve vagy azok helyett.

Szakdolgozatom témájául az öt világvallás egyikét, a Mohamed próféta által alapított, Arab-félszigetről elinduló egyistenhívő vallást, az iszlámot választottam. Az iszlám vallás az általános iskola 5-8. osztályainak szóló történelem kerettantervben az 5-6. évfolyamhoz tartozó „A középkor világa” témakörben, illetve a 7-8. évfolyamhoz tartozó „Régiók története” témakörben jelenik meg. Szakdolgozatom célja, hogy bemutassam, milyen módon lehet használni az internetet az iszlám vallás témakörének tanításánál, milyen online segédletek érhetőek el a témakör tanításához. Ehhez az ide vonatkozó, magyar nyelvű online oktatási anyagokat, segédleteket, az iszlám vallással kapcsolatos online tartalmakat, azok tanításban, illetve a mentorálásban történő felhasználásukat fogom bemutatni. Az online tartalmakat saját gyűjtéssel válogattam. Szakdolgozatomnak nem volt célja az iszlám témakör általános iskolai történelem tankönyvekben való megjelenésének bírálata, kritikája.

Habár az iszlám vallás az öt világvallás egyikeként nagyszámú követővel rendelkezik világszerte, Magyarországon nincs jelentős muszlim vallási közösség. Ennek ellenére fontos, hogy az alapvető ismeretek szintjén a diákok megismerkedjenek az iszlámmal, amelynek szerepe nagyon meghatározó volt és napjainkban is az a világtörténelem menetére.

Napjainkban az iszlám világ többnyire negatív megközelítésben kerül a média és a közbeszéd fókuszába, így nagyon fontos, hogy a diákok a hagyományos, iskolai keretek közt találkozzanak az iszlámmal kapcsolatos alapvető ismeretekkel. Ugyanakkor, ha az oktatás szereplői hiányos, nem kellő felkészültséggel, háttértudással és nyitottsággal foglalkoznak az iszlámmal, akkor féltő, hogy a párbeszédre és a világban zajló folyamatok megértésére képtelen generációk kerülnek ki az iskolapadokból. Habár Magyarországon nincs jelentős számú muszlim közösség, az utóbbi évtizedekben szükségessé vált, hogy a magyar oktatásnak legalább az alapvető ismeretek szintjén részét képezze az iszlám. Mindebben a történelemtanároknak is tevékeny részt kell vállalniuk, hiszen az iszlám a kialakulásától kezdve folyamatosan jelentős hatást gyakorol a világ történelmére. (Fodor, 2018)

1. Az iszlám vallás

Forrás: Csepela, J.- Horváth, P. (2019): Képes Történelmi Atlasz

1. ábra - Az iszlám világ és az arab birodalom, 7-10. század

Az iszlám az öt világvallás egyike, napjainkban a kereszténység után a világ második legnagyobb vallása a hívek számát tekintve. 2015-ös adatok szerint világszerte 1,8 milliárd híve van, amely szám az előrejelzések szerint 2060-re 3 milliárdra fog nőni. (Hackett-Lipka, 2018.) Az iszlám vallás születési helye az Arab-félsziget. Az arab szemita szó, jelentése sivatagot, de jelenti a sivatag lakóit is. Az arab (arabi, arabu) név először asszír forrásokban tűnik fel, az arab szó eredete bizonytalan. (Polgár, 2007)

A félsziget „belső, sivatagos részein vándorló, nomadizáló állattenyésztést (ló, teve) folytató arab törzsek éltek nemzetségi-törzsi társadalomban, időnként rablóhadjáratokat vezetve egymás, valamint a nyugati és déli partvidék városai, államai ellen”. (Katus, 2001, 160.o.)

A törzseket a közös nyelv összekötötte, kezdetekben több istenben hittek. Az eltérő hitviláguk, a vallási különbségek, a törzsek közötti rivalizálások a vízelő helyekért gyakori okai voltak az egymás közötti háborúzásoknak.

A félsziget nyugati részén fontos nemzetközi kereskedelmi út haladt, az ún. tömjénút. Ezen az úton jutott el Bizáncba Szomáliából a tömjén, de fontos útvonala volt az Indiával való kereskedelemnek is. Idővel előtérbe kerül a Vörös-tenger keleti partján található Hidzsász régió átvető nemzetközi kereskedelmi út mentén fekvő városok közül Mekka, amely átvette a karavánkereskedelm irányítását. Lakói elsősorban a kereskedelemmel foglalkoztak. Mekkába zarándokok ezrei érkeztek, mert itt található a Kába, az a kocka alakú építmény, amelyben a Fekete Követ őrizték. (Katus, 2001)

Mohamed egy kereskedő volt, aki Mekka városából származott. Ő lesz az, akinek a monda szerint negyvenéves korában megjelent Gábiel arkangyal a látomásaiban, beszélt hozzá, amit ő isteni kinyilatkoztatásnak tekintett és ennek hatására elkezdett tanítani, elkezdte hirdetni tanításait. Mohamed az, aki elterjeszti az egyistenhitet az arabok között. Ez lesz az iszlám vallás. Követői egy istent tisztelnek és követnek, ő Allah.

Mohamed Mekkában született, de pontos születési dátuma nem ismert, az 570 körüli évekre teszik. Félárvaként, nehéz sorsúként az egyik nagybátyja nevelte fel. Felnőttként kereskedelemmel foglalkozott, majd házassága révén ő maga is vagyonos ember lett, elvette egy gazdag kereskedő özvegyét. 7 gyermeke is született. Sokat utazott, melynek során megismerkedett többek között a keresztények, zsidók és a perzsák vallásával is. Úgy gondolta, hogy az egymással vetélkedő arab törzseket egyesíteni tudná egy közös Istenbe vetett hittel. Szigorú egyistenhitet hirdetett, de kezdetben gyanakodva figyelték a mekkai kereskedők a tanait, féltek a növekvő népszerűségétől, így üldözés várt rá. Emiatt családjával 622-ben egy másik városba, Jathribba költözött. A kivonulás neve arabul hidzsra, ennek időpontja lett az iszlám időszámítás kezdete később. A „település később új nevet kapott: Medina, azaz madínat an-nabí, azaz a próféta városa lett”. (Salamon, 2006, 416.o.) Az iszlám világában a vallási naptár ma is holdévekben és holdhónapokban számol. Az ünnepek időpontját a Hold egyes fázisainak megjelenése alapján határozzák meg. (Németh, 2001) A 365 napos napévnél körülbelül 11 nappal rövidebb egy holdév. A holdhónap kezdetét az újhold sarlójának megjelenése jelenti, így a holdhónapok hossza sohasem egyforma, lehet 29 vagy akár 30 nap is. (Ferenci D., 2010) Jelenleg az iszlám világban az iszlám naptár szerint 1443-at írnak.

Mohamed Medinába költözése után folytatta tovább a tanítást, közösséget szervezett, aminek ő volt az egyszemélyű vezetője. Idővel kiterjeszti befolyását Mekkára is, majd

egyesíti az Arab-félsziget kereskedő és pásztorkodó csoportjait. Az ő tanításait nevezzük összefoglaló néven iszlámnak. „Akik elfogadták Mohamed tanításait, azokat muszlimoknak kezdték nevezni. A szó jelentése: az, aki aláveti magát (tudniillik Isten akaratának). Az alávetés aktusát nevezték iszlámnak. Ez lett a vallás neve.” (Salamon, 2006, 416. o.) Az iszlám szó másik jelentése: béke. Csak az Istennek való odaadás és engedelmesség által érhet el igazi testi, lelki békét az ember. Az ilyen engedelmes élet belső nyugalmat ad az egyéneknek, és ezzel lefekteti az egész társadalom igazi békéjének alapkövét is.” (Mawdudi, 2007)

„A »mohamedánizmus« vagy »mohamedán« elnevezés, amely a nyugati országokban az iszlámra és a muszlimokra használatos, hamis és félrevezető, minden muszlim a leghatározottabban visszautasítja használatát. Számukra Mohamed nem Isten, hanem próféta, az utolsó az iszlám vallás prófétáinak hosszú sorában.” (Mawdudi, 2007) A muszlimok hite szerint egyedül csak Allahot szabad imádni. „A muszlimok teljes mértékben elfogadják Isten előírásait és tanításait, úgy, ahogy azt Allah a küldöttének Mohammednek kinyilatkoztatta.” (Czink, 2005, 9.o.)

Az iszlám egy szigorúan egyistenhívő (monoteista) vallás. A vallás szent könyve a Korán, Isten szavainak gyűjteménye. Az iszlám kinyilatkoztatása, amelyet Isten Gábiel arkangyal közvetítésével Mohamednek küldött. A Korán szúrákra, azaz fejezetekre, a fejezeteken belül pedig ájákra, azaz versekre oszlik. (Gyöngyösi, Marcinkó et al., 2018)

Az iszlám vallás templomai a mecsetek. Minden mecset mellett egy magas torony található, ezek a minaretek. Innen hívja imára a híveket a müezzin jellegzetes énekével. A hívőknek 5 fő parancs szerint kell élniük. Fogadják el, hogy az egy igaz Isten (Allah) létezik, Mohamed az ő küldötte (Próféta). Minden nap ötször imádkozni kell Allahhoz, Mekka felé fordulva. Alamizsnát kell osztani a szegényeknek, elesetteknek, meg kell segíteni őket. Ramadán havi böjtöt meg kell tartani (9. holdhónap), ekkor napközben tilos táplálékot fogyasztani, csak napnyugta után engedélyezett a táplálkozás számukra. Életükben legalább egyszer el kell zarándokolni (hádzs) Mekkába, a Kába-kőhöz („fekete kő”). Minden igaz hívő kötelezettsége az iszlám általános védelmezése is.

Ugyan nem sorolják az iszlám öt fő vallási összetevője közé, de a fontossága miatt hatodikként mégis ide szokták említeni a dzsihádot, a „szent háború” kötelességét. A dzsihád szó nem háborút jelent, hanem inkább vallási-missziói buzgóságot, küzdelmet, erőfeszítést jelent az iszlám igazságának érvényesítésért, terjesztéséért. (Németh, 2001)

Dzsihád alatt általában a személyes tulajdonságok javítását értjük, de jelentheti a saját vagy mások életének, tulajdonának és hitének megvédéséért vívott harcot is. Az iszlám szerint valamennyi muszlim számára a legszebb és legnemesebb cél az iszlám törvényeinek terjesztése és megerősítésére tett erőfeszítés az egész világon. (Ferencsi D., 2010) Dzsihádot jelent ugyanakkor az is, ha egy muszlim megvédi országát és vallását idegen támadóktól. Előírás számukra, hogy háború esetén tilos a hadműveletekben közvetlenül nem résztvevő emberek életét kioltani, a foglyokkal pedig emberhez méltóan kell bánni. „Azok az emberek, akik az iszlám nevében terrorcselekményeket követnek el, nem az iszlám szellemében cselekszenek. Az iszlám tanításaiból kiindulva minden muszlimnak el kell határolódnia a robbantásoktól, az értelmetlen gyilkosságoktól és rombolástól, amelyek az iszlám nevében történnek. Ezek a cselekmények a hívő muszlimok életét keserítik meg.” (Czink, 2005, 85.o.)

Mohamed halála után utódaik, a kalifák egy hatalmas birodalmat hoztak létre, többek között Európába is eljutottak. Afrika felől elfoglalták a mai Spanyolország és Portugália területét. Keleten pedig Indiáig jutottak. Az első négy „igaz úton járó” kalifa: Abú Bakr, Omár, Oszmán és Ali voltak. Ezután a „dinasztikus elv” kerül előtérbe az utódlásnál. Az iszlám történetében a kalifa szerepét és maga a kalifátus intézményét sokszor félremagyarázták a napi politika eszközeként. (Serdian, 2021)

Mohamed halála után muszlimok egymás után sorra foglalták el többek között a szíriai, egyiptomi, perzsa településeket, egész térségeket. Fennhatóságukat az elfoglalt területeken katonai táborhelyek létesítésével próbálták megerősíteni, de a katonai sikereik mellett képesek voltak a lehető legkülönbözőbb idegen hatásokat összeötvözni. Nem kényszerítették a meghódított népeket az iszlám hitre való áttérésre, számos kisebbségi csoportnak ugyanakkor védeltséget is adtak. A muszlimok elismerik a bibliai prófétákat, köztük Jézust is, és sohasem gyalázzák őket, mivel a bibliai próféták az iszlámnak is prófétái. (Szombathy, 2018)

A vallási türelem mellett a régi (antik) tudományok eredményei iránti hallatlan érdeklődés volt a jellemző. Az arabizálást sem erőszakolták a meghódított területeken, de a Korán nyelvét minden nyelv előtt valónak tartották. Megengedték a szúrák más (pl. perzsa) nyelven való magyarázatát, de elfogadhatatlannak tartották a Korán lefordítását más nyelvekre. A próféta által kinyilvánított szövegek lejegyzésére leginkább csak halála után került sor, mert amíg ő és tanítványai éltek, a szóbeli hagyományozás

elsőbbséget élvezett az írásbelivel szemben. Csak a 10. századra fejeződött be a Korán végleges változatának kialakítása. (Kéri, 2020) A muszlim tudósok érdeklődésük középpontjában elsősorban a Korán és annak értelmezése állt, de már a 7. századtól kezdve intenzíven foglalkoztak a különböző tudományok eredményeinek megismerésével és kutatásával. Fontosnak tartották más népek tudományos munkáinak megismerését, lefordítását perzsa és arab nyelvre. Emellett az ókori görög, római, a kínai és indiai és egyéb kultúrák eredményeinek megismerése, átvétele jelentette a muszlimok hihetetlenül gyors és látványos kulturális felemelkedésének alapját, és ez lett az egyik legfontosabb mozgatórugója a középkori európai kultúra kibontakozásának is. (Kéri, 1999) A különféle természettudományok is gyorsan fejlődtek, beleértve a matematikát, földrajztudományt, kémiát, ehhez a nagyszámú könyvtáralapítás is nagyban hozzájárult. Idővel a törökök veszik át a vezető szerepet az iszlám világában. Napjainkra a hívők létszámát tekintve a második legnagyobb vallási irányzat az iszlám, a fő elterjedési területe Közel-Kelet, Észak-Afrika, Közép-Ázsia, de más térségekben, szinte minden kontinensen megtalálhatóak a vallás hívei. Az iszlám sok évszázada jelen van Európában, és komoly hatással bírt az európai civilizációra. Az egyre jobban növekvő lélekszámuk ellenére még mindig kevésbé ismert az iszlám civilizáció az európai ember számára, így a pedagógusnak a köznevelés különböző színterein nagy a felelőssége az iszlámmal szembeni általánosítás leküzdésében.

2. Az iszlám vallás megjelenése az általános iskolai tananyagban

2.1. A tanítást szabályozó dokumentumok

„A Nemzeti alaptanterv és a hozzá kapcsolódó kerettantervek a tanulási terület (műveltségterület) legfontosabb szabályozó dokumentumai. A célok és a fejlesztendő kompetenciák kijelölése, a kötelező tartalom és az időkeretek körülhatárolása mellett meghatározó módon befolyásolhatják a taneszközöket, tankönyveket és a vizsgakövetelményeket, de közvetett módon hatással lehetnek a módszerekre is.” (Ádám, 2020, 4. o.)

A tanterv komplex célrendszert határoz meg. Ennek része a kulcskompetenciák, illetve a tanulási területhez kötődő kompetenciák fejlesztése éppúgy, mint a történelmi ismeretek elsajátítása vagy attitűdök formálása, elmélyítése; összességében a történelmi műveltség és történelmi gondolkodás kialakítása, amely a tanulót hozzásegíti a múlt megértéséhez, a jelenben való eligazodáshoz és a jövőre vonatkozó lehetőségek megfogalmazásához; illetve, hogy kisebb-nagyobb közösségeinek autonóm és felelősen cselekvő tagja, polgára legyen. (Ádám, 2020, 6. o.)

A vallások az emberiség történelmében mindvégig meghatározó, központi szerepet töltek be. Napjainkban az oktatásra nézve megvalósult teljes mértékben az állam és az egyház szétválasztása, ennek ellenére a vallások többféle formában is jelen vannak az iskolában, megjelennek a Nemzeti Alaptantervben és a tananyagban is. A vallástörténet tanítása része napjaink történelemoktatásának is. Ennek megközelítése tanári oldalról alapvetően leíró, bemutató jellegű, de tiszteletteljes tanári magatartást kíván. Az iszlám vallással kapcsolatban a pedagógus célja az iszlám vallás civilizációformáló szerepének bemutatása és tudatosítása a tanulóknál. Az iszlám vallás tanításakor a pedagógus építhet a különböző tantárgyi kapcsolódásokra.

Tantárgyi kapcsolódások:

Matematika: Alsó tagozat - Számok tulajdonságai című témakör tanulása
eredményként a tanuló helyesen írja az arab számjeleket. (*Matematika 1–4. évfolyam kerettanterv*, 2020)

Földrajz: Felső tagozat - Az Európán kívüli kontinensek földrajza című témakör
elsajátítandó topográfiai ismeretei közé tartozik Afrika és Ázsia (többek között Arab-félsziget, Perzsa (Arab)-öböl, Mekka is). (*Földrajz 7-8. évfolyam kerettanterv*, 2020)

Magyar nyelv és irodalom: Felső tagozat – 5-6. évfolyamon Irodalom tantárgyból a Prózai nagyepika témakör kötelező olvasmánya Gárdonyi Géza: Egri csillagok című műve. Az 5-6. évfolyam Irodalom törzsanyagában Fekete István: A koppányi aga testamentuma című ifjúsági regénye szerepel a választható magyar ifjúsági vagy meseregények között. 7-8. évfolyamon Irodalom tantárgyból a Klasszicizmus és romantika témakörének tanulásánál ajánlott vers Arany János: Szondi két apródja. *(Magyar nyelv és irodalom 5-8. évfolyam kerettanterv, 2020)*

Természettudomány: Középiskola – 11. évfolyamon a természet megismerése című témakör fejlesztési feladatai és ismeretei közé tartozik a természetfilozófia, a természettudományos gondolkodás előképeinek megjelenése az ókorban (görög, arab, kínai gondolkodók, világmagyarázatok). *(Természettudomány 11. évfolyam kerettanterv, 2020)*

Biológia: Felső tagozat – 7-8. évfolyamon A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei című témakör javasolt tevékenysége a kiselőadások, posztterek készítése az élettudományok és az orvoslás történetének egy-egy nevezetes személyiségéről, az ókortól napjainkig. *(Biológia 7–8. évfolyam kerettanterv, 2020)*

Etika: Felső tagozat - Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére című témakör tanulása eredményeként a tanuló feltárja, hogyan jelenik meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai. *(Etika 5-8. évfolyam kerettanterv, 2020)*

2.2. Az iszlám vallás témakörének helye a történelem tantárgyban

Az iszlám vallás megismerésére az általános iskola ötödik évfolyamán, a Középkor témakörén belül kerül sor. Az ezt megelőző témakörök során a tanulók már megismerhették a keresztény és a zsidó vallást is.

A 2012-es Nemzeti Alaptantervben a kijelölt 66 témából az Egyetemes középkor című részben jelent meg önálló témaként az iszlám hódítás. Az ebből levezetett 2012-es

kerettantervben szintén önálló témaként jelent meg az iszlám vallás. Az OFI által fejlesztett ötödik évfolyamosoknak szóló Újgenerációs tankönyvekben a 33. lecke volt az iszlám, az egyetemes középkor című nagyobb témakörben. A témakörön belül a 4. lecke, amelyet még 5 másik követett.

A 2020-as NAT és a kerettanterv témakörei, valamint témái szó szerint megegyeznek, a kerettanterv altémái csupán pontosítják, ezáltal szűkítik a témák tartalmát. Egy-egy témakör ráadásul többnyire egy-egy tankönyvi lecke tananyagmennyiségét fedi le. Az iszlám vallás az ókort követő második nagy témakör, az egyetemes középkor részeként szerepel. Ebben a 4. A keresztes lovagok világa című rész, amiben megjelenik az iszlám vallás. A NAT 2020-as változatában tehát az iszlám vallás már nem jelenik meg önállóan, köszönhetően az általános iskolai kerettantervben bevezetett tananyagcsökkenések miatt.

Az állami tankönyvkiadó által kiadott, a kétféle rendelhető tankönyvhöz tartozó, hivatalos tanmenetjavaslatokban az alábbiakban ismertetett módon jelenik meg az iszlám vallás. Az 5. évfolyamos, OH-TOR05TA tankönyvhöz tartozó történelem tanmenetjavaslatban a harmadik témakört, a Kereszténységet követi a Középkor világi, amely ennek feldolgozásra 13 tanórát szán a történelem tantárgyra vonatkozó heti 2, éves szinten 72 óraszámából. Ebből 8 tanóra az új anyag feldolgozása, képességfejlesztés, gyakorlás és 5 tanóra összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés. A témakörön belül a 7-8. órák, a tanév során a 30-31. órák témája A keresztes lovagok világa. Az iszlám vallás ennek keretében jelenik meg. A tanmenetjavaslatban megjelennek a tanórák során belépő kötelező fogalmak, nevek, kronológiai és topográfiai adatok, azaz a tényanyagok, amit el kell sajátítani a tanulóknak. Ezek alapján ebben a két leckében új fogalom maga az iszlám vallás, új név Mohamed és újonnan megismerendő topográfiai ismeret a Szentföld. A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok egyike az iszlám vallás főbb vonásainak megismerése.

Az 5. évfolyamos, OH-TOR05TB tankönyvhöz tartozó történelem tanmenet tanmenetjavaslatban itt is a Kereszténység témakörét követi a negyedik témakör, a Középkor világi, amely a feldolgozásra 13 tanórát szán a történelemtantárgyra vonatkozó heti 2, éves szinten 72 óraszámából. Ebből a 13 tanórából 11 tanóra az új anyag feldolgozása, képességfejlesztés, gyakorlás és 2 tanóra összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés. A témakörön belül a 10-11. órák, a tanév során a 34-35.

órák témája A keresztes lovagok világa. Az iszlám vallás ennek keretében jelenik meg. A leckékben megjelenő új fogalom az iszlám vallás, új név Mohamed és újonnan megismerendő topográfiai ismeret a Szentföld.

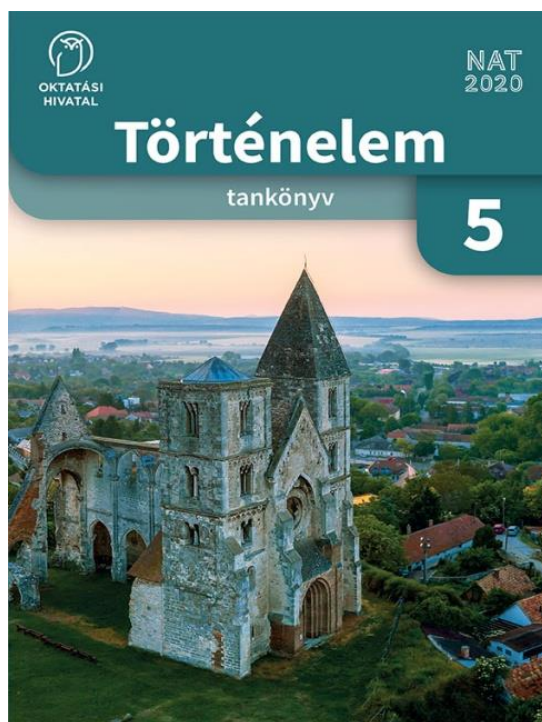
2.3. Az iszlám vallás megjelenése az általános iskolai történelem tankönyvekben

Az új, 2020-as Nemzeti Alaptanterv 2020 szeptemberétől, felmenő rendszerben történő bevezetése és a hozzá kapcsolódó új kerettantervek alapján a 2021-2022-es (idei) tanévre az általános iskolák számára kétféle ötödik évfolyamos történelemtankönyv és egyféle történelem munkafüzet rendelhető a hivatalos tankönyvjegyzékről.

Forrás: OH-TOR05TA – Borhegyi-dr. Szabados: Történelem tankönyv 5.

2. ábra - OH-TOR05TA 5. osztályos történelem tankönyv, címlap

Forrás: Gróf-dr. Szabados: Történelem tankönyv 5.

3. ábra OH-TOR05TB 5. osztályos történelem tankönyv, címlap

Forrás: Borhegyi-Pappné Gellényi: Történelem munkafüzet 5.

4. ábra OH-TOR05MAB 5. osztályos történelem munkafüzet, címlap

Az alábbiakban ezeket a hivatalos, rendelhető tankönyvlistán szereplő kétféle történelemtankönyvnek és az egyetlen rendelhető történelem munkafüzetnek az iszlámmal kapcsolatos leckéit fogom bemutatni. Elmondható, hogy az arab világ a jelentőségéhez képest viszonylag kis szerepet tölt be, kevés terjedelemben jelenik meg az ötödik évfolyamos történelemtankönyvekben.

Az OH-TOR05TA Történelem 5. tankönyv 13. leckéje A keresztes lovagok világa, amely a tankönyvben a 93-97. oldalakon található. Ebben jelenik meg az iszlám vallás témaköre, a NAT 2020-ben bevezetett tananyagcsökkentésnek köszönhetően már nem önálló leckeént, hanem összevonva a keresztes lovagok és a keresztes hadjáratok témakörével. Az iszlám vallással a lecke első 3 oldala foglalkozik, a 93-95. oldalakon, ezt követően tér rá a neveltetésre, a lovagi erényekre és a keresztes hadjáratokra a tankönyvszerző.

A lecke egy rövid bevezetővel/ismertetővel kezdődik, amelyben az iszlám vallásúak egyistenhívőségét és az iszlám területi hódításait emelik ki, kiemelve a legfontosabbakat, amiről szó lesz a leckében. Ezt követi egy térkép, amely bemutatja az arabok birodalmát, segítve a tanulók térben való tájékozódását. A térkép mellett található 1 db kérdés, illetve 1 db feladat. A kérdés a tanulók meglévő ismereteinek felelevenítésére szolgál.

A bevezetőt követően rátér Mohamed és utódainak bemutatására a szöveg. Itt fél oldalon keresztül ismerteti az arabok egyistenhitét az Arab-félszigeten, Mohamed rövid életrajzát Kr. u. 622-ben bekövetkezett költözéséig, illetve a Korán, mint az iszlám vallás szent könyve is bemutatásra kerül. A 93. oldalt egy Gábiel arkangyalról készített illusztráció is színesíti és tartalmaz egy fogalommagyarázatot is (prófeta szó definíciója). A 94. oldalon egyfajta érdekességként az iszlám híveinek elnevezéséről található egy rövid szövegrészlet, megemlítve az iszlám, mohamedán és muzulmán elnevezéseket. Ezután a tankönyv szerzője a fő szövegben fél oldalon keresztül rátér az iszlám vallás főbb parancsainak bemutatására, majd pár sor erejéig a Mohamed halála utáni Arab Kalifátus bemutatására. A két szöveg között egy nagyméretű színes képen látható a Kába-kő a zarándokokkal együtt. Az oldalon található még egy „Ahogyan a történészek gondolkodnak” című rész is, amely Konstantinápoly 717-718-as ostromát mutatja be, egy ellenőrző kérdéssel, egy internetes keresőfeladattal és egy csatákra vonatkozó keresőfeladattal. A 95. oldalon folytatódik még az Arab Kalifátus és a

kalifák bemutatása. Két darab illusztráció is található itt, az egyik egy korabeli arab patikát, a másik a korabeli arab harcosokat mutatja be. Mindkét képhez tartozik néhány gondolkodtató kérdés. Az oldal második fele az arab tudomány és a kultúra bemutatását célzó szövegrészlet, amelyben megjelenik a mecset, a minaret és a müezzin fogalma. Említésre kerül az arab matematika, az indiai eredetű arab számjegyek, az orvostudomány, többek között a szőnyeg- és selyemszövés és a kardkovácsolás, illetve az Alhambra is. Ez utóbbiról egy külön kis szövegrészlet is található, amely bemutatja a világhírű épületet. A lecke folytatódik tovább a 96-97. oldalakon, itt a nemesi ifjak neveltetése, a lovagi erényesk és a keresztes hadjáratok kerülnek bemutatásra. A 97. oldalon említésre kerül a keresztes hadjáratok célja, a Szentföld visszafoglalása a muszlim hódítóktól. Ennek visszafoglalása ugyan sikerült, de végül a főszöveg zárómondataként megemlíti, lezárva az iszlám vallás témakörét a tankönyvben, hogy az arab túlerő kiszorította az európai lovagokat, Jeruzsálem újra muszlim kézre került. A 97. oldal lapalján, a lecke végén található egy összefoglaló kérdéseket és feladatokat és egy összefoglaló vázlatot tartalmazó táblázat is.

13. A kereszties lovagok világa

Az iszlám vallásnak ugyanúgy egyistenhívők, mint a zsidók és a keresztények. Harcosaik hatalmas területeket hódítottak meg keleten és nyugaton: az arabok birodalma indult a mai Spanyolországig és Portugáliáig húzódott. Vetekedett ez a terület azzal, mint amit az ókorban a rómaiak meghódítottak.

- Milyen közös jellemzők vannak a zsidó és a keresztény vallásnak?
- Nevez meg nagy hódítókat, hadvezéreket!

Az arabok birodalma a Lapozó vissza a Római Birodalom térképéhez! Keresd olyan területeket a térképen, amelyeket a rómaiak és az arabok is meghódítottak! Össze írd a térképről, melyek voltak az Arab Kalifátus határai!

Mohamed és utódai

Az Arab-félsziget szavatos vidék. Lakói, az arabok kezdetben több istenben hittek, és a vallási különbségek miatt sokat harcoltak egymással. Az egyistenhitet a Mekka városából származó Mohamed terjesztette el közöttük.

A félvára Mohamedet a nagybátyja nevével felvezényelték a közeli Meccába. Felfedezte Mohamed kereskedelmi foglalkozását. Később feleségül vette egy gazdag kereskedő özvegyét, akitől hét gyermeke született. Mohamed kereskedőként tavai tájakra is eljutott, ahol megismerkedett a zsidók és a keresztények vallásával is. Mohamed úgy gondolta, hogy egy közös istenben vetett hit az arabokat is egyistenre hívja, és megismerkedett az ellenkezővel.

Körül 622-ben Mekka-ból Medinába tette át székhelyét, hogy egy új, közös egyistenhitet alapuló közösséget hozzon létre. Mohamed profétát* tanácsait a Korán foglalja össze. A Korán az iszlám szent könyve, az iszlám az üzenetnek a gyűjtőnév. Amelyeket az iszlám hívők szerint Gábiel arkangyal továbbított Mohamednek.

- Hogyan ismeri meg Mohamed az egyistenhitű vallásokat?
- Hogyan segíthette az egyistenhit elterjedése a viszálykodó arab törzsek megkegyelését?

Gábiel arkangyal átadta az egyik arab könyvet

proféta: olyan személy, aki isten akaratát közvetíti.

93

Az iszlám hívei

A muszlim 1200 évvel ezelőtt a muszlim és mohamedan megnevezés is. Ezeket a szavakat azonban ne használjuk, mert Allah követőinek névük a hívők. Az utódok közöttük is volt, mint az iszlám hívei Mohamed prófétát imádkoznak istenként, ami természetesen nem igaz.

Ahogy a történelemről gondolkodunk

Történelmi jelentőségűek azok az események, amelyeknek hosszú távú következményei vannak.

Konstantinápoly ostroma

Az arabok 717-ben a szárazföldön és a tenger felől is megtámadták Konstantinápolyt. A 80 ezer fős sereg és az 1800 gályából álló flotta azonban kudarcot vallott. A város erős falait nem sikerült áttörni, a hajókat pedig a városi gőggyelzések felgyújtották. Az ostromok az évszázadok és a betegség is megzavarta. Még reménytelenebbé vált a helyzetük, amikor a bolgár kán felment a sereget küldött a város megsegítésére. A korabeli beszámolók szerint 12000-15000 arab halt meg a bolgárak támadásában. Az arabok 718 augusztusában feladták a harcot. Konstantinápoly és egész Kelet-Európa 700 évre megmenekült a muszlim hódításától.

- Miert tekinthető történelmi jelentőségűnek Konstantinápoly 717-718-as ostroma?
- Keresztek példák a történelemből olyan cselekmények, amelyek hosszú időre eldöntötték egy nép vagy egy ország sorsát?
- Nézz utána az interneten, milyen jellegű fegyver a görögül? Milyen összevetésből állhatott a katonák serege?

94

Az iszlám vallás parancsai

Az iszlám vallás híveit muszlimoknak nevezzük. A hívőknek hinni kell Allah, az egyetlen igaz isten létezésében, és el kell fogadni Mohamedet az ő prófétájának. Naponta ötször Mekka felé fordulva, leborulva imádkozni kell Allahhoz. A muszlimok hittvallása: „Allah a legfőbb, tudom, hogy nincs más isten, csak Allah”. Segíteni kell a szegényeknek és az elesetteknek. Meg kell tartani a ramadán havi böjtöt, amikor napközben tilos enni, ám napnyugtáig engedélyezett a táplálkozás.

Az iszlám kötelező zarándoklatot ír elő Mekkába, a Kába szentélyben lévő „fekete kőhöz”. A „fekete kő” tisztelete korából származik, már a régi, több istenben hívő arabok is nagy becsben tartották. Később Mohamed is engedélyezte a tiszteletet.

- Képzeld el, hogy idegenvezető vagy, és egy iszlám országban vezeted a csoportodat! Mutasd be nekik az iszlám vallást!

A Kába Ká, az iszlám hívők zarándoklatának helyszíne. Nézz utána, melyik mai ország területén található Mekka!

Az Arab Kalifátus

Az arabok prófétájuk halála után hatalmas birodalmat hoztak létre. Több államot is meghódítottak, de Konstantinápolyt, a Kelet-római Birodalom magas falakkal megerősített fővárosát nem sikerült elfoglalniuk. Európába délről, Afrikán keresztül tudták behatolni. Elfoglalták a mai Portugália és Spanyolország területét és csak a mai Francia-

országban győzte le és verte vissza őket a frankok serege. Keleten Indiáig jutottak. Mohamed halála után minden muszlimok vezetőit kalifáknak nevezték.

- Hogyan jött létre az Arab Kalifátus?
- Sorold fel olyan országokat, ahol ma is az iszlám a legfontosabb vallás! Használd az iskolai könyvtárat!

Arab harcosok: Miben hasonlítanak egymásra, és miben térnek el egymástól a keresztény és a muszlim harcosok?

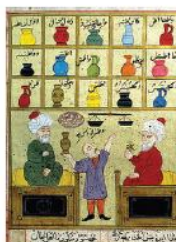
Az arab tudomány és kultúra

Az iszlám vallás templomai a mecsetek. A mecsetek mellett mindig egy magas torony látható, ez a minaret, innen hívja imára a hívőket jellegzetes énekével a minaret. Az arab építészet egyik előzménye a görög és a római építészet. Az arab építészet egyik előzménye a görög és a római építészet. Az arab építészet egyik előzménye a görög és a római építészet.

Az arabok lefordították az ókori görög írók munkáit. Az imok a klasszikus műveltség tudósok felügyelete mellett működtek. A muszlimok az ókori görögök tudását, az arabok mesterei voltak a szöveg és a képzőművészet, a bók és az érzékelés, értékek a papír előállításához, és különös kártyákat kovácsoltak.

Mesze földön híres volt az arab orvostudomány. A muszlim orvosok azonban nem találtak fel új gyógyítási módszereket, csak alkalmazták az ókori görögök tudását. Az arabok mesterei voltak a szöveg és a képzőművészet, a bók és az érzékelés, értékek a papír előállításához, és különös kártyákat kovácsoltak.

- Milyen kapcsolatot az ókori görög és az arab tudomány között?

Arab papírok: Adó meg a következő római számokkal az áraknak a használt, Indiából származó arab számjegyekkel: CDXXXI, MI. Mi jut eszedbe e két számról?

Az Alhambra

Az Alhambra nem egyházi, hanem világi épület. Míg a középkorban az európai uralkodók ridig várakban laktak, az Alhambra a kifinomult ízlés uralkodók kedvelt színhelye.

A világi épület építészetében központi szerepet játszott az udvar, a kálmák. A mecsetek, paloták, medencék, türbék és kerék falakkal körülvett épületekben a kultúrális és háztartási központ volt egyben. Az épületeket az arab díszítőművészet leguabbá boltozott, a kálmák és a színes ablakok díszítették. A kálmákban mesterségesen tavak és szökőkutak tiszta vizet találtak.

- Írj be az interneten kereszbe az Alhambra szót, és nézzük meg néhány képet a korabeli arab építészetéről! Miben különbözik ez a stílus a mai európai építészet stílusától?

95

Lovagi torna • Mi volt a lovagi torna? Mutasd be, kik láthatók a képen! Írd egy történetet, amelynek ők a szereplői!

szerep: értékes tulajdonság, jó cselekvésre való hajlam.

hőbőrsz: olyan nemes, aki hűség és katonai szolgálat mellett felfedezte az emberiség számára új területeket, egy másik nemesnek.

A lovagi költészet mizsai

A nemes lovagok által eszményített hősiesség többnyire leltő személyek voltak, akik magas rangjuk miatt elérhetetlennek bizonyultak a lovagok számára.

„Józan szívedem
Kis a szíved
És kedvem már várt rád.
Oly egyszerűen
jött elém –
Mily boldogság volt, Marília!
Hogy megcsókolt? Meg bíztam
És jöttél!
Most is pirul békén a szívem.”
(Wolfram von Eschenbach: A harsányok csendes ányása)

- Kik voltak a trubadúrok? Segt a honlap: <http://meztar.hu/>

96

Képzeld el, hogy a lovagi költészet egyik 15. századi műve! Milyen foglalkozásokra?

A kereszties hadjáratok

A kereszties hadjáratok célja az volt, hogy visszafoglalják Jénus Krisztus szülőföldjét, a Szentföldet a muszlim hódítóktól. Először a Francia Királyság, illetve a Német-római Császárság területéről, később már Angliától egészen a Magyar Királyság terjedő területéről is bekapcsolódtak nemzeti a hadjáratokba. A lovagok pajzsukra festették a kereszt jelet, és elindultak Jeruzsálem elfoglalására.

Kereszties lovagok

- Miért volt szükség nagyvonalú győzelmeire a lovagi harcmodor elhajlításához?

Beszámoló Jeruzsálem ostromáról

„Mikor a frankok [a keresztiesek] Jeruzsálemet meggyújtották, és látták, hogy nem lesz elfoglalni, a fejedelmek ostromlelküket lecsökkentették, hogy ezek segítségével, egy bator roham után, a falakon át bemen segítséggel a városba tudjanak nyomulni. A lovai létra segítségével azonban nem jártak sikerrel, keverten abbahagyták az ostromlást. Ostromgépeket készíthettek. Az ostromgépek, azaz a fahíró kocsok és hegygépek elmozdítása után ismét rohamra készülődtek. A többi ostromszemély között egy tornyot is készítettek kisebb gerendákból, mert fából nagy bolygók voltak.”
(Jocher de Chartes [Jósi dó sánt], a keresztiesek krónikása)

- Milyen ostromszervezőket próbáltak meg elfoglalni a keresztiesek Jeruzsálem városát?
- Mivel és Jeruzsálem ostromát az ostromlók semmibe vették?

A csatákban a kereszties nehézlovasság fő alakot formálva roham az ellenségre. A hal kénytelen pázsot, a jobb kénytelen lándzsát tartották. A lándzsát dőlésszögként használták. Dvencor kihasználják a lovai lendületét is. Ha a lándzsát elhúzó, a kardjukkal harcoltak tovább. A harc alakját felbomlás után mindig lovai külön-külön harcolt. Ha a rohammal nem sikerült visszacsorítani az ellenséget, sőt az ellenfelekkel próbálkozott, a páncellos lovagok nehéz helyzetbe kerültek, azübbi csak fűszál menthetők magukat. 1099-ben a szent város körül száz évig a keresztiesek harcoltak, azonban az arab töltés végül kiűszötte az európai lovagokat. Jeruzsálemet újra elfoglalták a muszlimok.

Jeruzsálem három vallásnak is szent városa. Melyek ezek?

ÖSSZEFOGLALÓ KÉRDÉSEK ÉS FELADATOK

- Hogyan alakult ki az iszlám vallás?
- Milyen fő vonásai vannak az iszlám vallásnak?
- Ki lehettek lovagok a középkorban?
- Milyen célokat szolgált az aprók nevelése?
- Hogyan jelentek meg a kereszties értékek a lovagok életében?
- Milyen jellemzői voltak a lovagi harcmodornak?

ÖSSZEFOGLALÓ VÁZLATOK

- ✓ Arabok, Mohamed próféta, egyistenhit, Korán, muszlim
- ✓ Arab Birodalom, kalifák
- ✓ Apród, fegyverhordozó, lovag
- ✓ Lovagi erények, hívő keresztiesi élet
- ✓ Kereszties hadjáratok, a Szentföld átmeneti visszahódítása

Forrás: https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-TOR05TA__teljes.pdf

5. ábra OH-TOR05TA Történelem 5. tankönyv 13. lecke: A kereszties lovagok világa

Az OH-TOR05TB Történelem 5. tankönyv 13. leckéje a IV. fejezetben A kereszties lovagok világa című lecke, amely a tankönyvben a 94-100. oldalakon található. Ebben jelenik meg az iszlám vallás témaköre, a 2020-as Nemzeti Alaptantervben bevezetett tananyagcsökkentésnek köszönhetően már nem önálló leckeként, hanem összevonva a kereszties lovagok, a középkori Európa, a vikingek és a kereszties hadjáratok témakörével.

Az iszlám vallással a lecke első 2 oldala foglalkozik, a 94-95. oldalakon, ezt követően tér rá a X-XI. századi Európára, a vikingekre, a lovagokra, a lovagi erényekre, lovaggá avatásra és a kereszties háborúkra a tankönyvszerző. A lecke egy rövid bevezetővel/ismertetővel kezdődik, amelyben az iszlám vallás létrejöttét és az arabok terjeszkedését, illetve a Szentföld elfoglalása miatt a lovagokkal való szembekerülést emeli ki. A lap tetején egy mini térkép segítségével elhelyezhetjük a területen az arabok által meghódított területeket Európában, Afrikában, Ázsiában, megjelölve Mekka városát is. A térképhez egy „Hol járunk?” kérdés is tartozik. A bevezető után az Arábiában élő arab törzsek bemutatásával folytatódik a szöveg. Itt bemutatja az itt kereskedelemmel foglalkozó arabokat, kiemelve egy mekkai kereskedőt, Mohamedet,

aki vallást alapított. A továbbiakban rátér az iszlám vallás bemutatására. Egy külön szövegrészletben megismerhetjük, hogyan jelent meg Gábrriel arkangyal Mohamed álmában. A lap alján egy színes illusztráció által megtekinthetünk egy jellegzetes tájat az arab világból, a képen egy VIII. századi fürdő maradványaival. A lecke első oldala egy illusztrációval zárul, a következő oldal pedig szintén egy illusztrációval indul. Egy nagyméretű színes képen megtekinthetjük az iszlám világ egyik legszebb mecsetét, a jeruzsálemi Sziklamecsetet. A kép alatt folytatódik az iszlám vallást bemutató szöveg mintegy fél oldalon keresztül. A szöveg után egy ismétlőkérdés, majd három, az időbeli és térbeli tájékozódást segítő kérdés következik. A kérdések után a létrejövő Arab Birodalom rövid bemutatása következik. Egy külön szövegrészlet az iszlám időszámítással kapcsolatos tudnivalókat ismereti. A lap alján egy kis képen a Korán egy lapját tekinthetjük meg. A tankönyv 96. oldalán a szerző a középkori Európa legjelentősebb országait, Franciaországot, Német-Római birodalmat és Angliát említi, amelyeket többek között az arabok és magyarok elleni védekezés is megerősített. A lap második felén pedig bemutatja a tankönyv a vikingeket egy korabeli viking hajó rajzával együtt. A hajó rajza mellett két másik kép található, mindkettő a koronázás folyamatát illusztrálja. A lecke 97-99. oldalain a szerző rátér a lovagok bemutatására, a lovagok hétköznapijaira, erényeire, a tornákra és a lovaggá avatásra. Ezeket a szövegrészeket kardot, lovaggá avatást, lovagi tornát, felszerelt lovagot ábrázoló képek színesítik, a képeket ismétlő kérdésekkel tarkítva. A lecke utolsó oldalán a keresztes háborúk kerülnek bemutatásra, megemlítve a terjeszkedő Arab Birodalom által elfoglalt Szentföldet, az emiatt megnehezülő zarándoklatokat. A lecke zárómondataként megemlíti a szerző, hogy a harc az iszlám győzelmével végződött. A szöveg után egy rajz segítségével megtekinthetjük a korabeli arab harcosokat és keresztes lovagokat. A 100. oldal lapalján, a lecke végén található egy összefoglaló kérdéseket, feladatokat és egy összefoglaló vázlatot tartalmazó táblázat is.

Lovagok harca egymás ellen. Mond-e a kép a nyáron, mi volt a lovagok legfőbb célja a pályaválasztáson?

16. A lovagi tornák korából származik a katonák öltözköztetése. Mivel a zárt sisak alatt nem látszott az arc, a lovag jobb kezét a hímzőművészek nyitva tartották, megemlítve a sisakostélyt, és így mutatta meg – a másik tisztelőjére – az arcát.

Katonák jászai művészek. Hol léptek ki a jászok?

Vadász után a győztes lovag öltöztetése színe helyett a kocsit

Lovagi hétköznapi és ünnepek

A lovagok a harc szelídese formájában is megmutathatták vitézségüket. A királyi, főúri udvarokban lovagi tornákat rendeztek. Ezeken győzni nagy dicsőség volt. A vitézséget azonban nem volt veszélytelen. Ezért egyre erősebb páncélokat, zárt sisakokat használtak. Hogy megemérik egymást, a pajzsokra ráfestették a nemes vitéz címerét. A lovagok vitéz tetteit énekeltek – mai kifejezéssel kiáltók – öröklétek meg. Verseltek, énekeltek eleinte csak fejből adták elő, de később le is írták.

A lovagoktól a vitézség mellett más jó tulajdonságokat (erényeket) is elvártak. Legfontosabb volt a hűség (a királynak, a főúrnak), az adott szó megtartása és a jószolgálat. Védelmezni kellett az egyházat, a gyengéket és a nőket. Fontos lovagi erény volt a legyőzöttek kímélése is. Ezeknek az elvárásoknak azonban nem minden lovag tudott megfelelni. Előfordult, hogy egy-egy lovag egész vidékeket dúlt fel szolgálati a zsákmány reményében.

Ma kin mondják azt, hogy lovagias?

Lovagg avatás

Képzeld el, hogy a középkorban élsz. Mit kellett volna tenned azért, hogy lovag legyél? A lovagi életre komolyan készülni kellett, építő, mint ma egy szakma megtanulásához. Lássuk csak, hogy csinálhattad volna! Ha éves korod körül áll be apródnak atyád háborúban a szolgálathoz. Ha díjazott lesz véled, ha egyháziudvarban is lehetett mellett a harchoz is elkészítheted. Tízennyel éves korodban – egy önnepnapon – avatnak lovaggá. (Ha megérdemled.) Igézté ekkor vártas a kápolnában, és bánd meg bándot. Már az avatást végző lovag a szertartás során kardjával megérinti majd a válladat és a nyakadat. Ekkor ezt mond neki: „Ízák voltak az utolsó útjaid, amelyeket bosszúállás nélkül elbírtam.” Mindenek után tedd le a lovagi esküt. Lovag vagy.

Lovag kard a kereszties háborúk korából. A hosszú, egyenes pengéjű, keskeny kardot gyakran vált késtet fejték, kúszóval, ha a lovag győztes harca bizonyított.

Zsigmond király lovagja volt egy kék, egy sárga és egy fehér színű. Hátán volt a lovagok jelképe, a kereszt.

Hol jünni?

17. A kereszties háborúk során a kereszties seregek számos új növényt is megismertek. Ezek voltak olyanok is, ami még gyakran kerül mindnyájunk asztalára. Ilyen a rizs, a barack, a dinnye vagy a málna. Ezeket a növényeket a keresztes lovagok hozták Európába. A keresztes háborúk idejéből származik a szó, hogy a keresztes lovagok hozták Európába a rizst, a barackot, a dinnyét, a málnát.

18. A keresztes háborúk során a keresztes lovagok hozták Európába a rizst, a barackot, a dinnyét, a málnát.

XI. századi háború. Az ekkor nek minden társaságban tartották a lovagokat. Gyakori volt, hogy egy abancsnyabb rangi lovaggyal utaztak együtt.

Válasz

Új egyetemesítő vallás az Arab-földre. Az iszlám – az Arab Birodalom fővallása. Lovas harcművészet – lovag. Lovag élet, lovag tornák, lovag erények. Szertartás, arab hódítás – kereszties háborúk. A háborúk kudarca. Az arab kultúra hatása Európára.

A kereszties háborúk

A terjeszkedő Arab Birodalom elfoglalta azt a területet is, amit a keresztiesek Szentföldnek neveztek. A zarándoklatok nehezé és veszélyessé váltak.

19. Miért nevezték a Jerszálém környéki területet Szentföldnek? (Gondolj arra, amit Jézus életéről és a keresztiesyágról tanultál)

20. Mi jellemző az iszlám vallásra?

A keresztiesyág vezetője, a pápa aggodalommal nézte, hogy az iszlám katonái sok zarándokot elfogadják, megölnek, vagy csak váltásdíjért engednek szabadon. Ezért úgy döntött, hogy háborút indít a Szentföld visszahódítására. A háborúba indult ruhájukon keresztet viseltek, ezért őket keresztieseknek, a háborút pedig kereszties háborúnak nevezték el.

21. Miért vartak keresztet a ruhájukra a hadba indulók?

Az iszlám és a keresztiesyág közötti küzdelem sok-sok emberéletét ártott. Mindketten vallásukat úgy gondolták, hogy ha győznek, önként boldogság lesz a részük. Emiatt elszántak, sokszor kegyetlenek voltak. A keresztiesek elfoglalták Jerszálémet, és mintegy 100 évig kereszties államok voltak az urak a Szentföldön. Az iszlám csak csúszán tudta visszahódítani a területet. A harc az iszlám győzelmével végződött.

Arab harcos és kereszties lovag. Figyeld meg a pajzsok díszítését! Mit gondolsz, a kocsit miért használták be vezető a kocsik?

Összefoglaló kérdések

1. Jelenmed az iszlám vallás?
2. Kik a lovagok? Hogyan harcoltak?
3. Miért vartak keresztet a lovagi címer viselőre?
4. Sorold fel a lovagi erényeket!
5. Képzeld el, hogy idős lovag vagy! Milyen eseményeket mesélhetsz el az apódnak, akik te tanítottak a lovagi életre? Milyen viselkedésre ösztönöd?
6. Mi volt a kereszties hadjáratok célja?
7. Előre-e a keresztiesek a kultúrát?

Forrás: https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-TOR05TB__teljes.pdf

6. ábra OH-TOR05TB Történelem 5. tankönyv 13. lecke: A kereszties lovagok világa

Az OH-TOR05MAB Történelem munkafüzet az, amely az általános iskolák számára rendelhető tankönyvek listáján szerepel. Ez az ajánlott munkafüzet mindkét fentebb

13. A keresztes lovagok világa

M	O	H	A	M	E	D	O	T	A
T	E	R	S	S	H	O	T	E	L
A	T	K	C	E	P	Z	N	M	V
H	U	E	K	O	A	N	R	S	
J	K	O	A	A	M	N	K	R	G
D	E	X	L	C	T	E	H	I	Z
D	Z	S	I	H	A	D	T	D	R
V	P	R	F	E	R	D	Y	E	I
P	O	S	A	L	L	A	H	T	H
S	I	M	V	F	G	R	E	V	U

[illegible]

- ☐ Mohamed Mekkából Medinába költözik.
- ☐ Konstantinápoly sikertelen arab ostroma.
- ☐ Mohamed megismerkedik a keresztény és a zsidó vallással.
- ☐ Mohamed halála.
- ☐ Hispánia arab meghódítása.
- ☐ Egy frank hadvezér visszaveri az arabokat.

	meszét	Imán hívó iszlám egyházai személye.
	műzein	Az iszlám vallás temploma.
	muszlim	Az iszlám prófétsége.
	minaret	Ebből a városból menekült el Mohamed.
	Mohamed	Mecsetek mellett magas torony.
	Mekka	Az iszlám híve.

-
-
-

	Igaz	Hamis
A muszlimok egyetlen istenben hisznek.		
Mohamed Mekkából Medinába Kr. u. 634-ben költözött át.		
Egy hívő muszlimnak naponta ötöt kell imádkoznia.		
Az arab sámánjegyek indiai eredetűek.		
Az iszlám híveit kalifáknak nevezzük.		
A muszlimok szent könyve a Biblia.		
A muszlimok nagy becsben tartják a Kába-szentélyben lévő „Jékete követ”.		
Egy muszlimnak ramadankorlét éjszaka táplálkózni.		
Az arabok bírósága Kináig ért.		
Az arabok elfoglalták Konstantinápolyt.		

- a) hány évvel korábban történt Mohamed Medinába költözése, mint Nagy Károly császárra koronázása?
- b) hány év telt el a körépkorból, amikor Mohamed elköltözött Mekkába!
- c) hány év telt el Julius Caesar meggyilkolása és Mohamed költözése között!

7. Írd a pontozott vonalra, kiket ábrázol a kép!

8. Húzd alá azokat a tulajdonságokat a felsoroltak közül, amelyek hozzátartoztak a lovagi erényekhez!
bátorság	olvasottság
hűség	fiórvénység
restség	keresztény hit
üzleti érzék	fogalmazókészség
segíthetőség	vívókészség

9. Kik voltak a ...

- a) ... keresztések?
- b) ... apródok?
- c) ... fegyverhordozók?
- d) ... muszlimok?
- e) ... kalifák?
- f) ... lovagok?

70

10. Színezd ki a térképen kézzel a Szentföldet, amelyet a keresztések szerettek volna visszahódítani a muszlimoktól! Jelöld be Rómát és Konstantinápolyt!

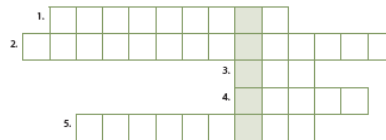

Mi a neve a Szentföld legfontosabb városának?

.....

11. Fejtsd meg a keresztrejtvényt, és írd a megfejtést a pontozott vonalra!

- Jézus születőföldjét így nevezték a középkorban. A keresztések vissza akarták foglalni.
- A lovagokat csatlósba elbűsítő fiatal nemesek, akik a felszerelést szállították.
- A lovagok lakóhelye.
- Fegyverforgatást tanuló és a lovagok mellett szolgáló nemesi származású gyerek.
- A falfőző koc is egy ilyen szervezet.

Megefejtés:

71

Forrás: https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-TOR05MAB__teljes.pdf

7. ábra OH-TOR05MAB Történelem 5. munkafüzet 13. lecke: A kereszties lovagok világa

3. Online elérhető segédanyagok

3. 1. Bevezetés

Az alábbiakban az iszlám vallással foglalkozó, magyar nyelven elérhető internetes segédleteket fogom bemutatni, amelyek a tanítás során felhasználhatóak. Mindegyikről egy többnyire rövid, általános leírást adva, majd néhány példafeladatot bemutatva fogom áttekinteni a lehetőségek széles tárházát, amely egy történelemtanár tarsolyába bekerülhet. A bemutatott segédleteken kívül több egyéb, tanórán, tanítás során is használható kvízportál, videógyűjtő oldal, oktatást segítő portál, alkalmazás is létezik még, azonban azok nem tartalmazznak magyar nyelven elérhető, kifejezetten az iszlám vallással kapcsolatos tananyagokat, de a történelemoktatás valamely szakaszában, illetve a többi tantárgy tanítása során is jól használhatóak. A teljesség igénye nélkül ide tartozik a külföldi, de magyar vonatkozással is rendelkező oldalak, alkalmazások közül a OneNote, a Slido, az Unsplash, a Classcraft, a Wizer.me, a LinoIt, az IWitness, a Keynote, a Jeopardy Labs, az Edmondo, a Callistrid, a Socrative, a Nearpod, a WordArt illetve a Tiki-Toki is. A magyar készítésű, fejlesztésű weboldalak, alkalmazások, videócsatornák, oktatóportálok közül pedig szintén jól használható a tanítás során a Kvízpart, az Oktatólapok, a Filmhíradók online, a Történelem tananyagtár, Laci bácsi digitális törtiórája, a Digitális Legendárium, a Történelemóra youtube csatornák, a Fazekas Mihály történelem munkaközösség weboldala, a Videotorium video- és audiómegosztó portál, a Suliklub, az Abacusan Stúdió, a Tempus Közalapítvány, a hashtag.school illetve a Digitális hadtörténelem.

Az interneten magyarul elérhető, az iszlám vallás tanításánál felhasználható digitális segédleteket csoportokba rendeztem.

3. 2. Oktatóvideók, videós oktatóportálok

3. 2. 1. Bornemissza Péter Gimnázium YouTube csatornája

A Bornemissza Péter Gimnázium YouTube csatornáján az iskola tanárai a kötelező érettségi tantárgyakból készítettek rövid, összefoglaló videókat, módszertani segédleteket. Ezek nemcsak az érettségire, hanem a dolgozatokra, feleletekre való felkészülést is segítik. Ehhez különböző lejátszási listák is elérhetőek.

Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=r0aX_czHzYo

8. ábra Bornemissza Péter Gimnázium YouTube csatornája - Az iszlám - Pécsi Tibor, YouTube videó

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=ScebQjiUJQU>

**9. ábra Bornemisza Péter Gimnázium YouTube csatornája - A középkor - Törömaraton 2.,
YouTube videó**

3. 2. 2. Időutazó YouTube csatorna

Az Időutazó magyar- és egyetemes történelemmel foglalkozó YouTube csatorna, amelyre Márffy Bence, általános iskolai tanár készít rövid történelmi, időnként irodalmi témájú oktatóvideókat.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=tZuODtFRd28&t=2s>

10. ábra Időutazó Az iszlám születése – Gyorstalpaló, YouTube videó

3. 2. 3. Két perc töri

A www.ketperctori.hu weboldalon elérhető „két perc töri” oldal egy Tomcsányi László történelemtanár által készített gyűjtőoldal, amely vázlatokat, videókat és érdekességeket tartalmaz történelem témakörben. Az oldalhoz tartozó, Tocsó Tomcsány László néven futó YouTube csatornán pedig 2-3 perces videókban meséli el összefoglalva a lényegét, bemutatva egy adott témát.

Két perc töri **Iszlám**

1. Kialakulása

- arab félszigeten, nomád népek, kereskedelemmel, állattenyésztéssel foglalkoztak
- minden törzsnek megvolt a maga istene (csak közül az egyik volt Allah)
- Mohamed kereskedőként megismerte a zsidó, keresztény és pogány hitvilágot
- 610 körül új tanokat kezdett hirdetni, melyek ellenkezést váltottak ki ⇒ elűzték
- 622 Mekkából Medinába menekül, a vallásalapítás kezdete (hidzra)

2. Tanítása

- szent könyve a Korán
- egy az isten, Allah és Mohamed az ő prófétája (monoteista vallás)
- napi ötzöri ima Mekka felé fordulva
- alaminna a szegények számára
- egy hónapig tartó böjt (ramadán)
- sertéshús és szeszes italok fogyasztásának tilalma
- az életben egyszer el kell zárándokolni a Kába-kőhöz Mekkában
- tilos Allah és Mohamed ábrázolása

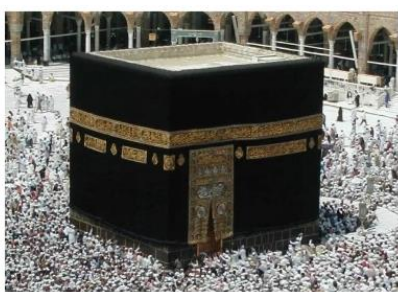
3. Terjedése

- gyorsan terjed az arab területeken, sorra épülnek a templomok (mecset)
- a szent háború (dzhahád) miatt folyamatos hittérítés
- 732-ben Poitiers-nél visszaverik az arabokat Hispaniában
- arab műveltség (matematika, kémia, földrajz) hatása az európai kultúrára
- vallási vezető a kalifa
- idővel két irányzat alakul ki
 - o síták (mai hívők 15%-a) – csak Mohamed leszármazottjait ismerik el prófétának
 - o szunniták (mai hívők 85%-a) – Mohamed halálát követően nem a leszármazottat, hanem a kalifákat követik

Középkor linkgyűjtemény: <https://www.ketperctori.hu/kozepkor-linkgyujtemeny>

Korán
©2020 Tomcsányi László
www.ketperctori.hu

Kába kő Mekkában

Kék Mecset (Izstambul)

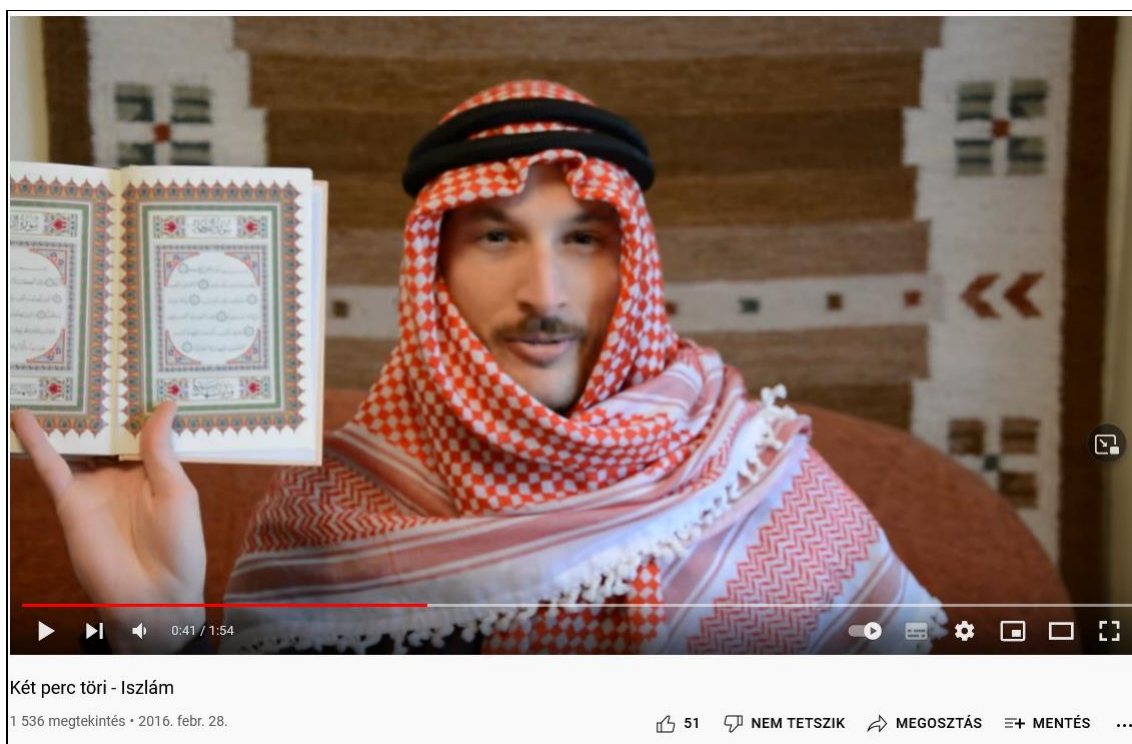
[Két perc töri videó - Iszlám](#)

©2020 Tomcsányi László
www.ketperctori.hu

Forrás:

https://www.ketperctori.hu/_files/ugd/412d27_5410fed842374f59813fe37f100d4069.pdf?index=true

11. ábra Két perc töri – Iszlám - vázlat

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=warHnKeaCGY>

12. ábra Két perc töri – Iszlám, YouTube videó

3. 2. 4. M5 – Érettségi

A <https://mediaklikk.hu/digitalisoktatas/> weboldalon és az M5 YouTube csatornán a Közmédia oktatási műsorait tekinthetjük meg. A kínálat hat tantárgy mintegy 360 videója témákra bontva elérhető, amely segítséget jelenthet a középiskolai tanároknak a digitális oktatásban és tanulóknak az érettségire való felkészülésben. A Covid vírus miatt bevezetett digitális oktatás alatt az egyik közszolgálati csatorna, az M5 az egyik napközbeni műsorsávjában elsősorban a középiskolásoknak szóló érettségire való felkészülést segítő műsorokat vetít, amelyek a YouTube videómegosztó csatornán is elérhetővé váltak, témakörökre osztva. A videók mindenki számára ingyenesen elérhetőek, megtekinthetőek, a készítői középiskolai tanárok.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=TViO0Isamqk>

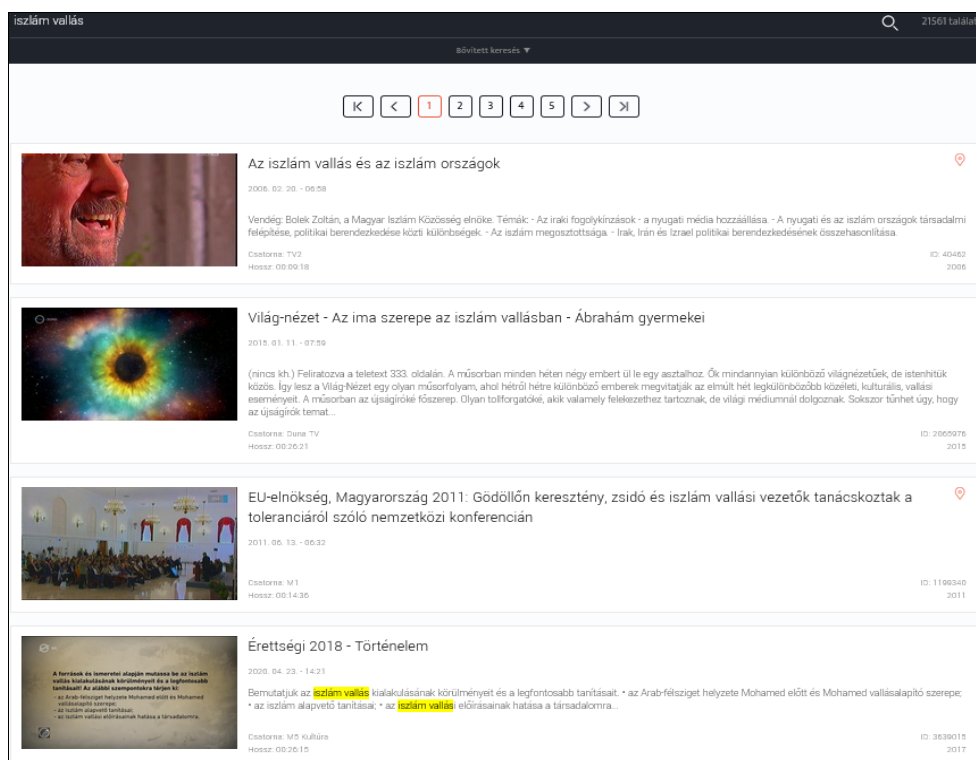
13. ábra M5 - Érettségi 2018 - Történelem: Az iszlám vallás

Érettségi 2018 - Történelem: Az iszlám vallás címmel elérhető egy 26 és fél perces videó, amely bemutatja az iszlám vallás kialakulásának körülményeit, legfontosabb tanításait, az Arab-félsziget helyzetét Mohamed előtt, Mohamed vallásalapító szerepét, az iszlám alapvető tanításait és az iszlám vallási előírásainak hatását a társadalomra.

3. 2. 5. Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA.hu)

A www.nava.hu weboldalon elérhető Nemzeti Audiovizuális Archívum egy magyar nyelven elérhető, magyar nyelvű audiovizuális anyagokat gyűjtő műsorszolgáltatói kötelezpéldány archívum, amely 2006 óta működik. Az országos földfelszíni terjesztésű televíziók és rádiók magyar gyártású vagy magyar vonatkozású műsorait gyűjti, tárolja, feldolgozza és biztosítja a kereshetőségét, megtekintését. A katalógus mindenki számára elérhető, de az archivált műsorok egy részének megtekintésére csak a regisztrált Nava-pontokban (pl. könyvtárak, iskolák) van lehetőség.

Az MTVA (Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap), a NAVA és az oktatást támogató kormányzati intézmények együttműködésében a digitális munkarendben való oktatás támogatására megszületett egy olyan oktatási aloldal, amelyen egy helyen megtalálhatók a korábbi évek érettségire felkészítő előadásai, valamint több más érdekes műsor mellett A mindentudás egyeteme című tudományos előadás-sorozat adásai is.

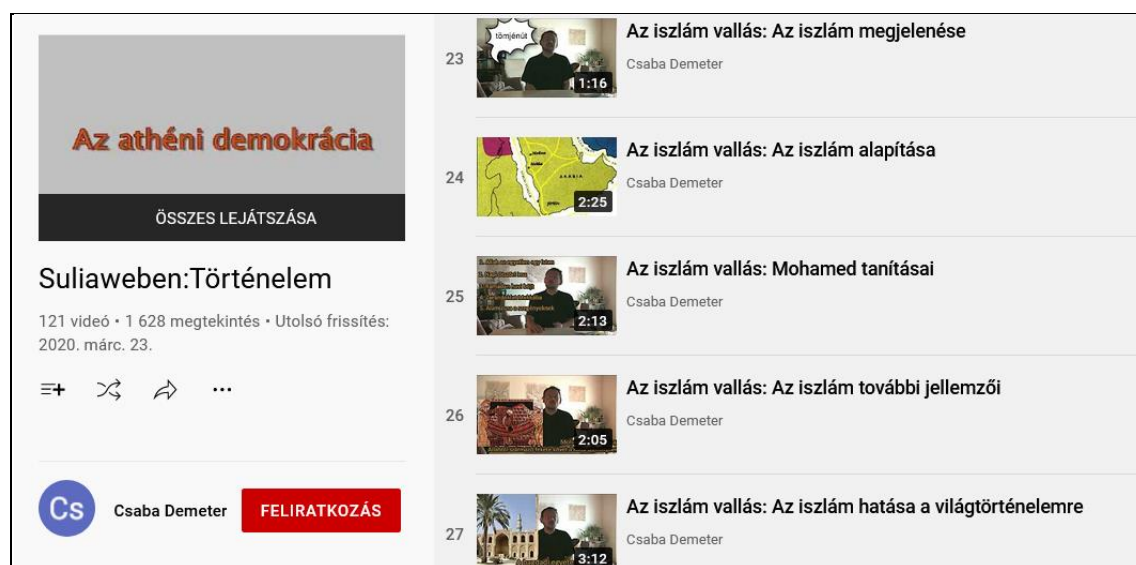
Forrás: <https://nava.hu/talalati-lista/#>

14. ábra Nava.hu találati lista: Az iszlám

3. 2. 6. Suliaweben: Történelem YouTube csatorna

A Suliaweben egy YouTube csatorna, amely rövid, többnyire 1-5 perces kisvideókban foglal össze, mutat be különböző témákat, tananyagokat többek között földrajz, biológia, irodalom és történelem tantárgyakból, elsősorban középiskolásoknak.

Az oldalon a történelmi videók között több is foglalkozik az iszlám vallással, mindegyik 1-3 perces.

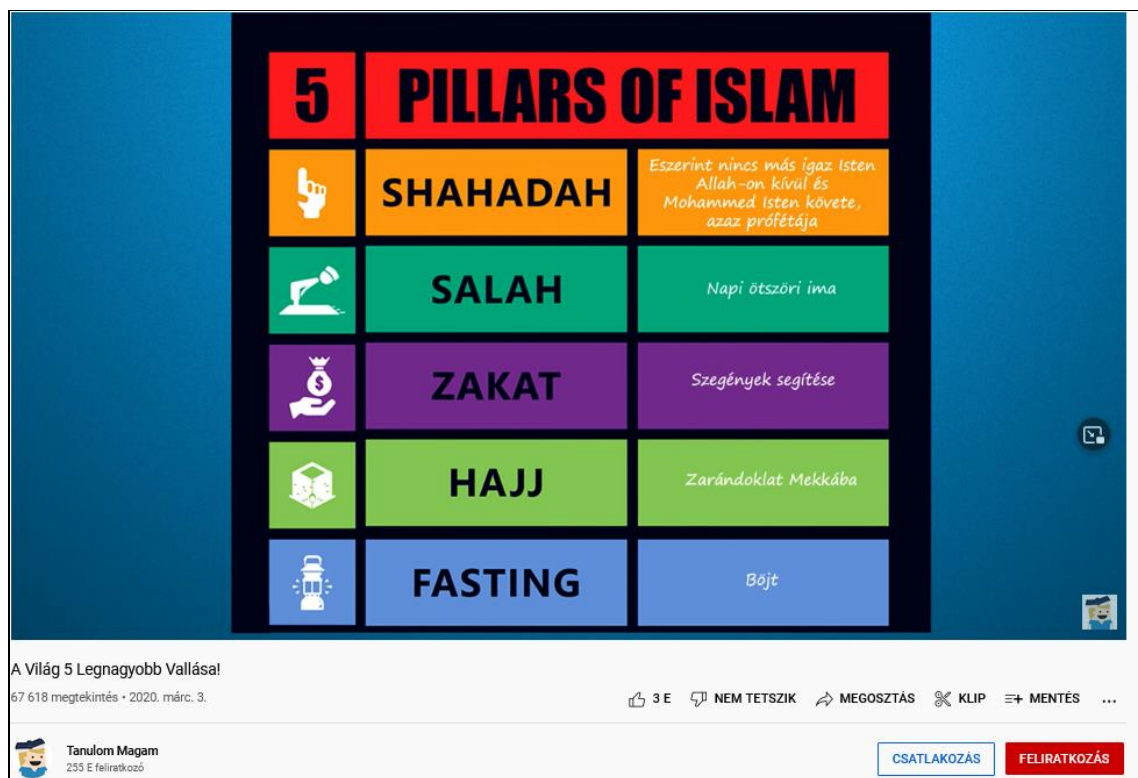
Video Number	Video Title	Channel	Duration
23	Az iszlám vallás: Az iszlám megjelenése	Csaba Demeter	1:16
24	Az iszlám vallás: Az iszlám alapítása	Csaba Demeter	2:26
25	Az iszlám vallás: Mohamed tanításai	Csaba Demeter	2:13
26	Az iszlám vallás: Az iszlám további jellemzői	Csaba Demeter	2:05
27	Az iszlám vallás: Az iszlám hatása a világtörténelemre	Csaba Demeter	3:12

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=ob5iurHgx6s&list=PLU2ol6HnHt-I37AiPZK2ByR4EGt988pGn&index=23>

15. ábra Suliaweben: Történelem YouTube csatorna, Az iszlám vallás

3. 2. 7. Tanulom magam YouTube csatorna

A Tanulom magam Dóczi Attila kommunikációs szakemberhez köthető, rövid, tudományos, ismeretterjesztő videókat tartalmazó YouTube csatorna.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=X6fdecQvNVc>

16. ábra Tanulom magam YouTube csatorna, A Világ 5 Legnagyobb Vallása!

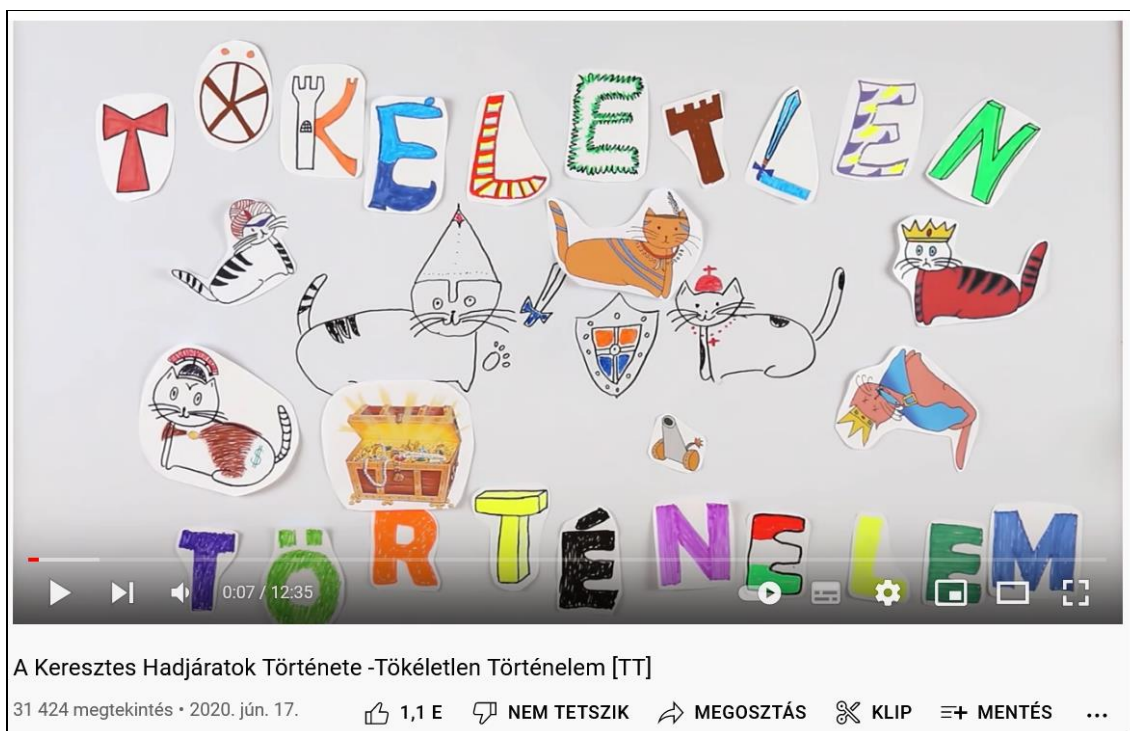
3. 2. 8. Tökéletlen történelem YouTube csatorna

A Tökéletlen történelem egy YouTube csatorna, ahol rövid, 10 perces izgalmas, játékos rajzokkal, mindenféle rajzolt macskaalakokkal tarkított videókban mutatnak be különböző történelmi témákat a magyar és az egyetemes történelemből. A rajzolt karakterek figyelemfelkeltőek, jól használhatóak egy adott témakör feldolgozásánál. A videók a részletesebb narráció alatt többnyire felgyorsított felvétellel, kézzel rajzolt illusztrációkat tartalmaznak.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=jvAOmZl7oy4>

17. ábra Tökéletlen Történelem YouTube csatorna – A Lovagok

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=yPHXtXPJAqc>

18. ábra Tökéletlen Történelem YouTube csatorna – A Keresztes Hadjáratok Története

3. 2. 9. Töri Szekcione

A Studium Generale diákszervezet 1970 óta működik ingyenes oktatásban részesítve többek között történelem, közgazdaságtan, matematika tantárgyakból középiskolás tanulókat. A szervezet tanárai a Budapesti Corvinus Egyetem hallgatói, akik önkéntesen, ingyen dolgoznak a szervezetben, magas színvonalú oktatást biztosítva a diákoknak. Ennek a csapatnak az egyik szekciója történelemmel foglalkozik. Nyomdai kiadványok mellett online videókat is készítenek történelem témakörben, elősegítve az érettségire való felkészülést. Videóik a Töri Szekcione YouTube csatornán érhetőek el.

Világvallások - Humans of History

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=9SCgmtJo9dI>

19. ábra Töri Szekcione YouTube csatorna, Világvallások – Humans of History

3. 2. 10. Videótanár

A www.videotanar.hu weboldalon elérhető Videótanár egy videós oktatóportál, amely általános és középiskolás tanulók számára készült, díjmentesen, regisztráció nélkül bárki számára elérhető és használható. Megtalálható rajta a teljes 5-8. osztályos tananyag (idegen nyelvek és testnevelés nélkül), 850 videó, 850 ellenőrző teszt, 17000 kérdés érhető el, magyar nyelven. A YouTube videómegosztó portálra videotanar felhasználónév alatt feltöltött videóik legfeljebb 15 percesek, tartozik hozzájuk egy ellenőrző feladatsor is. A feltöltött anyagokat gyakorló tanárok, oktatási szakemberek készítették és lektorálták, hogy minden hiteles legyen.

Az iszlám megjelenése, tanításai, kulturális hagyatéka

Az iszlám megjelenése, tanításai, kulturális hagyatéka (TÖRTÉNELEM 5. ÉVFOLYAM)

Kitöltötték: 320/0 (összes/utóbbi napok)

Nehézség: 3 (Közepes)

Átlageredmény: 861 pont

Legjobb eredmény: 1908 pont

INDÍTOM A TESZTET

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=DDiCL35cVS4>

20. ábra Videótanár – Az iszlám megjelenése, tanításai, kulturális hagyatéka

Az iszlám megjelenése, tanításai, kulturális hagyatéka címmel elérhető egy majdnem 9 perces videó, amelyhez tartozik egy regisztráció és belépés után kitölthető teszt is. A videóban bemutatják, hogy az iszlám hol és milyen mértékben van elterjedve, mikor és hogyan keletkezett, de szóba kerül a vallás követőinek kulturális élete és az iszlám irányzatai is. Az ellenőrző tesztet a regisztrációt követően kitölthetik a tanulók is. Ez tartalmaz igaz-hamis, sorbarendezős, térképes, feleletválasztós feladatokat is.

Példa az ellenőrző teszt feladataira:

0/1 19:51

Rakd időrendbe az iszlám vallás születésével kapcsolatos eseményeket!
[Állítsd fel a helyes sorrendet!]

1.	Mohamed megegyezik a mekkai előkelőkkel és a várost az iszlám központjává alakítja	↑ ↓
2.	Mohamed látomásai hatására Mekkában prédikálni kezd	↑ ↓
3.	Mohamed halála után, mivel örököse nem volt, a kalifák veszik át az állam és a vallás vezetését	↑ ↓
4.	A mekkai előkelők elűzik a városból és Mohamed Medinába menekül	↑ ↓
5.	Mohamed beépíti az új vallásba a Kába-kő tiszteletét	↑ ↓

Forrás: <https://videotantar.hu/jatek/tananyag/766/az-islam-megjelenese-tanitasi-kulturalis-hagyateka/>

21. ábra Videótanár – Példafeladat – Időrendi sorbarendezés

2/5 19:16

Hova száműzték a mekkai vezetők Mohamedet és a követőit?
[Csak egy helyes válasz van.]

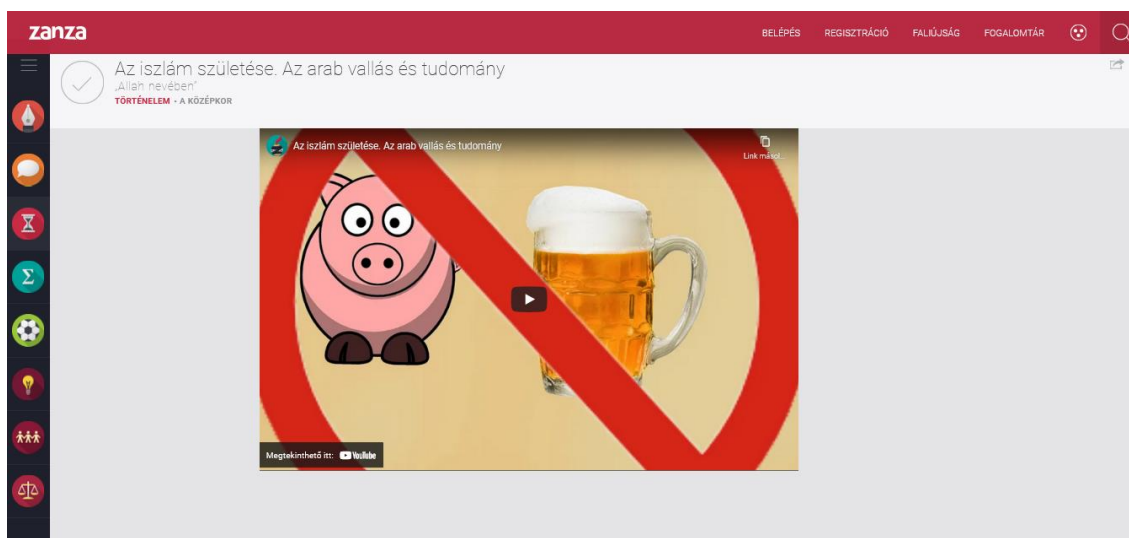
Dubaiba	Egyiptomba
Medinába	Elba szigetére

22. ábra Videótanár – Példafeladat – Feleletválasztás

Forrás: <https://videotantar.hu/jatek/tananyag/766/az-islam-megjelenese-tanitasi-kulturalis-hagyateka/>

3. 2. 11. Zanza.tv

A www.zanza.tv weboldalon elérhető Zanza.tv egy középiskolásoknak szóló, regisztráció nélkül is használható, díjmentesen elérhető videós oktatóportál, amely rövid, nagyjából 5-8 perces videókat tartalmazó anyagokban tekint át, foglal össze különböző témaköröket matematika, magyar, testnevelés, történelem, összesen nyolc különböző érettségi tantárgyból, mindezt magyar nyelven. Kb. 550 leckéhez található videó a portálon. A különböző ábrákkal, grafikonokkal, animációkkal ellátott videókhoz ismert szinkronszínészek adják a hangjukat. A videóknál alatt külön feltüntetésre kerülnek a témához kapcsolódó legfontosabb fogalmak, a videó narrációjának teljes szövege, az előzetes célok, amely felsorolja az adott témakörhöz kapcsolódó előzetes ismereteket a hozzájuk tartozó zanza.tv-s linkekkel együtt. Aki még jobban szeretne az adott témában elmélyülni, azok az ajánlott irodalom fül alatt a témához kapcsolódó ajánlott könyveket találhatnak. A videóhoz egy teszt is tartozik, amelyet online lehet kitölteni, illetve a téma gyakorlásához elérhető egy letölthető feladatlap hozzá külön letölthető megoldólappal. A videók középiskolás tanulók számára készültek, elsősorban az érettségire való felkészülést megkönnyítendő, de megfelelő kiegészítéssel, magyarázatokkal fel lehet használni az általános iskolai történelemoktatásban is. A készítőik azoknak is ajánlják a videókat, akik felzárkózni akarnak, egyéni tanrend szerint haladnak, a hallás utáni tanulást preferálják, olvasási, szövegértési nehézségeik vannak, ismételni szeretnének, adott témakörrel gyorsan tájékozódni, érdeklődésüket kielégíteni illetve a tudásukat akarják felfrissíteni. (*Zanza.tv útmutató pedagógusoknak*, szerző nélkül, 2012)

Forrás: <https://zanza.tv/tortenelem/kozepkor/az-islam-szuletese-az-arab-vallas-es-tudomany>

23. ábra Zanza.tv – Az iszlám születése. Az arab vallás és tudomány. Oktatóvideó

„Az iszlám születése. Az arab vallás és tudomány” című, mintegy öt és fél perces videó A középkor témakörén belül található a Zanza.tv weboldalon. A narráció szövege külön is elolvasható, megismerhető írott formában. A videó alatt megtalálhatóak a témakörhöz tartozó tanulási célok, a kapcsolódó legfontosabb kulcsfogalmak, néhány ajánlott irodalom, egy letölthető és kinyomtatható gyakorló feladatlap és egy ehhez tartozó megoldókulcs. A fogalmakra kattintva a Fogalomtárba navigál a weboldal, ahol el is olvashatóak az adott fogalmak meghatározásai. Az iszlámmal kapcsolatban az alábbi nevek, fogalmak ismerhetők meg ezáltal: iszlám, muszlim, Mohamed (570 körül-632), Kába, egyistenhit (monoteizmus), arab, Korán, kalifa, mecset, medresze. A videóban a narrátor többek között az alábbi szöveget mondja el a diákoknak, pedagógusoknak, érdeklődőknek az iszlámmal kapcsolatban:

„.....A történelem legfiatalabb világvallása alig 1400 éves. Vallásalapító prófétájuk, Mohamed csodálatos menekülésétől, 622-től kezdik időszámításukat. Az oázisokkal tarkított, nagyrészt sivatagos Arab-félszigetért Perzsia és a Bizánci Birodalom harcolt. A sivatagban különböző etnikumú, de közös nyelvet, az arabot beszélő nomád törzsek laktak erős családi kötelékekben. A törzsek állandó harcot folytattak egymás és a betörő idegenek ellen.....Mohamed látomásait, kijelentéseit Korán néven egy szent könyvben foglalták össze a muszlimok. A muszlim hit öt alapvető törvényre épül, közülük a legfontosabb Allah tisztelete.....A muszlim mecsetekben, templomokban és medreszéiben nemcsak ima, de komoly tudományos élet is folyt. Hódításaik során az arabok a görög

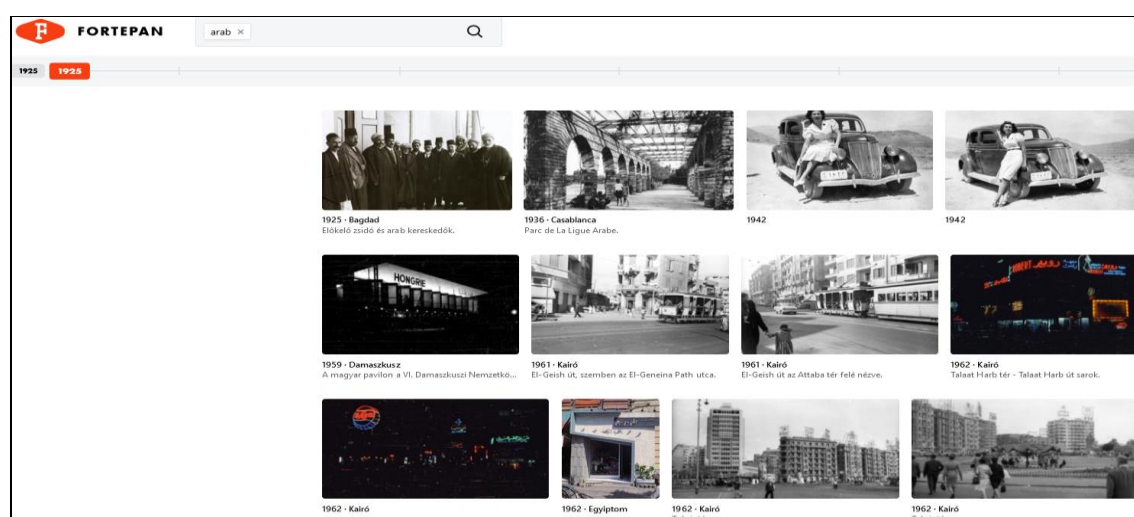
és római könyveket saját nyelvükre fordították, és így megmentették azokat a pusztulástól. Elterjesztették az Indiából származó számjegyeket, bevezették a nullát, „algebra” szavunk is tőlük ered. Csillagászati helymeghatározó eszközeikkel pontos térképeket készítettek. Orvosi és gyógyszerészeti ismereteik voltak a kamilla, az ópium, az aloé hatásairól. Vegyi úton állítottak elő ruhafestékeket, az „alkímia” segítségével. Tudósaik sok száz évvel Kolumbusz előtt gömbölyűnek tartották a Földet.”

3. 3. Tematikus digitális gyűjtemények/tudástárak, tudásbázisok

3. 3. 1. Fortepan

A Fortepan egy közösségi finanszírozásban működő, mindenki által ingyenesen elérhető és használható, magyarok által létrehozott online fényképgyűjtemény, fotóarchívum, amely napjainkban is folyamatosan bővül a fényképfelajánlásoknak, digitalizálásoknak köszönhetően. Az elérhető, nagyrészt fekete-fehér képek száma jelenleg több mint 160.000, a képek leginkább a XX. századból valók. A gyűjtemény fejlődésében nagyban támaszkodik az oldal látogatóira, akik a fényképek böngészése mellett hozzáadhatják saját meglévő ismereteiket is a közös tudáshoz. Az archívum gyűjtőköréből adódik, hogy a XX. század fotókon megőrzött szeletkeit a hétköznapi ember szemüvegén át láthatjuk. Ugyanis ezeket a fotókat olyan emberek készítették, illetve olyanok szerepelnek rajta, akik az adott eseményeket testközelből élték meg. (Fekete, 2011)

A fényképek oktatási célból remekül felhasználhatóak, színesítik a történelemórát, segítségével betekintést nyerhetünk az első világháború hátszínházába, az 56-os forradalom harcaiba, a Kádár-korszak hétköznapi embereinek életébe, illetve a rendszerváltás kori tüntetésekre is többek között.

Forrás: <https://fortepan.hu/hu/photos/?q=arab>

24. ábra Fortepan - Fényképtalálatok

3. 3. 2. Református Tananyagtár

A Magyar Református Egyház 2017-ben hozta létre a Református Tananyagfejlesztő Csoportot, amelynek célja az egyházi iskolákban tanító tanárok szakmai munkájának támogatása digitális tananyagok előállításával. A tananyagok a keresztyén nevelést hivatottak elősegíteni, de mindenki számára ingyenesen, regisztráció nélkül is elérhetőek.

A weboldalon elérhető egy iszlám vallással foglalkozó témacsomag, egy kalauz, azzal a céllal, hogy a keresztyénység és az iszlám kapcsolatát diakronikus módon közelítse meg, és hogy a tanárok megfelelő segédanyagot találjanak az iszlám vallás és civilizáció bemutatására. Az anyag segít abban, hogy felhasználói korabeli források segítségével történetileg hitelesen legyenek képesek ábrázolni a két világvallás bonyolult kapcsolatrendszerét az iszlám születésétől egészen napjainkig.

A tanári segédanyag a kerettantervben alább megjelenő témák tanításához nyújt segédletet:

Az iszlám és az arab hódítás.

Vallások szellemi, társadalmi, politikai gyökerei és hatása.

A középkori egyház és az uralkodói hatalom Európában.

Szegregáció, bűnbakkeresés.

A keresztes hadjáratok pusztításai; Európa kultúrájára gyakorolt hatásuk. (*dr. Herber, 2020*)

A kalauz összegyűjti többek között az iszlám vallás tanítására vonatkozó kulcsszavakat, tartalmazza a tantárgyi kapcsolatokat, óratervezési segédanyagokat, javaslatokat a feldolgozására, tankönyv-, könyv- és cikkajánlót, internetes linkgyűjteményt, válogatást az interneten elérhető videókról, animációkról, hanganyagokról, interaktív feladatokról, és egyéb letölthető anyagokat ppt és pdf formátumban.

A KÖZÉPKOR

2020. szeptember 30.

Készítette

HERBER

Évfolyam/Tantárgy:

9. OSZTÁLY; TÖRTÉNELEM

Időtartam:

2-3 óra

Törökaleuz letöltése

Forrás: <https://reftantar.hu/2020/09/30/a-kozepkor/#1600672457174-24954ad6-8877>

25. ábra Református Tananyagtár - A középkor – tanári segédanyag

3. 3. 3. Sulinet Digitális Tudásbázis (SDT)

A tudasbazis.sulinet.hu weboldalon elérhető Sulinet Digitális Tudásbázis (rövidítve: SDT) a magyar oktatási rendszer szereplői számára ingyenesen használható tartalomkezelő keretrendszer, melynek célja a benne levő nagy mennyiségű, közoktatási- és szakképzési tananyag tartalom tárolása, kezelése és publikációja a felhasználók felé. A fejlesztése 2002-ben kezdődött, az oldal maga 2004-2005-ös tanév során indult el. A mindenki számára nyilvánosan, magyar nyelven elérhető weboldalon digitális tananyagok találhatóak, amelyeket mind a diákok, mind a pedagógusok jól használhatnak. A Sulinet Tudásbázis a Nemzeti Alaptantervre alapozva, a műveltségterületeknek megfelelően tantárgyakra bontva tartalmaz közismereti és szakképzési tananyagokat az 1. évfolyamtól a 12. évfolyamig. (Szili, 2015) Nagy mennyiségű digitális tananyagot, illetve újra felhasználható tananyagelemet tartalmaz mind a pedagógusok, mind a diákok részére. (Tóth-Mózer-Misley, 2019) A tananyagok legnagyobb része tanórai használatra készült, azonban készültek kifejezetten önálló felhasználásra, a tanórán kívüli tanulást segítő tananyagok is. A hangok, képek, animációk, foglalommagyarázatok és tesztfeladatok segítik az önálló tanulást. (Szili, 2015)

T > Források a középkor egyetemes történelméből > Az iszlám

Az iszlám

Eszköztár: > >

A feladat ismertetése

A feladat ismertetése

Mutasd be a források alapján az iszlám legfontosabb tanításait!

Kérdések:

- Hogyan értelmezi az 1. forrás a próféta szerepét?
- Hány istenségben hisz egy mohamedán ember?
- Értelmezd az iszlám öt oszlopát jelentő legfontosabb tanításokat!
- Az iszlám öt oszlopa, alapelve több ponton rokonságot mutat a másik két nagy monoteista vallással: a judaizmussal és a kereszténységgel. Keresd meg ezeket az egyezéseket!
- A Koránban több helyen megjelenik az igaz hitért vívott harc szükségessége. A 3. forrás azonban nemcsak harcra buzdít, hanem tartalmaz a harcot korlátozó, tiltó parancsokat is. Keresd meg ezeket!
- A Sulinet portálra vezető link segítségével nézz utána, hogy mi a jutalma a harcban elesetteknek!
- Ugyanebben a cikkben olvashatsz az iszlám irányzatairól is. Mi okozta az iszlám irányzatokra szakadását? Milyen következményekkel jár ez a szakadás napjaink iszlám országainak mindennapjaira?

1. forrás

"Ha valaki Mohamedet imádja, Mohamed meghalt.
 Ám ha Istent imádja, Mohamed él és nem fog meghalni."
 (Abu Bakr)

Forrás: <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/tortenelmi-forrasok-elemzése/forrasok-a-kozepkor-egyetemes-tortenelmebol/az-islam>

26. ábra Sulinet Digitális Tudásbázis - Források a középkor egyetemes történelméből - Az iszlám

50

3. 4. Digitális és az elektronikus könyvtárak, múzeumok

3. 4. 1. Elektronikus Periodika Archívum (EPA)

„Az Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis a Magyar Elektronikus Könyvtár kezdeményezése, mely a magyar vonatkozású elektronikus időszaki kiadványok könyvtári igényű nyilvántartására, illetve egyes folyóiratok archiválására irányul. A szolgáltatás célja, hogy létrejöjjön és minél tovább rendelkezésre álljon az elektronikus időszaki kiadványok szervezett, több szempontból visszakereshető katalógusa, illetve, hogy minél több digitális periodika juthasson stabil hozzáférésű megjelenési módhoz és szakmai támogatáshoz; a felhasználók pedig minél könnyebben tájékozódjanak az e-periodikumok világában.” (epa.oszk.hu Bemutató, szerző nélkül, évszám nélkül)

Keresőkifejezés: iszlám vallás **A találatok száma: 10366**

Hetek
Vissza a tartalomjegyzékhez Hetek-összeállítás Nyugati vezetők az **iszlámról** Tony Blair brit miniszterelnök: „Nem az **iszlám** ellen cselekszünk. Az **iszlám** igazi követői testvéreink ebben a harcban. Bin Laden nem követi engedelmesebben a Korán igazi tanításait, mint amennyire azok a keresztetek képviselték az evangélium tanításait, akik fosztogattak és gyilkoltak a 12. században. Itt az ideje, hogy a Nyugat szembeszálljon az **iszlám** iránti közömbösségével. A zsidók, a muszlimok és a keresztények mindannyian
/00800/00804/00184/33975.html (3.2K)

Hetek
Vissza a tartalomjegyzékhez Muszlim tiszteletes Egy évre felfüggesztették tisztségéből azt az episzkopális papot, aki beismerte, hogy a keresztény **vallás** mellett az **iszlám vallást** is gyakorolja. Ann Holmes Redding tiszteletes véleménye szerint nem segett meg egyetlen szabályt sem, mi több, azt mondja: „Mióta az **iszlám vallást** gyakorlom, véleményem szerint jobb tanító, jobb prédikátor és jobb keresztény is vagyok.” Redding elmondása szerint kiábrándult, amiért a püspöke felfüggesztette, és nem fogja
/00800/00804/00490/65242.html (995B)

Hadtudományi szemle
FISCHL Vilmos **ISZLÁM ÉS TERRORIZMUS, AVAGY CIVILIZÁCIÓK ÖSSZECSAPÁSA? ISLAM AND TERRORISM, OR THE CLASH OF CIVILIZATIONS?** Fischl Vilmos evangélikus lelkész, külügyi szakértő, a hadtudomány (PhD) doktora, a Magyarországi Evangélikus Egyház alkalmazottja. Publikációjának címe: „**Iszlám és terrorizmus, avagy civilizációk összeecsapása?**” A szerző azt vizsgálja, hogy melyek az **iszlám** és terrorizmus alapgondolatai és ezek összeegyeztethetőek-e egymással? Megpróbálja feltárni a lényegét az **iszlámnak** és terrorizmusnak
/02400/02463/00019/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2011_1_075-080.pdf (320.1K)

Forrás: <https://epa.oszk.hu/teljes-eredmeny.mhtml?body=iszlám+vallás>

28. ábra Elektronikus Periodika Archívum – Iszlám vallás

3. 4. 2. Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK)

A Magyar Elektronikus Könyvtár az Országos Széchényi Könyvtár által működtetett online szövegarchívum, az ország egyik legrégebbi digitálisan elérhető könyvtára, amely magyar nyelvű vagy magyar vonatkozású dokumentumokat tartalmaz. A projekt 1994-ben indult, elektronikus publikációk összegyűjtésére, katalogizálására és hosszú távú archiválására jött létre, nem egy előre meghatározott szakterület, korszak vagy dokumentumtípus anyagainak Internetre vitele a célja. A feltöltött dokumentumok nemcsak megtekinthetőek, hanem letölthetőek is, több verzióban hozzáférhetőek (pdf, word, rtf, prc, DjVu, stb.).

The screenshot shows the search results page of the Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK). The header includes the MEK logo and the title 'Találatali lista' (Search results list). Below the header, there is a brief explanation of the search process. The main content area displays three search results, each with a title, a URL, and a description. The first result is 'Kereszt és félhold' (Cross and crescent), the second is 'Az iszlám és a kereszténység' (Islam and Christianity), and the third is 'Kereszt és félhold' (Cross and crescent). The page also shows the search criteria 'Keresőkifejezés: iszlám vallás' and the number of results 'A találatok száma: 1858'.

Találatali lista Magyar Elektronikus Könyvtár

Az alábbi találatali lista a keresőprogram által súlyozott sorrendben sorolja fel a dokumentumokat. A keresett szavak első előfordulása ki van emelve egy néhány soros szövegkörnyezettel együtt. Egy tételre kattintva azonnal a dokumentum megfelelő oldala jelenik meg, ezen belül a megjeleníté program belső keresőparancsával (rendszerint Ctrl/F) találjuk meg az adott szó előfordulását. A dokumentum kezdőlapjára úgy tudunk visszamenni, hogy fent az URL címben visszatöröljük a file nevét. Ha nincs találatal, próbáljunk más szinonimát beírni, illetve adjunk meg kevesebb szót vagy használjuk a kezdőlapról elérhető "összetett" teljes szövegű keresési lehetőséget.

Keresőkifejezés: iszlám vallás **A találatok száma: 1858**

1. **Kereszt és félhold**
<https://mek.oszk.hu/01800/01885/html/index385.html> (2.4K)
Mohamed, Mahomet Az **iszlám vallás** megalapítója, Mohamed próféta (570 vagy 571632) arab eredetű nevének (Mahomet) eredeti jelentése 'nagyon dicsért, nagyon méltó a dicséretre'. Mohamed próféta nevéből alakult az iszlámhívók mohamedán elnevezése. KZs

2. **Az iszlám és a kereszténység**
<https://mek.oszk.hu/00100/00177/html/keresz04.htm> (3.0K)
Előszó Az **iszlám vallásban** teljesen másképpen nézik a **vallások** összehasonlítását, mint a keresztény **vallásban**. A keresztény ember azon nő fel, hogy az ő **vallása** az igazi **vallás**, és hogy a zsidó **vallás** azért jött, hogy könnyítse az utat a keresztény **vallás** előtt. Továbbá azon, hogy a többi **vallás** csak hazugság és hamis. Csak azt tudja, hogy az Úr a zsidó népet választotta ki a teremtmények közül, és ezért küldte le hozzájuk a küldetéseit és a küldötteit. Mindezt a keresztény ember csak a zsidó prófétákban

3. **Kereszt és félhold**
<https://mek.oszk.hu/01800/01885/html/index1383.html> (2.5K)
dzsámi A mohamedán **vallás** hívői számára az istentisztelet helye, imaház. A pénteki szentbeszédet, a hutbét kizárólag itt lehetett elmondani. A korai arab források nem használták ezt a kifejezést. A dzsámi elnevezés a 11. században, a Fatimida-kori Egyiptomban tűnt fel először, majd fokozatosan elterjedt az **iszlám** világban. GI

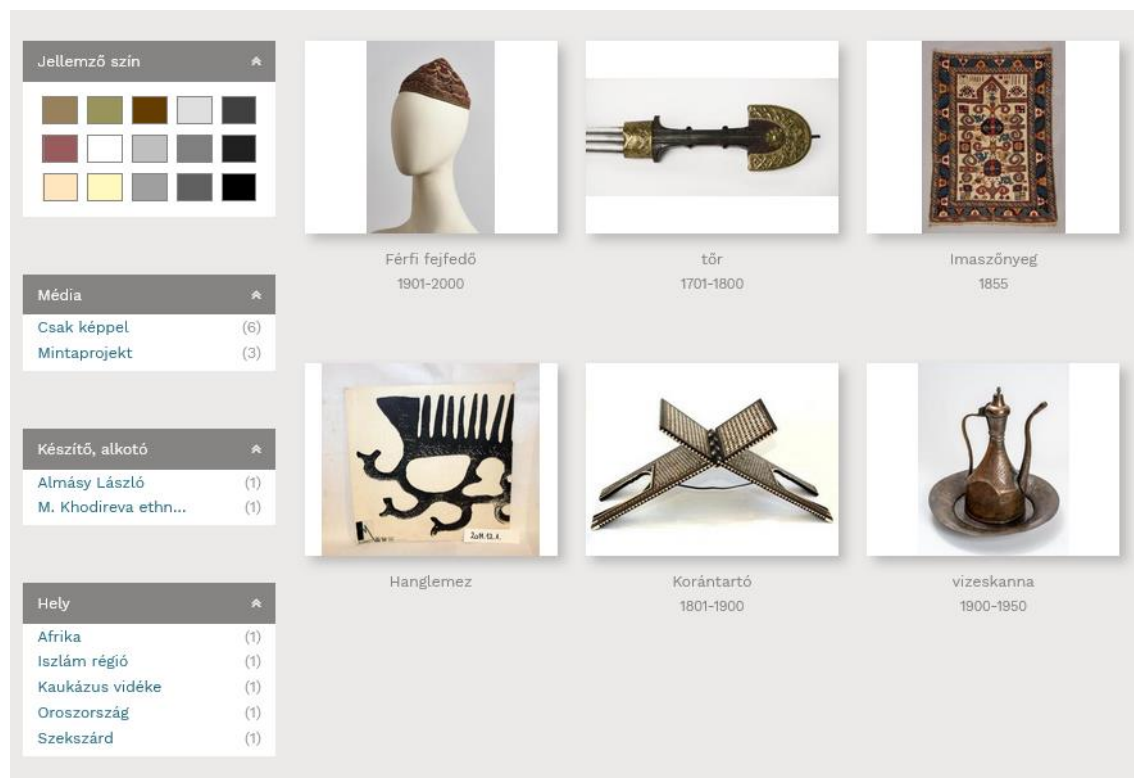
Forrás:[https://mek.oszk.hu/teljes-](https://mek.oszk.hu/teljes-eredmeny.mhtml?body=iszl%C3%A1m+vall%C3%A1s&broadtopic=&Image11.x=52&Image11.y=18)

[eredmeny.mhtml?body=iszl%C3%A1m+vall%C3%A1s&broadtopic=&Image11.x=52&Image11.y=18](https://mek.oszk.hu/teljes-eredmeny.mhtml?body=iszl%C3%A1m+vall%C3%A1s&broadtopic=&Image11.x=52&Image11.y=18)

29. ábra Magyar Elektronikus Könyvtár – Iszlám vallás

3. 4. 3. MuseuMap

A www.museumap.hu weboldalon a hazai múzeumok digitálisan feldolgozott műtárgyait gyűjtötték össze egy közös, mindenki számára elérhető felületen. Jelenleg 67 múzeum 424061 rekordja, 287181 képe érhető el a weboldalon.

Forrás: <https://www.museumap.hu/results/-/results/04e1fd26-2e75-487c-a390-355619281734/solr>

30. ábra MuseuMap – Találati lista

3. 5. Prezentáció és videókészítők

3. 5. 1. Biteable

A www.biteable.com weboldallal regisztrációt követően látványos, egyszerűen elkészíthető, a tanulók számára szórakoztató, figyelemfelkeltő animációkat gyárthatunk előre megadott választható témák, figurák, jelenetek segítségével. Az elkészült videókat lementhetjük vagy a linket tovább is küldhetjük a tanulóknak megtekintésre.

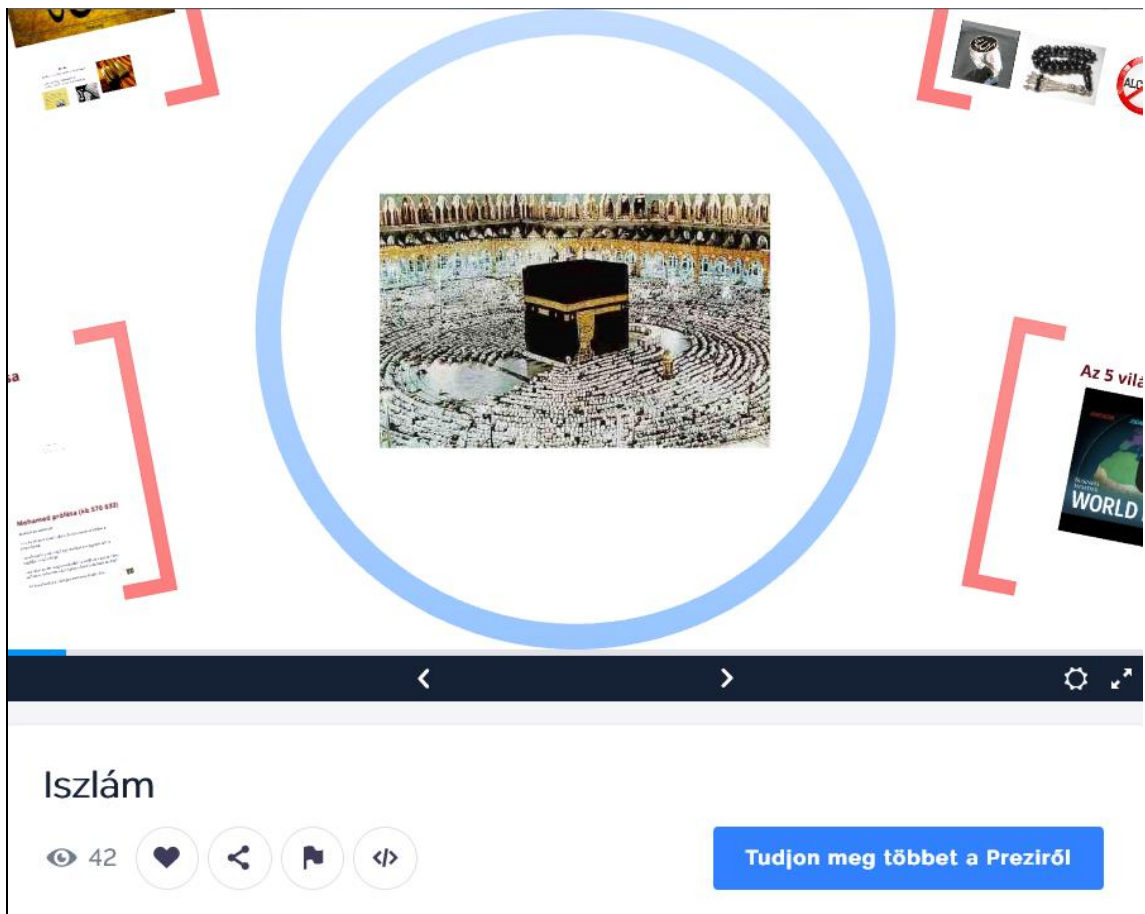
Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai

Forrás: https://biteable.com/watch/az-iszlm-valls-kialakulsa-s-fbb-tantsai-2266218?fbclid=IwAR012o9dH5HTMdAVdp5rU67ZDZ-_eVEhEbKuFNWkNROIYlztuYLnZrhraLg

31. ábra Biteable – Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai

3. 5. 2. Prezi

A Prezi egy interneten elérhető, magyarok által fejlesztett prezentációkészítő szoftver, amely a világnyelvek mellett többek között magyar nyelven is elérhető és használható, többek között oktatási célokra is. A számítógépre nem kell telepíteni, böngészőből használható. Előre megadott sablonok alapján készíthetünk látványos bemutatót, amelyet elláthatunk videókkal, képekkel, szövegekkel, amelyeket a felhőbe mentve bármikor elérhetünk.

Forrás: <https://prezi.com/8dxvjeu52bnf/iszlam/>

32. ábra Prezi - Iszlám

Forrás: <https://prezi.com/p/qs6cv2ws5i5e/islam-vallas/>

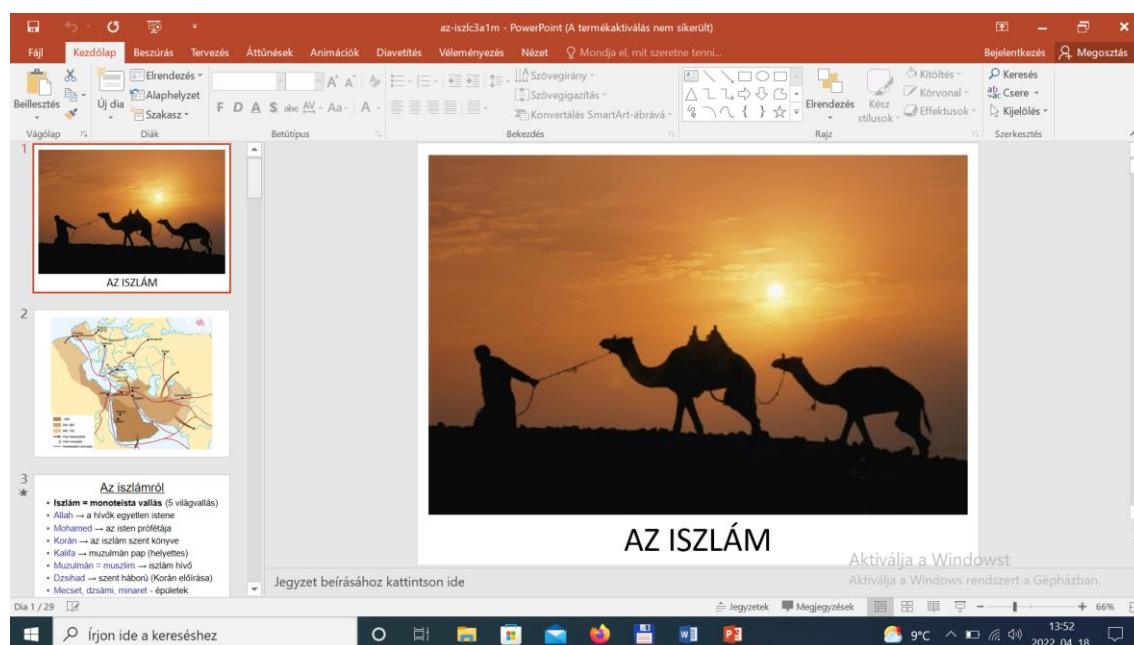
33. ábra Prezi – Iszlám vallás

3. 6. Történelemtanárok weboldalai, tematikus oldalak

3. 6. 1. ankhstory

Az ankhstory egy magyar nyelven elérhető, Odrobina Zoltán történelemtanár által készített történelmi segédletgyűjtemény általános iskolás tanulók számára. Az oldalon találhatóak prezentációk, feladatlapok, ajánlott olvasmányok, gyakorló feladatok, vázlatok, térképek is többek között.

Az iszlám

Forrás: <https://ankhistory.files.wordpress.com/2017/04/az-iszl3a1m.pptx>

34. ábra ankhstory – Az iszlám, letölthető segédanyag

Gyakorló feladatok – Iszlám/Frank

KORAI-KÖZÉPKOR-FOGALMAK-6.-OSZTÁLY¶

1. → VÁLASZOLJ-A-MEGFELELŐ-FOGALOMMAL-AZ-ALÁBBI-MEGHATÁROZÁSOKRA!¶

SRSZ.¶	MEGHATÁROZÁS¶	FOGALOM¶
1. →	Hogyan-nevezték-vallásos-mohamedánok-szigorú-bőjti-idejét?¶	¶
2. →	Melyik-városba-menekült-Mohamed-Mekkából?¶	¶
3. →	Melyik-a-muszlim-vallás-szent-napja?¶	¶
4. →	Melyik-földrészen-található-Mekka?¶	¶
5. →	Mi-a-neve-az-izlám-vallás-legszentebb-tárgyának?¶	¶
6. →	Hogyan-nevezik-a-muzulmánok-Istenét?¶	¶
7. →	Hogyan-nevezték-Mohamed-örököseit?¶	¶
8. →	Melyik-évszám-jelöli-a-muzulmán-időszámítás-kezdetét?¶	¶
9. →	Mi-a-neve-izlám-szent-könyvének?¶	¶
10.	Ez-az-arkangyal-szólította-fel-Mohamedet-az-új-tanok-hirdetésére.¶	¶

¶

2. → HATÁROZD-MEG-AZ-ALÁBB-FELSOROLT-FOGALMAKAT!¶

SRSZ.¶	FOGALOM¶	MEGHATÁROZÁS¶
1. →	homágium¶	¶
2. →	vazallus¶	¶
3. →	szenior¶	¶

Aktiválja
Aktiválja a V

Forrás: <https://ankhistory.files.wordpress.com/2013/09/03-2013-izslc3a1m-fogalmak.docx>

35. ábra ankhistory – Gyakorló feladatok, letölthető segédanyag

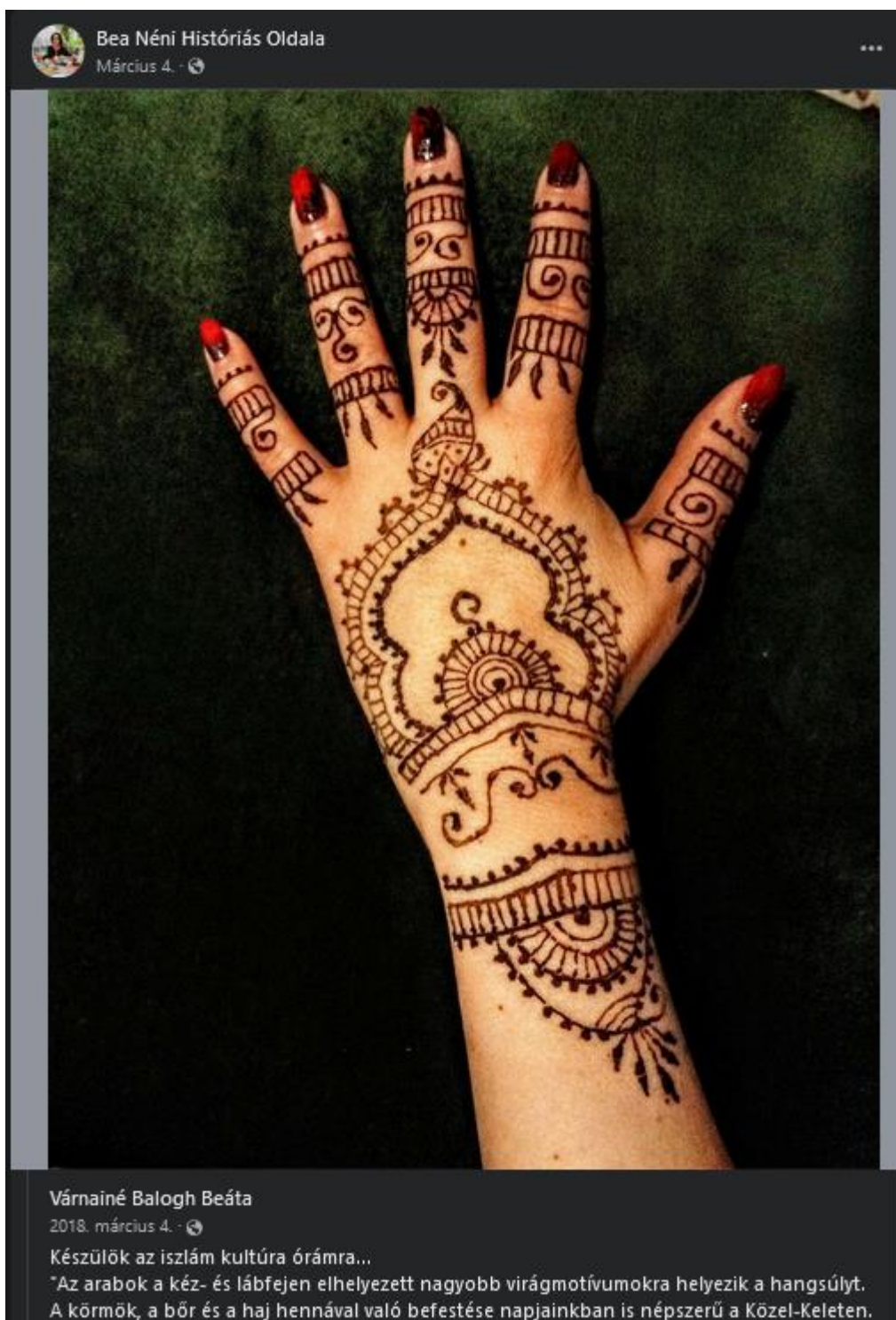
3. 6. 2. Bea néni históriás oldala

A Bea néni históriás oldala nevű facebook oldal szerkesztője Várnainé Balogh Beáta történelemtanár, régész, múzeumpedagógus, aki a tanóráin alkalmazott élménypedagógiai módszereket gyűjti össze és mutatja be a széles közönség számára nyilvánosan elérhető posztokban a facebook közösségi oldalon.

Forrás: <https://www.facebook.com/bebihistory/posts/834096283757077>

36. ábra Bea Néni Históriás Oldala – Facebook – Arab óra

Várnainé Balogh Beáta

2018. március 4. · 🌐

Készülök az iszlám kultúra órára...

"Az arabok a kéz- és lábfejen elhelyezett nagyobb virágmotívumokra helyezik a hangsúlyt. A körmök, a bőr és a haj hennával való befestése napjainkban is népszerű a Közel-Keleten.

Forrás: <https://www.facebook.com/bebihistory/posts/1326293104537390>

37. ábra Bea Néné Históriás Oldala – Facebook – Iszlám kultúra óra

3. 6. 3. Törizz otthon

A www.torizzotthon.hu weboldal egy általános iskolai történelemtanárok által szerkesztett oldal. Az oldal különböző történelmi érdekességeket, történelmi rendezvények programajánlóját, diákoknak és szülőknek tanulásmódszertani anyagokat, segédleteket, cikkeket, diákok által készített történelmi alkotásokat, pedagógusoknak szánt, tanítást színesítő anyagokat tartalmaz, gyűjt össze többféle különböző témakörben.

Forrás: <http://torizzotthon.hu/ujev-kezdet-ez-elmult-6000-evben/>

38. ábra Törizz otthon

3. 6. 4. Vázlataim történelemre blog

A Vázlataim történelemre blog oldal általános iskolásoknak szóló képekkel ellátott témavázlatokat, fogalom magyarázatokat, kronológiákat, gyakorló feladatokat tartalmaz, amelyet egy gyakorló pedagógus, Szádoczki Bálint készít.

Vallás és birodalom: az iszlám

The screenshot shows the homepage of the 'Vázlataim történelemre' blog. The title 'VÁZLATAIM TÖRTÉNELEMRE' is at the top in large green letters. Below it is a green box with white text: 'Ez az oldal általános iskolás tanulók óravázlatait tartalmazza, melyet főként diákjaimnak ajánlok.' Below this is a navigation bar with a search box containing 'A következő címkéjű bejegyzések mutatása: **Középkor.** Összes bejegyzés megjelenítése'. The main content area has a date '2023. szeptember 13. péntek' and the article title 'Vallás és birodalom: az iszlám' in green. The article content is a numbered list of three points: 1) KIK AZ ARABOK?, 2) MOHAMED, A PRÓFÉTA (Kr. u. 580 körül – 632), and 3) MOHAMED TANÍTÁSA: AZ ISZLÁM. Each point has a bulleted list of details. On the right side, there is a sidebar titled 'Témakörök' with a list of categories and their counts: 18. századi Magyarország (4), 1848-49 (5), 5. osztály (3), 6. osztály (16), 7. osztály (9), 8. osztály (3), applikáció (5), Árpád-kor (9), Dualizmus (4), Évszámok (1), Feladatok (2), Fogalmak (4), Házi Dolgozat (4), Honfoglalás kora (1), Horthy-kor (2), I. Világháború (2).

VÁZLATAIM TÖRTÉNELEMRE

Ez az oldal általános iskolás tanulók óravázlatait tartalmazza, melyet főként diákjaimnak ajánlok.

A következő címkéjű bejegyzések mutatása: **Középkor.** Összes bejegyzés megjelenítése

2023. szeptember 13. péntek

Vallás és birodalom: az iszlám

- 1) KIK AZ ARABOK?
 - helyük: Arab-félsziget – hőség, sivatag
 - nincs egységes állam
 - közös nyelv
 - törzsi vallásosság
 - foglalkozásuk: állattenyésztés, kereskedelem (Tömjén-út)
- 2) MOHAMED, A PRÓFÉTA (Kr. u. 580 körül – 632)
 - Mekka kereskedő - bejárta a Köztel-Keletet: kapcsolat a zsidókkal, keresztényekkel
 - Mekkában hirdet – Medinába megy (Kr. u. 622; *hidzsra*) – Mekka elfoglalása: ez lett az új vallási központ
- 3) MOHAMED TANÍTÁSA: AZ ISZLÁM
 - iszlám: engedelmesség, Isten akaratában való megnyugvás
 - tanok: 1. *Allah az egyetlen Isten*; 2. *napi 5x ima Mekka irányába*; 3. *alamizsna-osztás a szegényeknek*; 4. *ramadán havi böjt*; 5. *zarándoklat Mekkába*
 - a tan forrásai: 1. szent könyve a *Korán*; 2. *Hádísz*: Mohamed próféta bölcs mondásai
 - jelentősége: egyszerű, követhető, gyakorlati – a harc jutalma a paradicsom

Témakörök

- 18. századi Magyarország (4)
- 1848-49 (5)
- 5. osztály (3)
- 6. osztály (16)
- 7. osztály (9)
- 8. osztály (3)
- applikáció (5)
- Árpád-kor (9)
- Dualizmus (4)
- Évszámok (1)
- Feladatok (2)
- Fogalmak (4)
- Házi Dolgozat (4)
- Honfoglalás kora (1)
- Horthy-kor (2)
- I. Világháború (2)

Forrás: <http://vazlataim.blogspot.com/search/label/K%C3%B6z%C3%A9pkor>

39. ábra Vázlataim történelemre blog – Vallás és birodalom: az iszlám

3. 7. Gyakorló feladatkészítők, online kvízoldalak

3. 7. 1. Baamboozle

A www.baamboozle.com weboldalon elérhető Baamboozle egy magyar nyelven is elérhető, játékos feladatkészítő weboldal. Regisztráció nélkül is játszhatunk játékokat, akár más játékosok ellen, de regisztráció után saját játékokat is készíthetünk. Az oldal támogatja a tanulók önálló tanulását, gyakorlását.

Forrás: <https://www.baamboozle.com/game/313636>

40. ábra Baamboozle – Az iszlám és az arab terjeszkedés

3. 7. 2. Genially

A <https://www.genial.ly/> weboldalon elérhető Genially egy ingyen elérhető online platform, ahol interaktív prezentációkat, játékokat, kvizeket, szabadulósobákat, mindenféle látványos bemutatókat hozhatunk létre a tanulás támogatásához és a tanóra játékosításához. Felhasználását megkönnyíti az előre elkészített sablonok sokasága, amelyeken csak ki kell tölteni a szövegdobozokat.

Forrás: <https://view.genial.ly/60897bad57c8b10d2f5aba5f/interactive-image-az-islam>

41. ábra Genially – szabadulósoba – Az iszlám

3. 7. 3. GoConqr

A www.goconqr.com weboldalon elérhető GoConqr egy eredetileg angol nyelvű, de magyar oldalakat is tartalmazó oktatási portál, amelyen bemutatókat, többféle kvízeket (pl. feleletválasztós, igaz-hamis, stb.), prezentációkat, szókártyás feladatokat, gondolattérképeket, tesztek lehet létrehozni a tanulók számára.

Question 8 of 10 👤 1

Select from the dropdown lists to complete the text.

A futás (Kr.u.) után néhány évvel visszatért Mekkába. A város az központja lett. Itt született meg a vallás tanításait tartalmazó könyv, a . Az iszlámot elfogadó törzsek még az ókori Római Birodalomnál is nagyobb területet foglaltak el. Hatalmuk az terjedt.

Forrás: <https://www.goconqr.com/quiz/5306089/kozepkor-5-oszt-gyakorlas>

42. ábra GoConqr – Középkor 5. osztályos gyakorlás – példafeladat

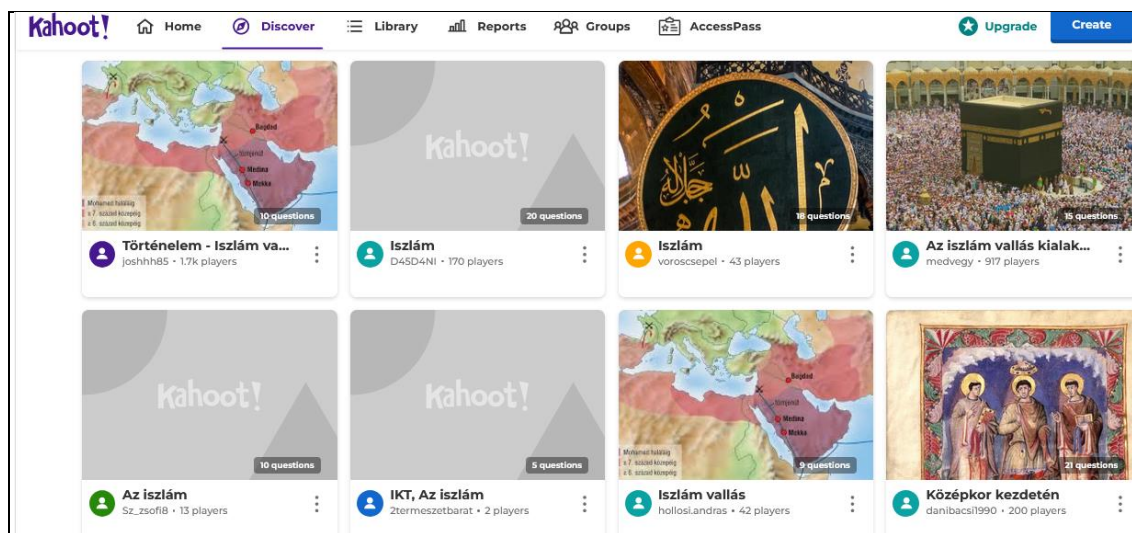

Forrás: <https://www.goconqr.com/es/p/5298154>

43. ábra GoConqr –Középkor – Feudalizmus – Fogalmak - példafeladat

3. 7. 4. Kahoot

A www.kahoot.com weboldalon található Kahoot nevű program egy magyar nyelven is elérhető, játék alapú tanulási környezet, melyben tesztek, játékos feladatokat készíthetünk, nyomon követhetjük a tanulók fejlődését, ellenőrizhetjük a diákok tudását, versenyezhetjük őket. Készíthetünk saját összeállítású Kahootokat, de választhatunk a nagy számban elérhetőek közül is. Az online elérhető feladatok laptopról, okostelefonról, asztali számítógépről, tabletről is megoldhatóak. Lehetőség van benne egyénileg illetve csoportosan is versenyezni egymással, meghatározott számú kérdéssel, minden kérdés után megismerve az aktuális eredménylistát. Az oldalra pedagógusként regisztrálva és belépve tudjuk elindítani az adott témájú Kahootokat, a képernyő tartalmát mutatva, kivetítve a diákoknak, akik a megadott azonosító szám segítségével tudnak belépni a játékba. A pedagógus képernyőjén jelennek meg a kérdések, a tanulók által használt eszközön pedig a 2 vagy 4 különböző színű téglalap, amelyeken ki kell választaniuk egy visszaszámláló mellett a helyes választ. Az utolsó kérdés megválaszolása után a virtuális pódiumon megjelenik az első 5 helyezett tanuló játékhoz tartozó felhasználóneve.

Forrás:

<https://create.kahoot.it/search?query=Az+iszl%C3%A1m&tags=Az+iszl%C3%A1m&filter=filter%3D1>

44. ábra Kahoot – Az iszlám

Kahoot! Home Discover Library Reports Groups Marketplace Upgrade Create

Történelem - Iszlám vallás
322 plays · 17k players

Start Assign Practice

Történelem gyakorló kérdések

A public kahoot

joshhh85
Updated 5 years ago

Questions (10) Show answers

1 - Quiz
Ki az iszlám vallás prófétája?

2 - Quiz
Hogyan nevezik az iszlám vallás szent könyvét?

3 - Quiz
Mí az iszlám vallás legjelentősebb városának neve?

4 - Quiz
Hogyan nevezik az iszlám vallás istenét?

Forrás: <https://create.kahoot.it/details/0ed9b051-a832-4c9e-9fb7-198405ab779e>

45. ábra Kahoot - Történelem – Az iszlám vallás – 10 kérdéses kahoot kvíz

Kahoot! Home Discover Library Reports Groups Marketplace Upgrade Create

Az iszlám vallás kialakulása
118 plays · 917 players

Start Assign Practice

#Történelem #Iszlám #Mohamed

A public kahoot

medveggy
Updated 3 years ago

Questions (15) Show answers

1 - Quiz
Melyik birodalom NEM határolta Arábiát a 7. században?

2 - Quiz
Melyik nem volt jellemző a Mohamed előtti arab társadalomra?

3 - Quiz
Ki az iszlám vallás prófétája?

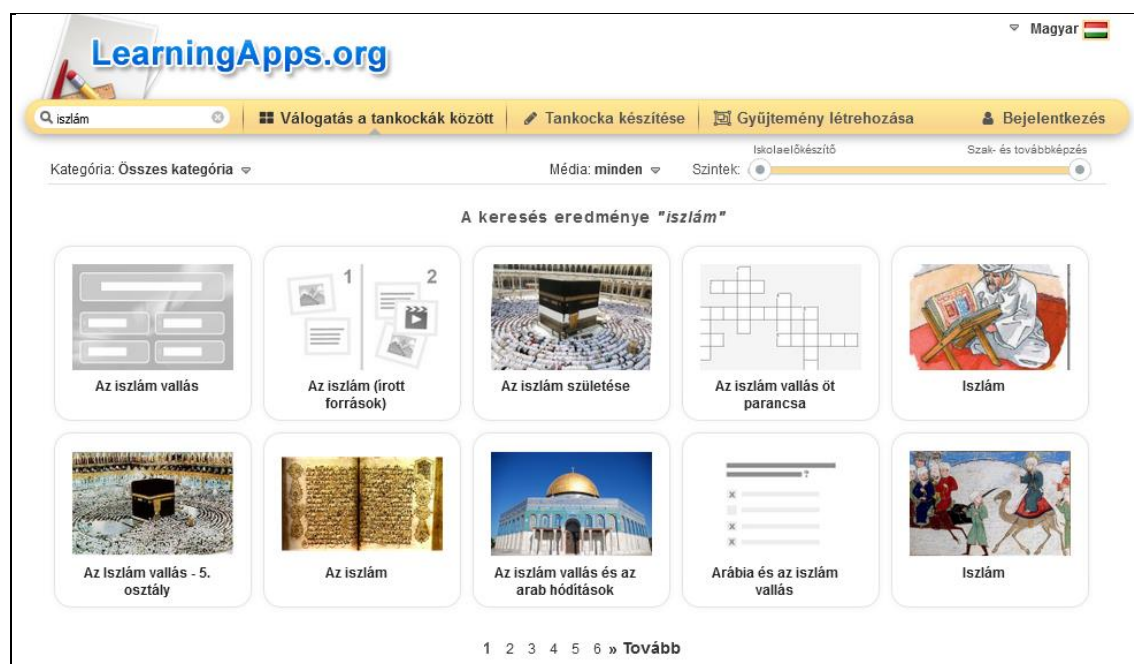
4 - Quiz
Hogyan nevezik az iszlám vallás szent könyvét?

Forrás: <https://create.kahoot.it/details/a2cc48be-add5-4f84-ac79-f76d9e4ef6a8>

46. ábra Kahoot - Az iszlám vallás kialakulása – 15 kérdéses kahoot kvíz

3. 7. 5. Learningapps

A www.learningapps.org weboldalon, magyar nyelven is elérhető, regisztráció nélkül is használható online feladatokat tartalmazó oldal, ahol a hangsúly az interaktivitáson van. Kis, interaktív építőkövek segítségével támogatja a tanulási és tanítási folyamatokat. Pedagógusként válogathatunk a fent lévő tankockákból, illetve készíthetünk új, sajátot is regisztrációt követően. Osztályokat is hozhatunk létre, belépés után pedig nyomon követhető a diákok haladását. Böngészhetünk a különböző témakörök között, de rákereshetünk a meglévő tankockákra is, a tankockákat pedig leszűkíthetjük adott korosztályra vonatkozólag is.

Forrás: <https://learningapps.org/index.php?s=iszl%C3%A1m>

47. ábra Learningapps – tankockák - Iszlám

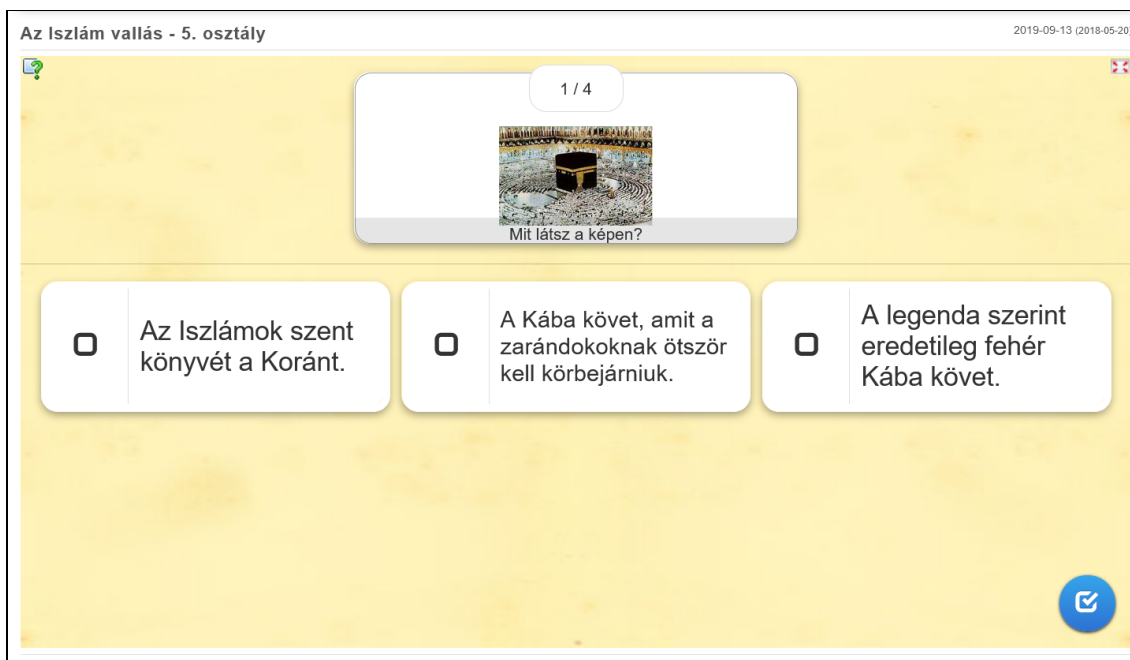
Az iszlám szóra rákeresve több, mint száz tankocka elérhető, változatos feladattípusuk jellemzik. Legyen Ön is milliomos!, csoportba rendezés, keresztrejtvény, párkereső, többválasztásos kvíz, csoportosítós kirakó, lóverseny, hiányos szöveg, sorbarendezés, stb. is megtalálható a kínálatban. A feladatok nagy része színes képekkel, illusztrációkkal tarkított. Az egyik csoportba rendezős feladatban az iszlám és a keresztény vallásra vonatkozó jellemzőket választatjuk ki. Lehetőség van Mohamed

életének legfontosabb állomásait felidézni egy sorbarendezős feladatban. Az iszlám vallás legfontosabb fogalmainak felismerését is gyakorolhatják egy párosítós feladatban is többek között.

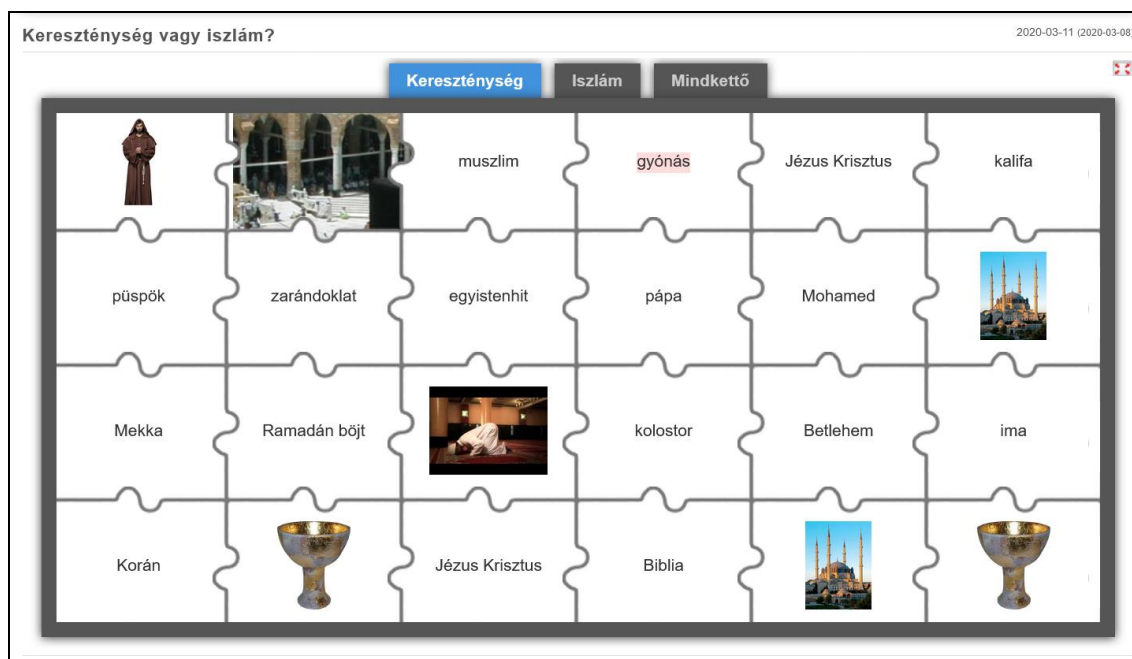
Forrás: <https://learningapps.org/6512178>

48. ábra Learningapps – Kép- és fogalompárosító tankocka – Az iszlám

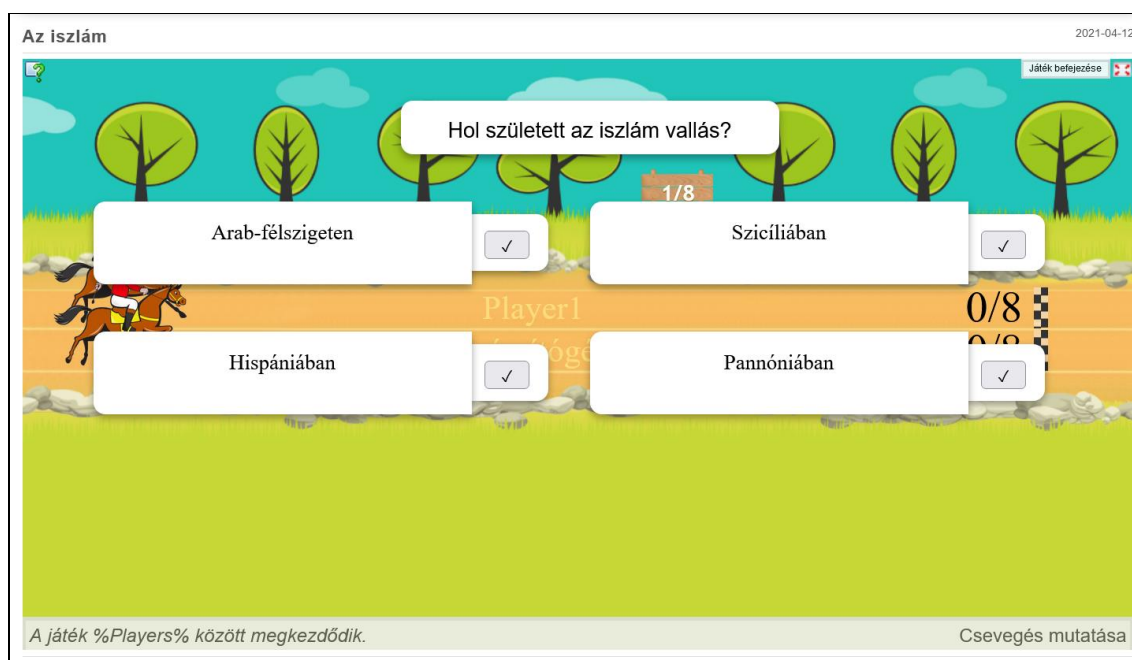
Forrás: <https://learningapps.org/5197604>

49. ábra Learningapps – Többválasztásos kvíz tankocka – Az iszlám vallás

Forrás: <https://learningapps.org/9385500>

50. ábra Learningapps – Csoportosítás kirakó tankocka – Kereszténység vagy iszlám?

Forrás: <https://learningapps.org/19145556>

51. ábra Learningapps – Lóverseny tankocka – Az iszlám

3. 7. 6. Playfactile

A www.playfactile.com weboldalon mindenki számára elérhető Play factile nevű applikáció egy egyszerűen kezelhető, játékos kvízkészítő program a diákok részére. A játékban tanulópárok vagy csapatok versenyezhetnek egymással, egyfajta vetélkedő keretében, megadott idő alatt. Többféle témakörben kérdezhetjük őket többféle módon, amelyekkel pontokat lehet gyűjteni. Készíthetünk saját játékot vagy választhatunk a rendelkezésre állók közül, bár nem túl nagyszámú a magyar nyelven elérhető tartalom. Regisztrációt és előfizetést követően újabb játékmódok állnak rendelkezésünkre. „A Playfactile segítségével játékosan fejleszthetjük vagy éppen mérhetjük diákjaink tudását, jutalom beépítésével tovább motiválhatjuk őket.” (Maróti, 2020)

Forrás: <https://www.playfactile.com/2pont4iszlam>

52. ábra Play factile – Az iszlám vallás feladatok

Q

MIKOR ÉS HOL ÉLT MOHAMED, ÉS MILYEN VOLT VISZONYA EHHEZ A HELYHEZ?

A1

MOHAMED (KB. 570-**632**) MEKKÁBAN ÉLT, HÁZASSÁGA RÉVÉN KERESKEDŐVÉ VÁLT, AKIT TANÍTÁSAI MIATT, A SZEGÉNYEK TÁMOGATTAK (BÍRÁLTA A GAZDAG KERESKEDŐKET, UZSORÁT), **MEDINÁBA** MENEKÜLT (**622**.HIDZSRA: A MO-HAMEDÁN IDŐSZÁMÍTÁS), DE KÉSŐBB KIE-GYEZETT VELÜK (KÁBA-TISZTELET), VISSZATÉRT.

+

P300

−

POTATO

✓

✗

+

P0

−

PINEAPPLE

✓

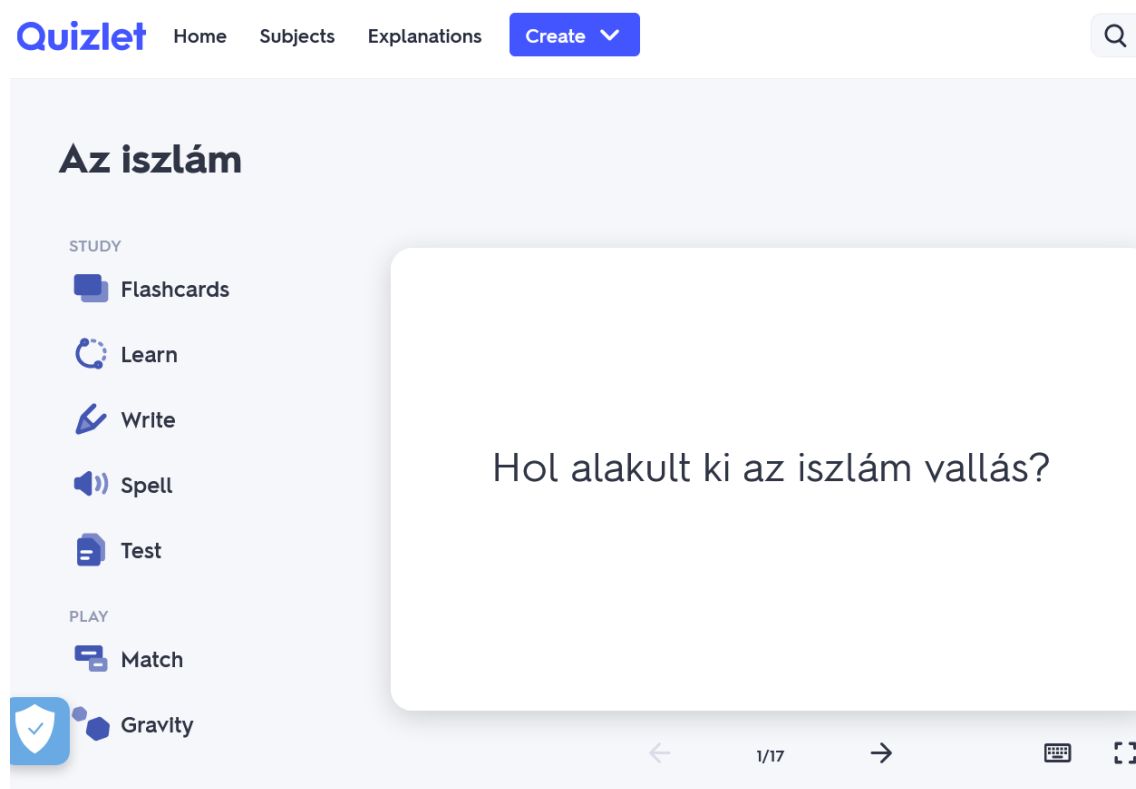
✗

Forrás: <https://www.playfactile.com/2pont4iszlam/choice>

53. ábra Play Factile - példafeladat

3. 7. 7. Quizlet

A www.quizlet.com weboldalon angol nyelven elérhető, egyszerűen használható, könnyen áttekinthető, ingyenes, regisztráció nélkül is használható, tantárgytól független kártyás szótanulási alkalmazás, amely magyar nyelven elérhető feladatokat is tartalmaz. Remekül használható évszámokhoz, szótanuláshoz, képek értelmezéséhez, lehetőséget biztosít fogalmak és hozzájuk tartozó definíciók tanórai és otthoni gyakorlásához. Különböző feladattípusok pl. teszt, szókértá párosító, párkeresős feladat, aszteroidás játék segítségével lehet elmélyíteni a tudásukat az adott témakörben.

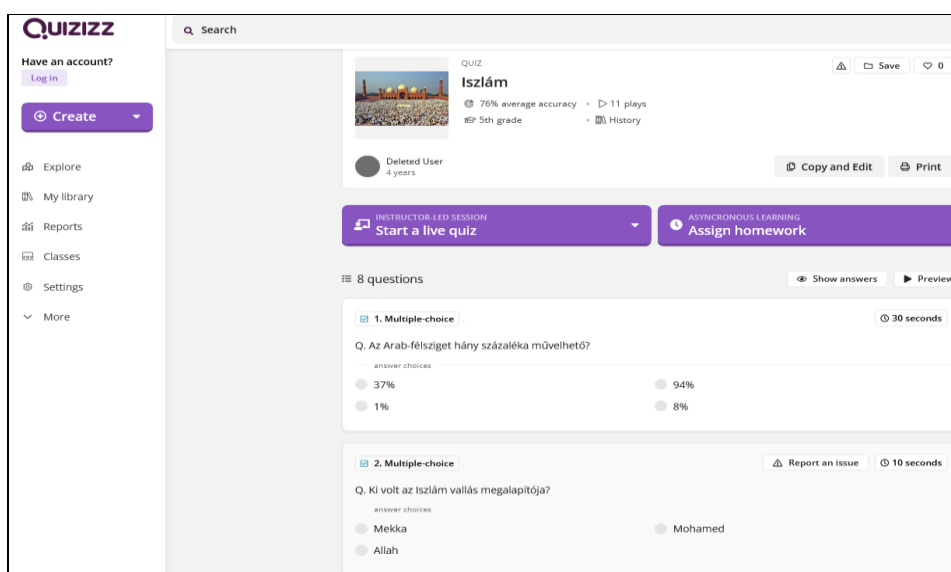

Forrás: <https://quizlet.com/130101757/az-islam-flash-cards/>

54. ábra Quizlet – Az iszlám

3. 7. 8. Quizizz

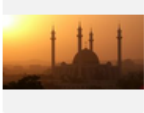
A www.quizizz.com weboldalon elérhető Quizizz egy ingyenes kvízzjátékokat tartalmazó oldal, amely magyar nyelven is egyre több kvízzjátékot tartalmaz. Készíthetünk saját összeállítású kvízeket is regisztrációt követően, de választhatunk a nagy számban elérhetőek közül is. Könnyen szerkeszthető, asztali számítógépen, tableten és okostelefonon is jól futtatható. Saját kvíz készítésekor szerkeszthetünk már meglévőket illetve készíthetünk önállóan is sajátot, ahol megadhatjuk a kiválasztott tantárgyat, évfolyamot, iskolatípust is többek között. A Quizizz feleletválasztós feladatokat tartalmaz, beállíthatjuk a helyes válaszok számát, „kérdésenként kombinatív válaszlehetőségeket alkothatunk, külön-külön képeket és hanganyagokat tölthetünk fel, hosszabb szövegrészleteket is beszúrhatunk, illetve beállíthatjuk az időt....azért hasznos, mert előállhatunk képekkel kapcsolatos, összetett műveleteket igénylő kérdésekkel: elemeztethetünk statisztikát, karikatúrát, alkothatunk térbeli (térkép) vagy időbeli (időszalag) tájékozódásra vonatkozó fejtörőt. További előny, hogy nemcsak szöveg, hanem kép is lehet válasz.” (Fekete, 2018) Lehetőségünk van arra is, hogy a teljes kérdéssort –képekkel, kiemelésekkel együtt – kinyomtassuk magunknak, megoldókulccsal együtt. Ezáltal így dolgozatként is felhasználhatjuk vagy dolgozatírás előtti gyakorlásként.

Forrás: <https://quizizz.com/admin/quiz/5ab7d430c751ae0019f8a75a/izlam>

55. ábra Quizizz - Iszlám

Az iszlám

QUIZ

Az iszlám

83% average accuracy

172 plays

5th grade

History

Andrea Heffner
2 years

Copy and Edit

Print

INSTRUCTOR-LED SESSION

Start a live quiz

ASYNCHRONOUS LEARNING

Assign homework

10 questions

Show answers

Preview

1. Multiple-choice

30 seconds

Q. Ki az iszlám vallás alapítója?

answer choices

☐ Jézus

☐ Gábrriel arkangyal

☐ Mohamed

☐ József

2. Multiple-choice

30 seconds

Q. Elsősorban milyen központnak számított Mekka?

answer choices

☐ ipari

☐ kulturális

☐ mezőgazdasági

☐ kereskedelmi

3. Multiple-choice

Report an issue

30 seconds

Q. Mi van a képen?

answer choices

☐ keresztény templom

☐ Egyiptom

☐ Kába-kő Medinában

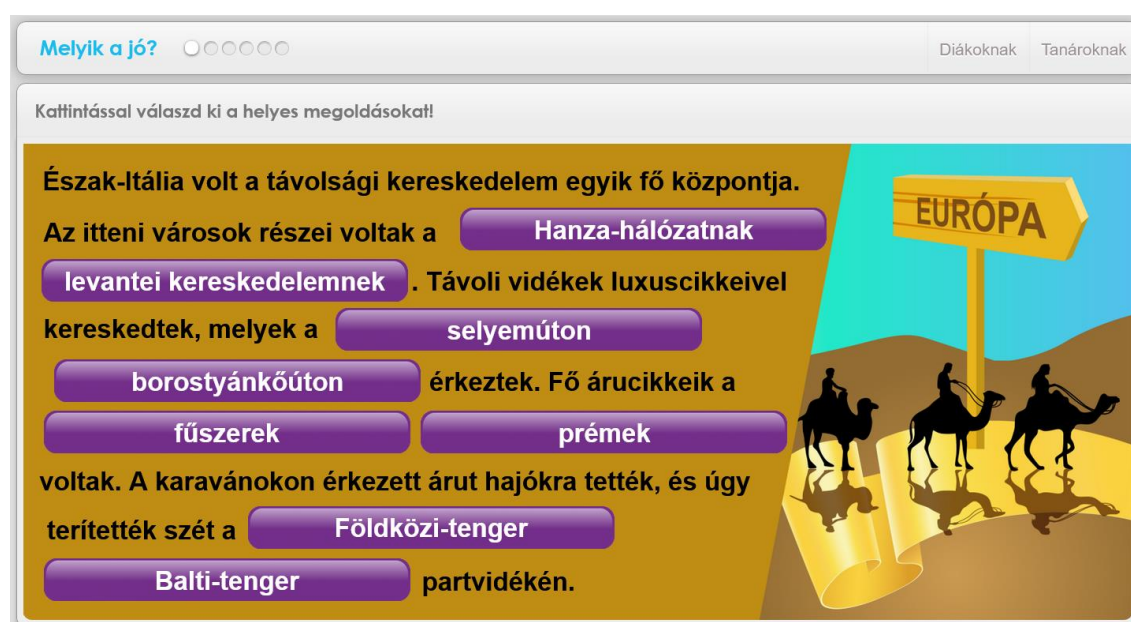
☐ Kába-kő Mekkában

Forrás: https://quizizz.com/admin/quiz/5e75f3251f9a06001c853571/az-iszlám?type=quiz&searchIn=all_quizzes&subject=All&grade=all&queryId=5129084980625174-1650274240240

56. ábra Quizizz – Az iszlám

3. 7. 9. Okos Doboz

A www.okosdoboz.hu weboldalon magyar nyelven elérhető Okos Doboz egy játékos készség és képességfejlesztő taneszköz, nemcsak az általános iskolások, hanem a középiskolások számára is. Az oldalon különféle feladatok, játékok és videók is elérhetőek, regisztráció nélkül is. A diákoknak lehetőségük van korcsoportokra és tantárgyakra lebontva gyakorló feladatokat, játékokat kitölteni, illetve videókat megtekinteni.

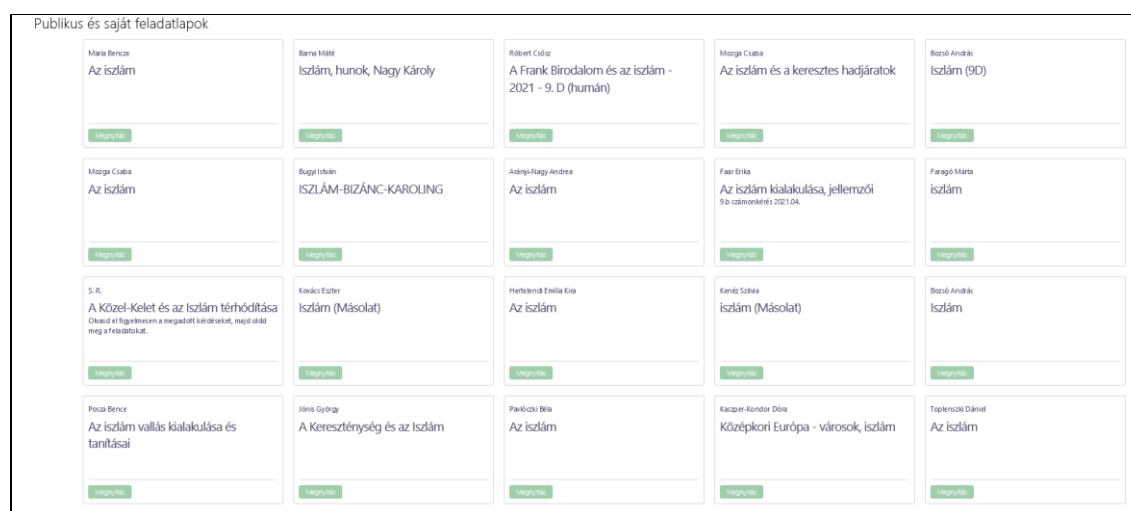
Forrás: <http://www.okosdoboz.hu/feladatsor?id=796>

57. ábra Okos Doboz – Melyik a jó? - példafeladat

3. 7. 10. Redmenta

A www.redmenta.com weboldalon elérhető Redmenta egy ingyenes, magyar nyelven is elérhető feladatlap készítő alkalmazás, amelyet kifejezetten azért hoztak létre, hogy segítse a tanárok munkáját. A feladatlapok készítése során létrehozott feladatokat később is felhasználhatjuk, sőt saját feladatlapjainkba mások nyilvános feladatait is beilleszthetjük. A feladatokhoz képeket, videókat csatolhatunk, és az egész folyamat nagyon könnyen és gyorsan elvégezhető. Természetesen több feladattípust is ismer a rendszer, a feladatlapok kiértékelése pedig automatikus. (Király S., 2017) A létrehozott feladatlapokat felhasználhatjuk órai vagy otthoni gyakorlásnál, nem kell külön kijavítani őket, a javítás és a pontozás automatikus.

A készítők konkrét célként határozták meg, hogy olyan segítséget nyújtsanak a pedagógusoknak, amely rengeteg idő megtakarítására képes számukra. A dolgozatok, tesztek összeállítása, megírása és javítása a program segítségével nem vesz el értékes időt és energiát az oktatási szakemberektől. A Redmenta használata minden képernyőméret esetében jól használható, a diákok a teszteket akár a saját mobiltelefonjaikon is megoldhatják. A tanulók a gyakorlófeladatok megoldását követően azonnal visszajelzést kaphatnak eredményeikről. (Oktatási asszisztensek, Szerző nélkül., 2020)

Forrás: https://redmenta.com/?search_level=3&o=10&q=isl%C3%A1m

58. ábra Redmenta - Feladatlapok

KERESÉS MEGLÉVŐ FELADATOK KÖZÖTT

🔍 iszlám

RÖVID VÁLASZ **iszlám**

622-ben Mohamed Mekkából Medinába menekült, ez az iszlám időszámítás kezdete, mi a fogalom?

Irányi László

FELELVÁLASZTÓS (TÖBB JÓ VÁLASZ)

iszlám

Mely fogalmak kapcsolhatók az iszlámhoz?

Kovács Mónika

FELELVÁLASZTÓS (EGY JÓ VÁLASZ)

ISZLÁM

Mi a Ramadán?

Tóringar Éva

FELELVÁLASZTÓS (TÖBB JÓ VÁLASZ)

iszlám

A kereszténységhez és a zsidósághoz hasonlóan az iszlám is az egyike a nagy világvallásoknak. Az alábbi felsorolásból válassza ki azokat a tényezőket, amelyek mindhárom vallásra jellemzőek!

Jekits Orsolya

RÖVID VÁLASZ **iszlám**

Melyik évben kellett Mohamednek elmenekülnie Mekkából, amely az iszlám időszámítás kezdete? Más néven ez a hidzsra (Mohamed futása). (évszám)

Bosák Levente

RÖVID VÁLASZ **iszlám**

Ki az iszlám vallás alapítója?

Rodnay Ágnes

RÖVID VÁLASZ **Forradalom** **iszlám**

Miért indult el az iszlám forradalom Iránban?

Sándor-Kis Anita

Forrás: <https://redmenta.com/?repository>

59. ábra Redmenta - Példafeladatok

3. 7. 11. Wordwall

A www.wordwall.net/hu weboldalon magyar nyelven is elérhető Wordwall többféle előre legyártott sablon alapján elkészíthető, érdekes feladatok készítésére alkalmas portál. Interaktívan bármely web alapú eszközön, például számítógépen, táblagépen, telefonon is használhatóak a feladatok. A diákok játszhatnak egyénileg vagy a tanár vezetésével, a feladatot kivetítve és közösen megoldva. A változatos feladatok (labirintus, játékos kvízek, párosító, kártyahúzás, keresztrejtvény, csoportosító, képrács, kakukktojás, szókereső, stb.) megfelelő tanári szelektálás után tökéletesen alkalmasak óráközi vagy témakör végi gyakorlásnál. A weboldalon az iszlám szóra rákeresve számtalan típusú feladat a rendelkezésünkre áll. Ezek a változatos feladatok rövid idő alatt megoldhatóak és tökéletesen alkalmasak interaktív táblánál való használatra is. Megtalálható köztük többféle fogalomfelismerő, amelyekben az iszlám vallás legfontosabb fogalmait kell a tanulóknak a meghatározásokhoz párosítani, felismerve az összetartozókat. A különféle kvízek segítségével különféle számonkérő teszteket tölthetnek ki a tudásuk ellenőrzésére. Többféle szókereső feladat, szókirakók, kép és szövegpárosító feladatok a korosztálynak megfelelően, változatos módon segítik a felkészülést, gyakorlást. Az animált, zenével tarkított, időre menő, szórakoztató feladatok játszva könnyítik meg a tanulást, gyakorlást.

Közösség ► Az iszlám

Példák a mi közösségünkben

a(z) 10000+ eredmények "az iszlám"

Az iszlám
Egyezés szerző: Bohemek55

Az iszlám
Egyezés szerző: Viraghv0

Az iszlám
Kvíz szerző: Molnar11

Az iszlám
Kvíz megnyerése vagy elvesztése szerző: Fmarta18

Általános Iskola 5. Osztály

Történelem

Az iszlám
Szókereső szerző: Fmarta18

Általános Iskola 5. Osztály

Történelem

Az iszlám vallás
Hiányzó szó szerző: Mozgacs

Általános Iskola 5. Osztály

Történelem

Az iszlám másolata
Egyezés szerző: Kramikristof

Az iszlám vallás főbb fogalmait
Egyezés szerző: Ptanarok

5. Osztály Történelem

Forrás: <https://wordwall.net/hu-hu/community/az-isl%C3%A1m>

60. ábra Wordwall – Az iszlám

Wordwall Készítsen feladatokat gyorsan, egyszerűen

Kezdőlap Jellemzők Díjcsomagok

4:19 Koppintson a rejtett szavakra

♥♥♥♥♥ 0

Az iszlám

a mekkai nagymecset

jelentése „önmagát Isten akaratának alávető”

az iszlám vallás legfőbb prófétája

iszlám templom

Jelentése: „Isten akaratában megnyugodni.”

a mohamedán vallás szent könyve

az iszlám legfelsőbb vallási vezetője

Megosztás

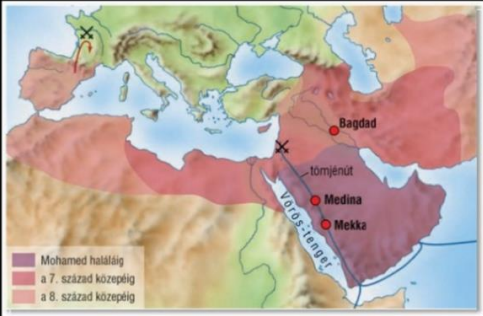
Forrás: <https://wordwall.net/hu/resource/1057480/történelem/az-islám>

61. ábra Wordwall – Az iszlám - szókereső

Wordwall Készítsen feladatokat gyorsan, egyszerűen Kezdőlap Jellemzők Díjcsomagok

0:06 0

Melyik kereskedelmi út futott az Arab-félszigeten a Vörös-tengerrel párhuzamosan?

A borostyánút B oljaút x 2 pontszám

C selyemút D tömjénút 50: 50 Hosszabbítás

1 / 22

Vallás és birodalom: az iszlám Megosztás

Forrás: <https://wordwall.net/hu/resource/499878/történelem/vallás-és-birodalom-az-islám>

62. ábra Wordwall – Vallás és birodalom: az iszlám – játékos kvíz

Iszlám – Üss a vakondra

Wordwall Készítsen feladatokat gyorsan, egyszerűen Kezdőlap Jellemzők Díjcsomagok

A szabályok

Üss arra a vakondra, amelyeken az iszlámhoz tartozó fogalmakat látsz!

Üss a vakondra játék indítása

Iszlám Megosztás

Forrás: <https://wordwall.net/hu/resource/1388958/iszlám>

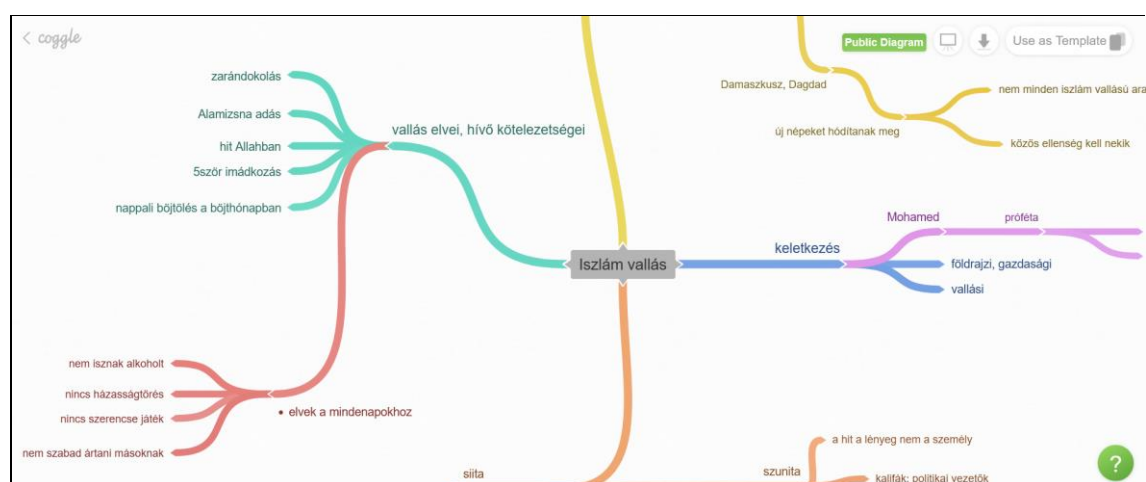
63. ábra Wordwall – Iszlám – Üss a vakondra feladat

3. 8. Gondolattérkép készítők

3. 8. 1. Coggle

A web technológiák egyik példája a egyik legnépszerűbb gondolattérkép, ami többek között a történelem tantárgyban is hasznosítható, de a kooperatív és kollaboratív csoportmunka szervezés is segíthető szoftveres háttérrel. (Luckin, Clark, et.al., 2009; Walsh, 2011; Turcsányi, 2015)

„A Coggle egy gondolattérkép-készítő eszköz, mely vázlatpontok egymásból következő hálóvá alakulása útján segít akár egy nagyobb volumenű anyag feldolgozásában, összefoglalásában, akár egy oldalra összesűrítve. A módszer kiváló lehet középiskolákban témák végső összegzésére, összefoglaló órák vázaként szolgálhat, mely a tanár, és a diák munkáját is nagyban megkönnyíti.” (Tömöri, 2021)

Forrás: <https://coggle.it/diagram/WowPtUy0TgABZaI8/t/iszlám-vallás>

64. ábra Coggle – Iszlám vallás - gondolattérkép

3. 8. 2. Mindmeister

A www.mindmeister.com weboldalon elérhető Mindmeister egy online gondolattérkép készítő szoftver, amely könnyen használható a tanórán megtanultak összefoglalásának, a kulcsszavaknak az ábrázolására.

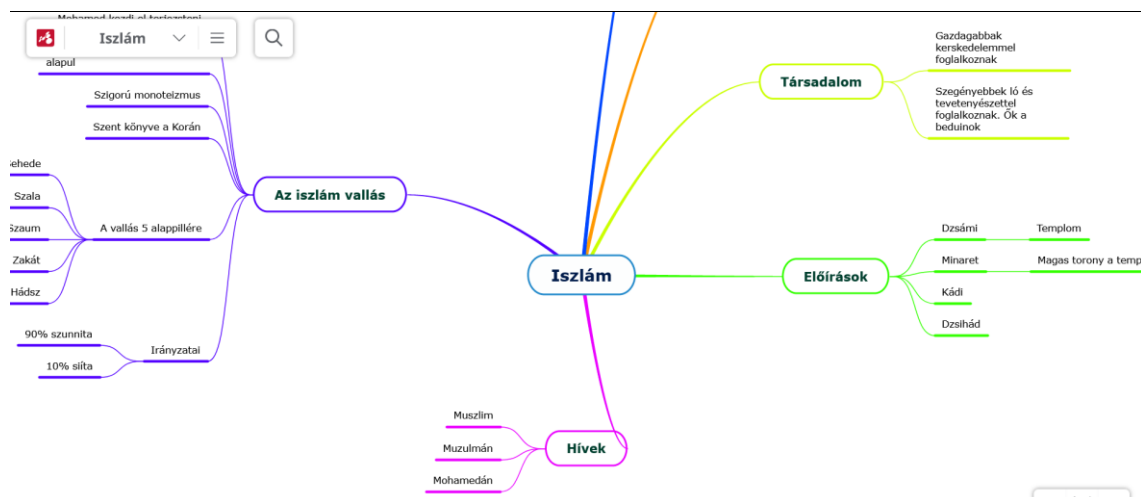

Forrás:https://www.mindmeister.com/maps/public_map_shell/2131845362?no_footer=1&no_logo=1&no_share=1&z=auto

65. ábra Mindmesiter – Iszlám vallás - gondolattérkép

3. 8. 3. Mindomo

A www.mindomo.com weboldalon elérhető Mindomo egy online gondolattérkép készítő szoftver, amely könnyen használható a tanórán megtanultak összefoglalásának, a kulcsszavaknak az ábrázolására.

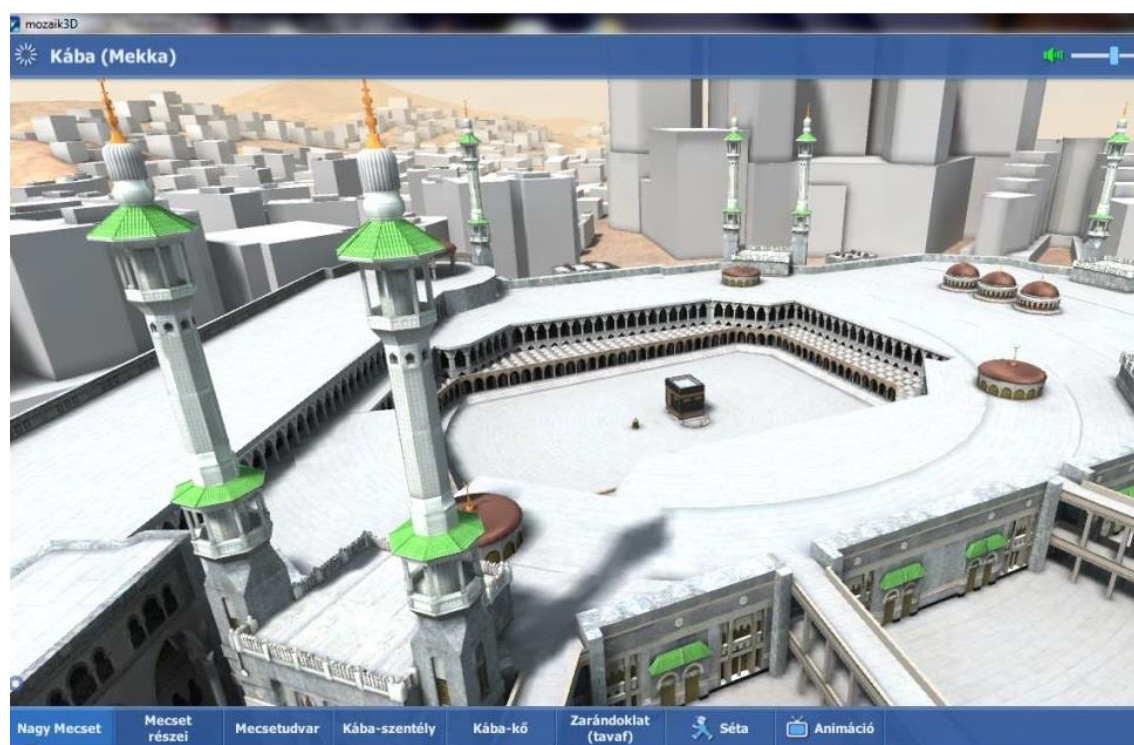
Forrás: <https://www.mindomo.com/hu/mindmap/iszlam-915390aead02e51c6e46746b0ad0cdae>

66. ábra Mindomo – Iszlám - gondolattérkép

3. 9. Tankönyvkiadók weboldalai

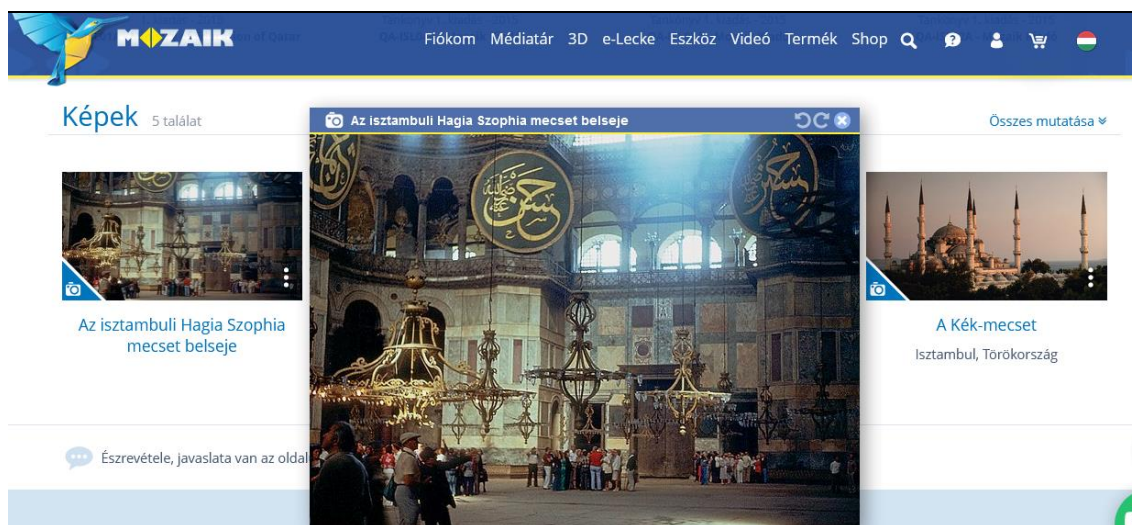
3. 9. 1. Mozaweb

A www.mozaweb.hu weboldalon elérhető mozaWeb a Mozaik Kiadó által készített interaktív tartalmak, segédletek, játékos gyakorló feladatok, oktatóvideók, mesék, filmrészletek, mindenféle, a tananyagokhoz kapcsolódó videók, 3D modellek, Mozaikos tankönyvek, 3D tankönyvek gyűjtőhelye, amely segít a pedagógusnak a tanítás és a diákoknak a tanulás során. Regisztrációt követően elérhetőek a segédletek, amelyek segítik a megszerzett ismeretek elmélyítését, gyakorlását. A mozaWebről letölthető mozaBook program nagy mennyiségű, sokféle, magas minőségű multimédiás és valódi interaktivitással bíró elemeket tartalmaz, amelyek alkalmasak a motiváció, a figyelem felkeltésére, fenntartására. (Hülber-Lévai-Ollé, 2014)

Forrás: <https://www.mozaweb.hu/hu/#>

67. ábra Mozaweb – Kába (Mekka)

Forrás: <https://www.mozaweb.hu/hu/#>

68. ábra Mozaweb – Az isztambuli Hagia Szophia mecset belseje

3. 9. 2. Nemzeti Köznevelési Portál (NKP)

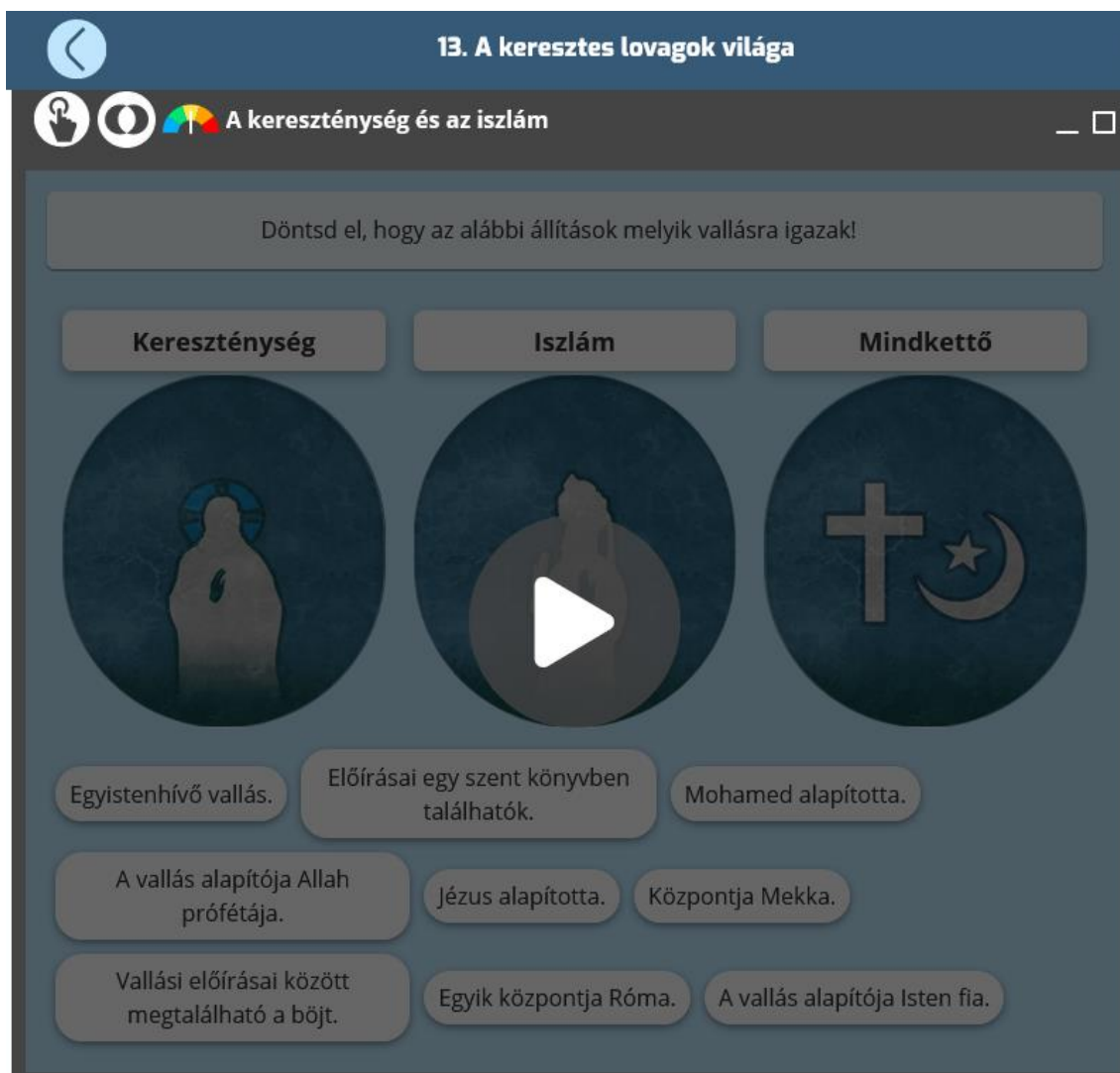
A Nemzeti Köznevelési Portál egy mindenki számára ingyenesen elérhető, használható magyar nyelvű oktatási platform, amelynek célja a „célja a digitális pedagógia módszertani támogatása” (Farkas, A. és munkatársai, 2021). Az Oktatási Hivatal által megjelentetett újgenerációs tankönyveket tartalmazza az oldal, a leckéket a tankönyvekben lévő sorrendnek megfelelően összegyűjtve. De ezek nem csak a tankönyvek digitalizált változatai, minden leckét elláttak pluszban videókkal, hanganyagokkal, interaktív, változatos feladatokkal (keresztrejtvény, fogalompárosító, sorbarendezt stb.), szimulációkkal, kiegészítendő a hagyományos tankönyveket, segítve a tanárok és a tanulók munkáját. Az NKP-n elérhető okostankönyvek tehát nem helyettesítik, nem váltják ki a hagyományos tankönyveket, inkább kiegészítik, kibővítik azokat. Regisztráció nélkül is használható, de regisztráció után a pedagógusoknak tanulócsoportokat is lehet létrehozni, feladatokat lehet kiosztani, visszaszedni.

NKP Okostankönyv – Történelem – 5. évfolyam – IV. A középkor világai – 13. A keresztes lovagok világa

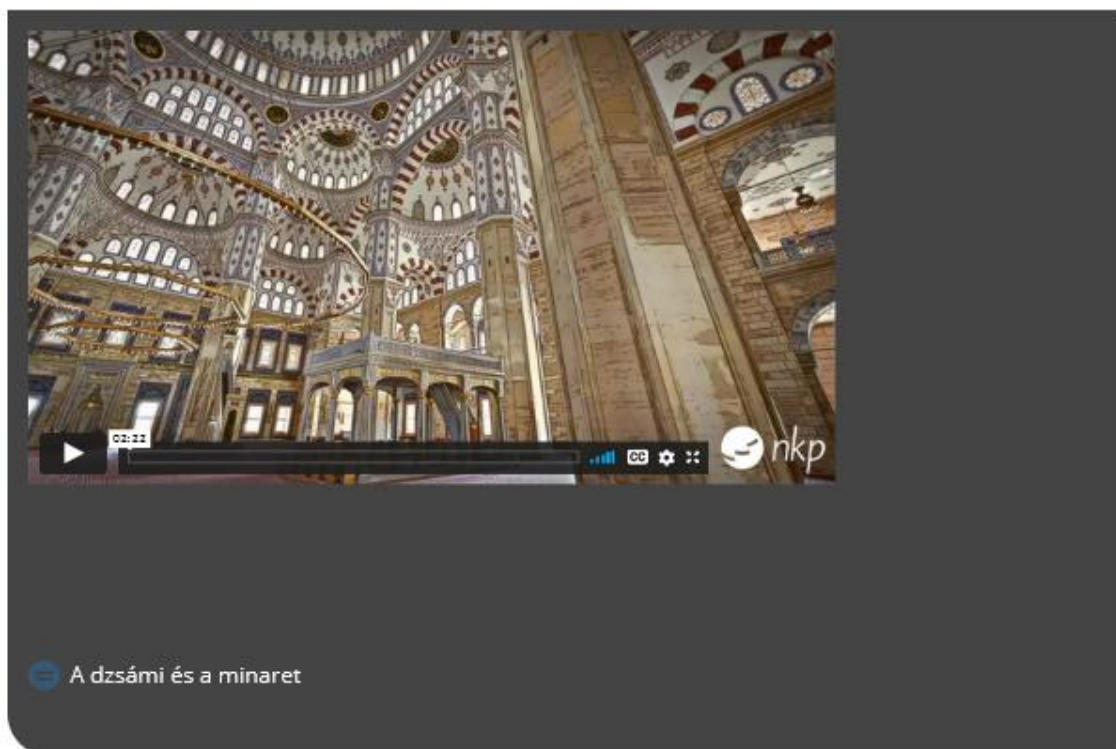
Forrás: https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_5_nat2020/lecke_04_013

69. ábra NKP Okostankönyv – Történelem 5. évfolyam – IV. A középkor világai – 13. A keresztes lovagok világa című lecke

Forrás: https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_5_nat2020/lecke_04_013

70. ábra NKP Okostankönyv – A kereszténység és az iszlám – Halmazba sorolás - Okosfeladat

A dzsámi és a minaret
— □

A videó megtekintése után írd be a meghatározások mellé a megfelelő helyet, nevet vagy fogalmat!

A péntek déli istentisztelet helye:	
Az iszlám vallás templomának neve:	
Torony, ahonnan az imára hívó imára szólítja a hívőket:	
A mekkai Kába szentély irányába tájolt fal:	
Boltozatos, berendezés nélküli imafülke:	

Forrás: https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_5_nat2020/lecke_04_013

71. ábra NKP Okostankönyv – A dzsámi és a minaret – Videó és okosfeladat

3. 9. 3. OFI Digitális történelmi térképek

Az OFI (Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet) által kiadott történelmi atlasz térképeit mindenki számára díjmentesen elérhetővé tették a <https://atlasz.ofi.hu/> weboldalon illetve okostelefonos alkalmazásokban is. A térképek az OFI kísérleti történelematlaszaiban megjelent térképek kibővített formái, tartalmaznak vaktérképes feladatot, beállíthatjuk a megjelenítendő információkat, ránagyíthatunk egy tetszőleges részre, a térképekhez tartozhatnak plusz képek és animációk is. Tanórai felhasználásuk sokrétű lehet.

Forrás: https://atlasz.ofi.hu/kt/a_muszlim_vilag_az_első_ezredforduloig_7_10_szazad/

72. ábra OFI Atlasz - A muszlim világ az első ezredfordulóig, 7-10. század digitális térkép

3. 9. 4. Tankönyvkatalógus

A www.tankonyvkatalogus.hu weboldalt az Oktatási Hivatal működteti. A weboldalon elérhetőek és letölthetőek pdf formátumban az Oktatási Hivatal által kiadott, tankönyvjegyzéken szereplő tankönyvek, többek között történelem tantárgyból is. A történelemtankönyvek kínálatában megtalálhatóak az iszlám vallással is foglalkozó 5. és 9. évfolyamos, a 2012-es NAT-hoz akkreditált, jelenleg már a tankönyvjegyzéken nem szereplő tankönyvek online, pdf formátumban letölthető verziója is, a módosított Nemzeti Alaptantervnek (NAT 2020) megfelelő új tankönyvek mellett. A tankönyvek mellett letölthető kétféle történelematlasz is, egyik általános iskolásoknak, másik pedig középiskolásoknak szól.

Taneshközök

felső tagozat 5. évfolyam történelem

Szerző Kiadói kód Cím

Keresés Mérés minták, megoldások keresője

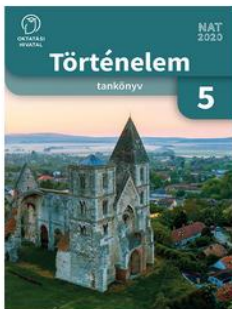
Tartalom

10 db 25 db 50 db 100 db

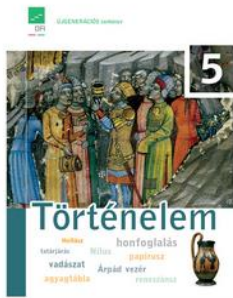
Displaying 1-6 of 1 result.

Történelem 5.
OH-TOR05TA
Nat 2020
Megtekint

Történelem 5.
OH-TOR05TB
Nat 2020
Megtekint

Történelem 5. tankönyv
FI-504010501/1
Nat 2012
Megtekint

Történelem munkafüzet 5.
OH-TOR05MAB
Nat 2020
Megtekint

Forrás:<https://www.tankonyvkatalogus.hu/site/kiadvanyok?SearchForm%5BschoolType%5D=2194&SearchForm%5BschoolYear%5D=2216&SearchForm%5BschoolSubject%5D=2242&SearchForm%5Bauthor%5D=&SearchForm%5BproductId%5D=&SearchForm%5Btitle%5D=&SearchForm%5Bnat%5D=&yt0=>

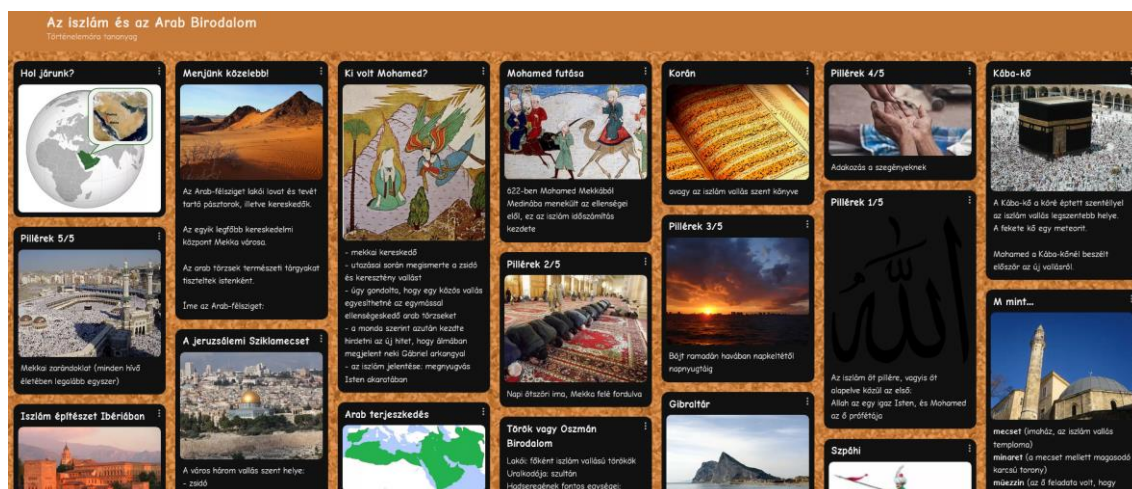
73. ábra Tankönyvkatalógus – Történelem tankönyvek

3. 10. Vizuális rendszerező és gyűjteménykezelő alkalmazások

3. 10. 1. Padlet

A www.padlet.com weboldalon elérhető Padlet egy szabadon szerkeszthető online faliújság, amelyre regisztrációt követően, a megadott sablonok alapján posztolhatunk saját gyűjteményt, beleértve képeket, videókat, szövegeket, internetes linkeket.

Az iszlámról összeállított Padlet faliújság többek között segít a diákoknak elhelyezni a világtérképen az Arab félszigetet, Mekkát és Medinát, képpel illusztrálva és szöveggel ellátva bemutatja nekünk röviden Mohamedet, a Koránt és a Kába-követ, megismerhetjük az iszlám 5 pillérét, az arabok terjeszkedését és építészeti érdekességeket.

Forrás: <https://padlet.com/wirrim/ehvgav4th31y>

74. ábra Padlet – Az iszlám és az Arab Birodalom

3. 10. 2. Storyboard that

A www.storyboardthat.com weboldalon elérhető Storyboard that egy egyszerűen kezelhető, online elérhető, feltelepítést nem igénylő, történetmesélő, rajzos-képes alkalmazás, amely oktatási célokra is felhasználható. Képregényeket készíthetünk benne, amiket elláthatunk mindenféle grafikai elemekkel, videókkal, szövegekkel, képekkel, párbeszédpanelokkal előzetes, meglévő sablonok, karakterek, elrendezések alapján, de saját elemeket, képeket is feltölthetünk.

Az iszlámmal több oldal is foglalkozik, amelyek képekkel illusztráltak, segítő kérdéseket, fogalommagyarázatot, legfontosabb személyek bemutatását, irodalomjegyzéket, különféle feladatokat (pl. gondolattérkép készítés) tartalmaznak. Sajnos a szövegek fordítóprogrammal lettek magyarítva, a képeken, illusztrációkon lévő szövegek pedig még azzal sem, ezért körültekintést igényelnek a tanítás során való felhasználásnál.

Iszlám: Történelem és Hagyományok

Óratervek: Liane Hicks

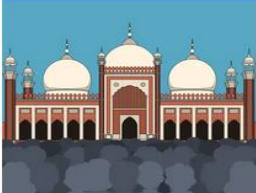
Az iszlám vallás a 7. századra nyúlik vissza az ókori Mekka városban, az Arabia-félszigeten. Ma körülbelül 2 milliárd ember gyakorolja a világ minden tájáról! Az iszlám a világ második legnagyobb vallása, és hívei a világ teljes népességének mintegy 25% -át teszik ki. Az iszlám szó békét és engedelmisséget jelent Isten előtt. Az iszlám követőit muszlimoknak hívják. Hisznek egy Istenben, akit Allahnak hívnak arabul, és hogy Mohamed próféta volt Isten utolsó hírnöke, aki a béke és az igazságosság üzenetét hozta a világra.

TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK A KÖVETKEZŐHÖZ: ISZLÁM

Tények az Iszlámról

Szójegyzék

Ünnepek

Iszlám Irodalom

Életrajz Poszter

Forrás: <https://www.storyboardthat.com/hu/lesson-plans/iszl%C3%A1m>

75. ábra Storyboard that – Iszlám: Történelem és hagyományok

3. 10. 3. Wakelet

A www.wakelet.com weboldalon elérhető, telefonra is letölthető alkalmazás különböző gyűjtemények, tartalmak (pl. ajánlott irodalom, tanulói portfóliók, könyvajánlók, linkek, képek, weboldalak, hírlevelek stb.) készítéséhez, rendszerezéséhez és megosztásához hasznos. Ingyen elérhető, mind a pedagógusok, mind a diákok részére. Pedagógusként egy fiók regisztrálása után létrehozhatunk egy saját gyűjteményt egy adott témakörben, saját képekkel és szövegekkel kiegészíthetjük, internetről bármilyen linket, cikket, videókat, képeket elmentve, amelyeket aztán közzé lehet tenni, megosztani a diákokkal.

R

Rapiné Nagy Andrea

Follow

30 items

1. Az arab világ

Területi elhelyezkedése: Észak - Afrika, Közel-Kelet

Jellemzői:

- iszlám vallás
- közös nyelv és kultúra
- olajban gazdagok
- gazdasági és politikai nyomás gyakorlása Európára

Gondok:

- az iszlám vallás irányzatai
- Izrael elleni harcok
- az olajbevételek miatt torz fejlődés

Forrás: <https://wakelet.com/wake/mPoXFKSdlKy1TwMU6wS9I>

76. ábra Wakelet – 1. Az arab világ

3. 11. Idővonal készítők

3. 11. 1. Sutori

A www.sutori.com weboldalon elérhető Sutori egy eredetileg angol nyelvű, de magyarul is hozzáférhető oktatási és prezentációs eszköz, mely minden korosztály számára jól használható. A tananyagot multimédiás formában adhatjuk a tanulók elé, meghatározva a tananyag feldolgozásának sorrendjét is többek között. A felületen a tanulók is készíthetnek egy adott témához kapcsolódó történetet. Alkalmazható tanórai feladatok, vagy projektmunka során is. Egy-egy történet a tankönyv egy-egy leckéjének alternatívája lehet az online térben. A történetbe elhelyezhetünk szöveget, képeket, hangfájlokat, videókat, saját prezentációkat, weboldalak, egyéb online feladatok linkjét, illetve fájlokat csatolhatunk. A kommentelés lehetőségével a tanulók visszajelzést is küldhetnek a tananyaggal kapcsolatban. A tanulók tudását különböző feladattípusokkal tesztelhetjük is. (Bánné Mészáros, 2020)

Az oldalon összesen két darab, pedagógusok által készített, magyar nyelven elérhető, iszlámot bemutató lecke található. Mindkét összeállítás többek között színes képekkel, térképekkel, fogalommagyarázatokkal tarkított, több, a témával foglalkozó kisvideót tartalmaz, a tanulók felkészülését kérdésekkel, fogalompárosító és feleletválasztós feladatokkal, rövid powerpointis prezentációval segíti.

Islám vallás

7.század

Kialakult a vallás az Arab-félszigeten

Share

Az iszlám születése. Az arab vallás és tudomány

A tananyagból meg fogod ismerni a nagy világvallások közül a legfiatalabbat, az iszlámot. Megismerkedsz az arabok történetével, kultúrájával.

ZANZATV

Share

Ennek: élése szellemi jellemű Muhammad ibn Abdallah állt, aki a hagyomány szerint 610 körül kapta az első isteni könyvtárat Gabriel arkangyalától.

Share

A befolyása mekkai körök rossz szemmel nézték. Mohamed tevékenységét, aki az egyistenhitet terjesztette az ellentétben álló többistenhitel szemben, ám bajlítottuk ellenére politikailag befolyásos nagybátyja, Abu Talib mellett, és védelmezte egészen 610-ig, -ban bekövetkezett haláláig.

Share

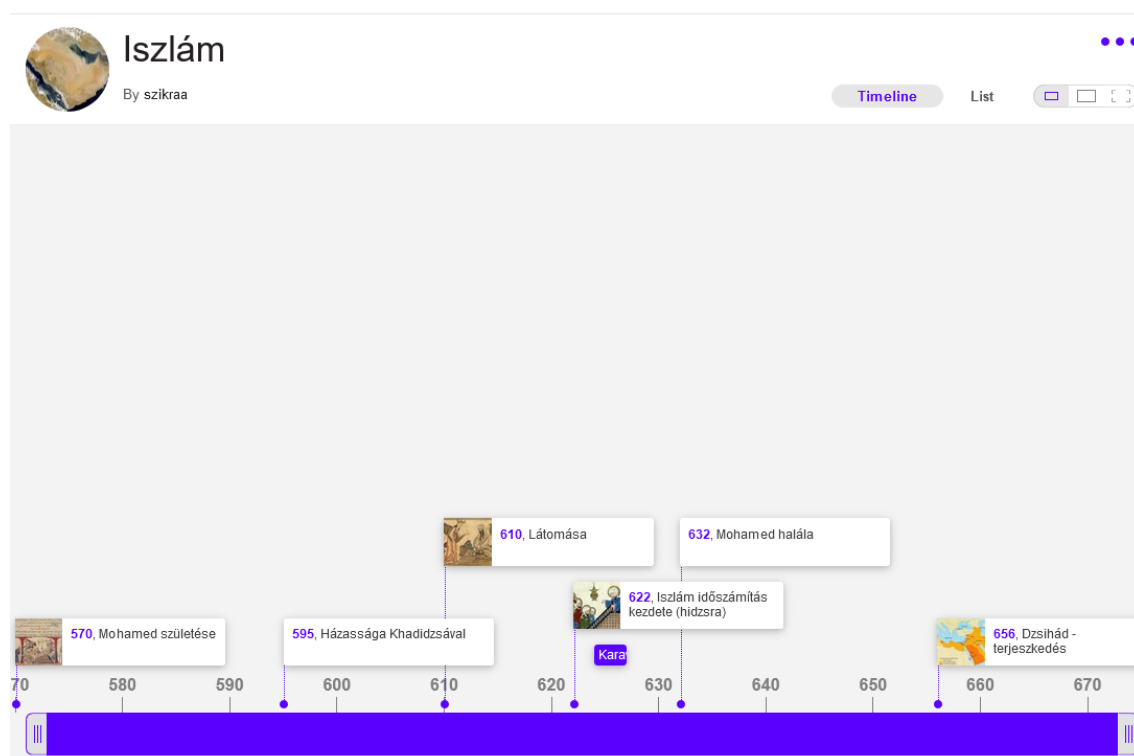

Forrás: <https://www.sutori.com/en/story/islam-vallas--pUsL1BgKJBQr1MGFwUkky9F2>

77. ábra Sutori – Islám vallás

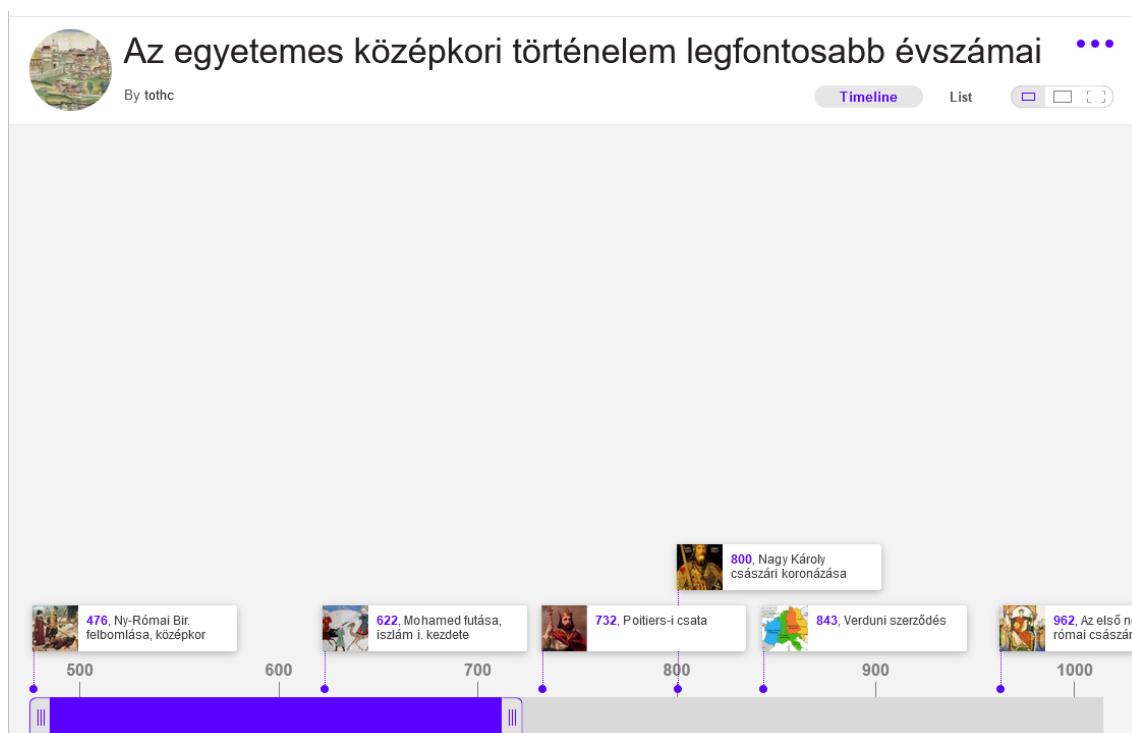
3. 11. 2. Timetoast

A www.timetoast.com weboldalon elérhető Timetoast egy idővonal készítő online felület. Használatával elősegíthetjük a történelemtanításban az események sorrendjének, egymásutániségának megismerését. Az elkészített időszalagon szereplő dátumokra rákattintva még több információt oszthatunk meg a tanulókkal az adott év eseményeivel kapcsolatban, elláthatjuk képekkel, térképekkel. Az időszalagon beállíthatjuk a megtekintendő időszak határait, így még kisebb egységekként is feldolgozhatjuk az eseményeket, évszámokat.

Forrás: <https://www.timetoast.com/timelines/iszlám>

78. ábra Timetoast idővonal – Iszlám

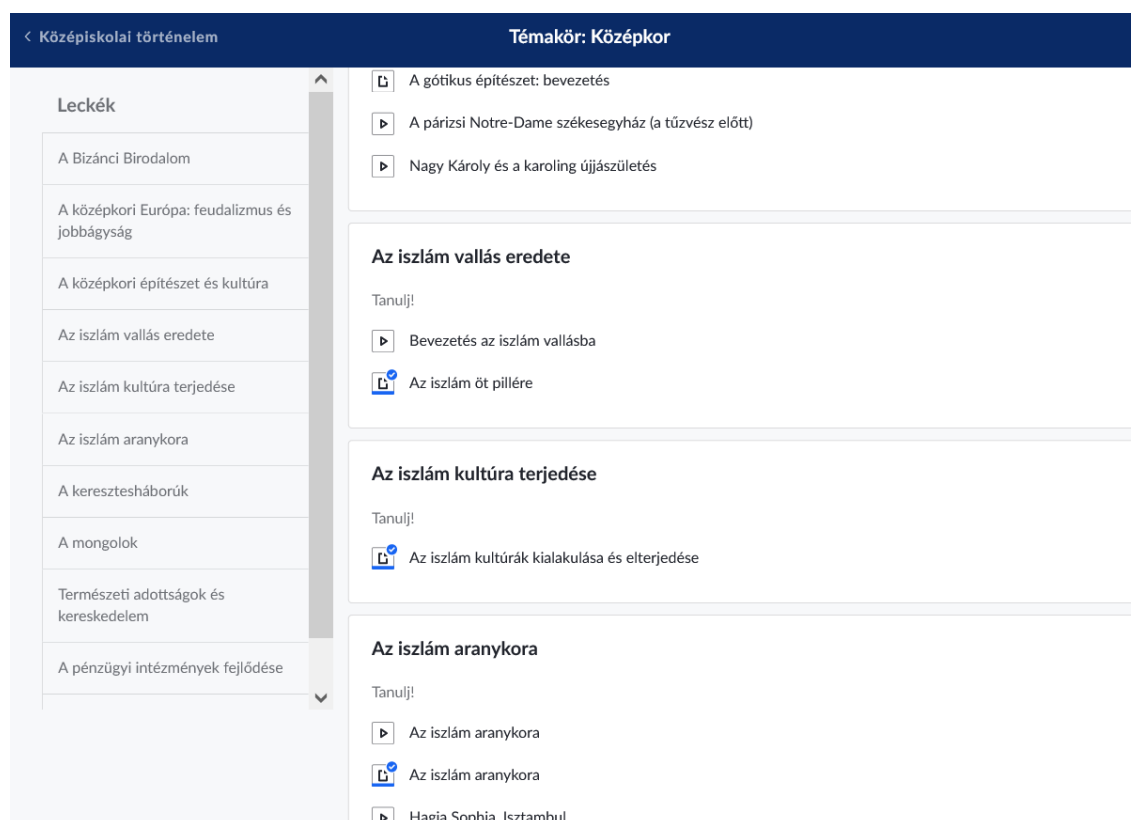
Forrás:<https://www.timetoast.com/timelines/arpad-hazi-kiralyok-b2c9fe81-1853-4e70-a1f6-1715cab93ff1>

79. ábra Timetoast – Az egyetemes középkori történelem legfontosabb évszámai

3. 12. Oktatási portálok, internetes oktatóoldalak

3. 12. 1. Khan Academy

A Khan Academy egy világszerte működő nonprofit szervezet, amely tanulók és tanárok számára ingyenesen elérhető gyakorló feladatokat, oktatóvideókat, oktatási segédleteket kínál matematika, természettudományok, programozás, történelem, művészettörténet és többek között közgazdaságtan témakörben. Az oldal 2019 óta magyar nyelven is elérhető, tartalmaz magyar nyelvű tananyagokat is, ezek száma folyamatosan nő. (Galambos, 2019) A különböző témakörök leírásokat, képeket, magyar felirattal ellátott videókat, bibliográfiát is tartalmaznak. A videók okostelefonos applikáción keresztül le is tölthetőek, hogy bármikor meg lehessen tekinteni őket.

The screenshot shows the Khan Academy interface for the 'Középkor' (Middle Ages) topic. On the left, a sidebar lists various lessons under the heading 'Leckék'. The main content area displays a list of lessons for 'Középkor', each with a play button icon and a brief description. The lessons include 'A gótikus építészeti bevezetés', 'A párizsi Notre-Dame székesegyház (a tűzvész előtt)', 'Nagy Károly és a karoling újjászülítés', 'Az iszlám vallás eredete', 'Az iszlám kultúra terjedése', and 'Az iszlám aranykora'. Each lesson has a play button icon and a brief description.

Forrás:<https://hu.khanacademy.org/humanities/kozepiskolai-tortenelem/x3c94c9499459dcd5:kozepkor#x3c94c9499459dcd5:az-islam-vallas-eredete>

80. ábra Khan Academy – Témakör: Középkor

Az iszlám vallás a Középiskolai történelem szekción belül a Középkor témakörnél található. 4 lecke foglalkozik az iszlám vallással. Ezen leckékhez található egy rövid összefoglalás vagy áttekintés, illetve a magyar felirattal ellátott, eredetileg angol nyelvű videók átirata is elolvasható magyar nyelven. A leckék végén a tanulók feltehetik a kérdéseiket írásban magyar vagy akár angol nyelven is, amelyet a Khan Academy szakértői válaszolnak meg. Az iszlám vallás eredete című lecke áttekinti a vallást, a szunnita iszlám öt pillérét, és ismerteti a muszlim álláspontot, mely szerint az iszlám Ábrahám, Mózes és Jézus tanításainak beteljesülése. Az iszlám kultúrák kialakulása –és elterjedése című lecke színes illusztrációkkal, bibliográfiával tarkítva áttekinti az iszlám kultúra 9-12. századra tehető kibontakozását és virágzását, az iszlám kultúra elterjedését a kereskedelem közvetítő szerepe révén. Az iszlám aranykora című leckében egy 11 perces, magyar felirattal ellátott videó segítségével betekintést nyerhetünk abba, hogy egy középkori muszlim birodalom, az Abbászida Kalifátus hogyan lesz a tudomány fellegvára, megismerhetjük a matematika, csillagászat, filozófia, orvoslás, földrajz terén elért eredményeket. A lecke részeként részletes leírást kapunk a kalifákról, Kalifátusról és a mai Irak fővárosáról, Bagdadról. Végül egy újabb, 11 perces, magyar feliratos videón megismerhetjük a Hagia Sophiat, amely a törökországi Isztambulban található. A középkor témakörön belül még A keresztesháborúk című lecke említi a muszlimokat, amikor bemutatja videók segítségével a kereszteshadjáratokat, amelyek célja többek között Jeruzsálem visszafoglalása volt.

< Középkorai történelem Témakör: Középkor

Leckék

A Bizánci Birodalom

A középkori jobbágy

A középkori kereskedelem

Az iszlám

Az iszlám

A kereskedelem

A mongolok

Természetes kereskedelem

A pénz

Bevezetés az iszlám vallásba

1500 BCE 1000 BCE 500 BCE 1 CE 500 CE 1000 CE 1500 CE

Abraham/Ibrahim (c.1800 BCE??) Moses/Musa (c.1300 BCE??)

Jesus/Isa (c.4 BCE-c.30 CE)

Muhammed (570-632 CE)

Link másol...

✂ Islam - Surrender

Muslim - One who submits to the will of God

Torah - Moses

Psalms - David

Gospel - Jesus

Quran - Muhammad

Sunnah/Hadith

Az iszlám szót legjobban úgy fordíthatjuk magyarra,

0:01 / 8:51

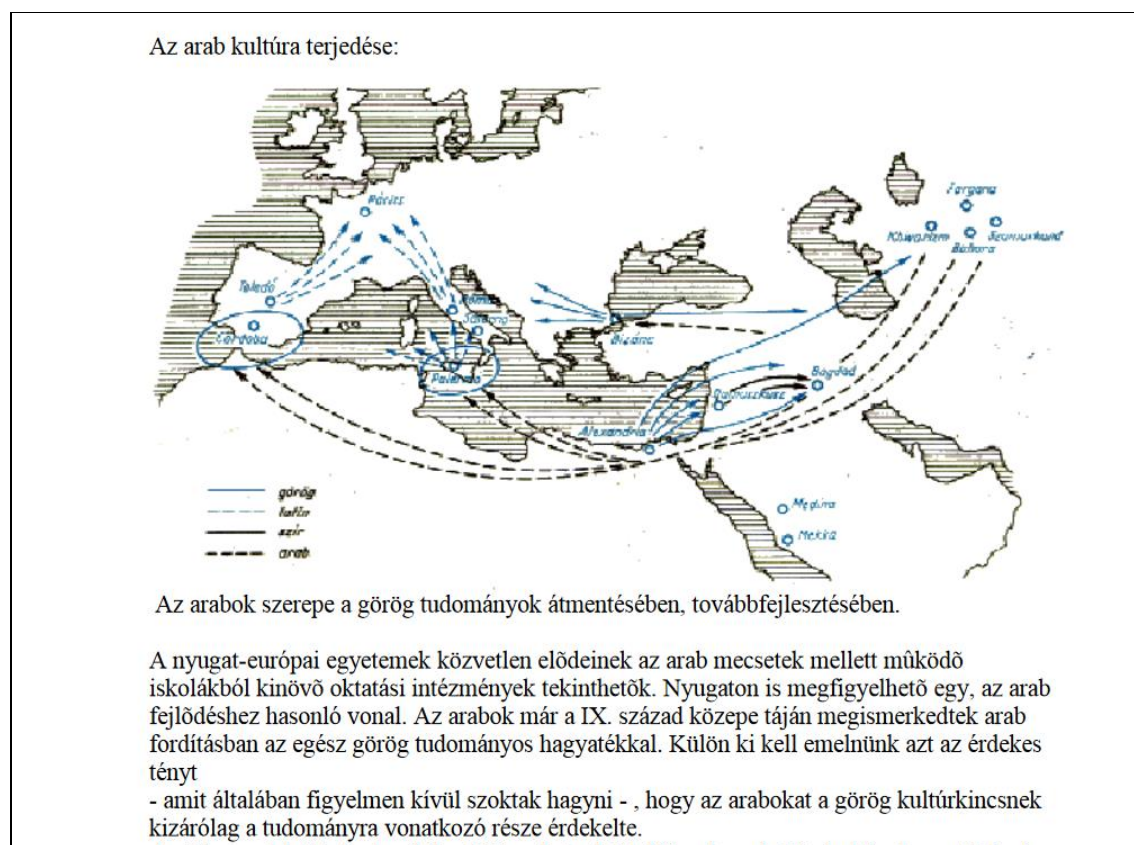
Következő tananyag

Forrás:<https://hu.khanacademy.org/humanities/kozepiskolai-tortenelem/x3c94c9499459dcd5:kozepkor/x3c94c9499459dcd5:az-islam-vallas-eredete/v/introduction-to-islam?modal=1>

81. ábra Khan Academy – Az iszlám vallás eredete című lecke

3. 12. 2. Onlinetesztek.eu

Az onlinetesztek.eu weboldalon elérhető oldal egy oktatási segédanyagokat összegyűjtő weboldal, magyar nyelvtan, magyar irodalom és történelem témakörben tartalmaz kész, színes képpel, térképpel ellátott vázlatokat. A középkor témakörén belül több dokumentum is foglalkozik az Arab Kalifátus kialakulásával, az iszlám vallással, a tanaival, a hódításokkal, az arab kultúrával és a keresztes hadjáratok okaival, következményeivel.

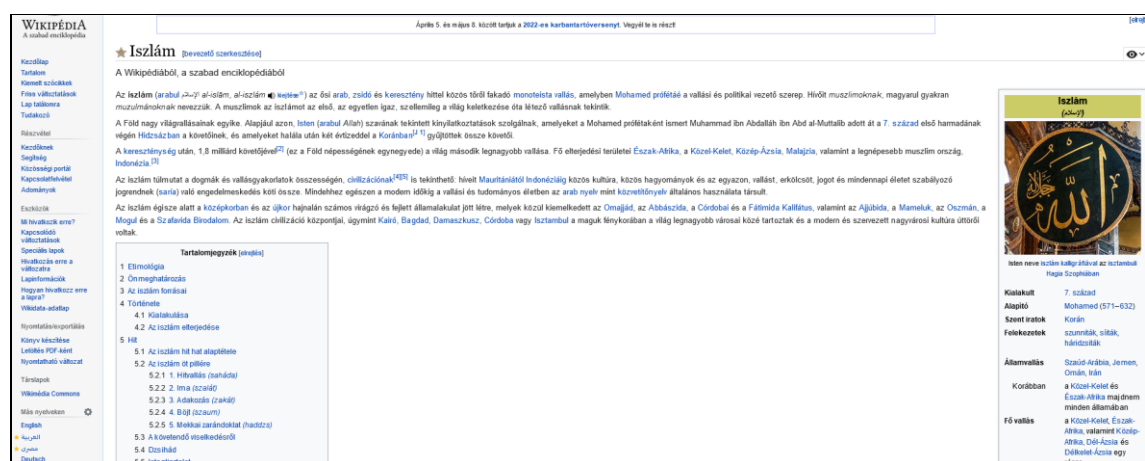
Forrás: http://onlinetesztek.eu/tori/kozepkor/arabok_szerepe_gorog_kultura.pdf

82. ábra Onlinetesztek.eu – Az arabok szerepe a görög tudományok átmentésében, továbbfejlesztésében, tanári segédlet

3. 12. 3. Wikipedia

A Wikipedia a világ egyik legismertebb, ingyen elérhető, a felhasználók által szabadon szerkeszthető online enciklopédiája, amely többmillió szócikket tartalmaz, összefoglalva a legfontosabb tudnivalókat. Mivel szabadon szerkeszthető, így a tudományos életben kevésbé elfogadott az idézése. Az oktatásban is használható, a tanulóknak átfogó ismeret adhat bizonyos témakörökben, megismerhetnek különböző nézőpontokat és az ezekhez kapcsolódó szerkesztői vitákat az adott szócikk vitaoldalán. Ugyanakkor a tanulók a tapasztalatok alapján sokszor megállnak a kutatásban a Wikipediánál, ezért mindenképpen fel kell hívni a figyelmüket a megfelelő forráskritikára a Wikipedia információi esetében. Felhasználói felülete egyszerű, könnyen kezelhető.

Az iszlámról szóló szócikk egyike a magyar nyelvű Wikipedia kiemelt szócikkeinek, tartalma többszörösen ellenőrzött. Részletesen bemutatja többek között az iszlámot, a szó etimológiáját, a tanainak forrásait, kialakulásának történetét, elterjedését, a kereszténység és az iszlám egymáshoz való viszonyát, napjainkban a világban és Magyarországon betöltött szerepét. Rengeteg lábjegyzet, felhasznált irodalom, ajánlott magyar és angol nyelvű irodalom, fogalommagyarázatok, kapcsolódó szócikkek segítik az elmélyülést a témakörben.

Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Iszl%C3%A1m>

83. ábra Wikipedia - Iszlám

4. Az interneten elérhető segédletek felhasználása a történelemtanításban

Egy 2020 tavaszán készült, nem reprezentatív, történelemtanárok körében végzett online felmérés alapján a tanárok többségében úgy vélik, aktívan használják a jövőben is a digitális eszközöket, tartalmakat a történelemtanítás során. Arra a kérdésre, hogy milyen tartalmakra van szüksége leginkább, a történelemtanítás napi gyakorlatában használható tartalmakat jelölték a legtöbben. A válaszadók közül a legtöbben a Learningappset, az NKP Okostankönyvet és a Redmentát használják az online tartalmak közül. A leggyakrabban az riasztja el a tanárokat egy oldal/felület/applikáció/tartalom használatától többek között, ha fizetni kell a tartalmakért/használatért vagy lejár az ingyenesség; ha regisztrálni/engedélyt kell kérni a tanárnak vagy a diáknak; ha idegen nyelvű. Szintén problémás a pedagógusoknak, ha nem egyértelműek az utasítások; ha nem szerkeszthető/menthető valami; ha túl bonyolult/átláthatatlan és sok időt kell rászálni a használat megtanulására vagy nincs megfelelő súgó. (Fekete, 2020) Egy ugyanezen év második felében megismételt felmérés alapján elmondható, hogy a történelemtanároknak „a napi gyakorlatban használható, élményszerűséget támogató, kreatív, játékosított, online elérhető, alakítható, egyszerűen megtalálható és felhasználható tartalmakra van szükségük (pl. kvízek, digitális szabadulósobák), továbbá tematikusan rendezett, jó minőségű, ellenőrzött forrásokra (pl. fotók, térképek, filmrészletek), a tanítás szempontjainak megfelelő szemléltető eszközökre (pl. rövid, 3-5 perces oktatóvideók, digitális animációk, rekonstrukciók), forráselemző-, szövegértési- és kreatív szövegalkotási gyakorlatokra”. (Fekete, 2020)

„A »Z« generáció digitális tartalomfogyasztása és interaktivitása, állandó virtuális jelenléte a web2-es eszközök világában kikényszeríti a változatos, motiválóbb, több csatornán befogadható információ és tudásanyag elkészítését, a koncepció megváltoztatását. A statikus tankönyvi ábrákat, szövegeket és képeket felváltja a többretegű animált ábra, a virtuális tanulási környezet, az interaktív forma, a kooperatív szemlélet és a tanulói projektekre építkező tanítás, az internetes tartalmak szinte végtelen számú integrálási lehetősége és egy jelentős módszertani megújulás.” (Vit, 2013) Mivel a tanulók mindennapi életében számos IKT eszköz van jelen, ezért a tanítás-tanulás folyamatában is kell már ezeket az eszközöket alkalmazni. (Szili, 2015)

Már egy 2009-es, általános iskolás diákok körében végzett felmérés igazolta, hogy a modern taneszközök alkalmazása pozitívan hat az oktatás hatékonyságára az általános iskolában. (Námesztovszki, 2013) Az IKT jótékony hatása a módszertani kultúrára függ attól is, hogy az újonnan készülő digitális tananyagok pedagógiailag mennyire lesznek megalapozottak és kidolgozottak. (Kojanitz, 2010)

Az IKT módszertani oldaláról megközelítve tanulást támogató tevékenységek, felhasználási lehetőségek tára végtelen. A Z generáció igényeit, tanulási és információfeldolgozási szokásait nézve szinte nélkülözhetetlen az internetes tartalmak, a digitális források beépítése a tanulás-tanítás folyamatába. Napjainkban már a lemorzsolódás megelőzéséhez is felhasználható eszközként említik a magát a technológiát, az eszközöket és az internet és online információs források felelős használatának megtanítását. (Tóth-Mózer-Misley, 2019)

Manapság már számos olyan szolgáltatás elérhető a neten, amelyeken belül a felhasználók maguk válnak tartalom előállítóvá. Ezek nagy részében a csoportos munkavégzésre is van lehetőség. Adott a lehetőség, hogy ezeket a számítógépről és mobil eszközökről is elérhető felületeket a konstruktív pedagógia módszertárára építve felhasználjuk a tanítás során. (Duchon, 2016)

Az online elérhető oktatási segédletek felhasználásának tervezése során több szempontot is figyelembe kell venni a pedagógusnak. Az elérhető digitális tananyagok sokrétűek, nem lehet egységesen mindet minden alkalommal teljes egészében felhasználni. A tanóra tervezésénél a pedagógusnak tekintettel kell lenni a tanulók életkorára, az aktuális tanulócsoportokra, az ő előzetes ismereteikre, a tanóra céljára, a meglévő/felhasználható digitális eszközökre (beleértve a saját okostelefonok meglétét, nemlétét), a tanulói igényekre, a meglévő IKT ismereteikre. Figyelni kell az információ mennyiségére is, mert ha egy tanórán a szemléltetésnél túl sok az információ vagy túl sok az online megoldandó feladatok száma, akkor a diák elveszítheti motivációját, érdeklődését. "A pedagógusok legfontosabb feladata az, hogy megtalálják a digitális technológia tanórai alkalmazásának megfelelő területeit és az alkalmazás mértékének helyes súlyát." (Buda, 2017, 58. o.)

„A jól összeállított digitális tananyagok, az interneten elérhető történelmi ismeretforrások egyszerre adnak lehetőséget az eseményekről történő gyors tájékozódásra, a legfontosabb tények, adatok visszakeresésére és a

dokumentumokban történő elmélyedésre, a történész munkájára jellemző aprólékos adatgyűjtésre és elemzésre. Lehetőséget adnak arra is, hogy a tanuló otthon is elmélyedjen a témában, önállóan tájékozódjon a saját érdeklődése és előzetes tudása alapján.” (Kojanitz, 2010)

Abban az információs környezetben átalakul a tanári szerep is, ahol a tanuló önállóan is képes a megfelelő források birtokában az ismeretszerzésre. A gyors technikai változás, a napról napra megjelenő új eszközök és szoftverek a tanárt is tudásának folyamatos megújítására serkentik. (Kőrösné, 2002.)

A pedagógusnak a gyors változásokkal tisztában kell lennie, és azzal is, hogy egy nyitott, rugalmas világban mozog, ahol előfordul, hogy a tanulói előbb értesülésnek bizonyos dolgokról, mint maga a pedagógus. Ebben a rendszerben a tanárok már régen nem az egyedüli tudásforrást jelentik, hanem a motiváló, szervezői, tananyagfejlesztői feladatkörök kerülnek túlsúlyba náluk az információs társadalom iskoláiban. (Námesztovszki, 2013.)

Az interneten elérhető sokféle segédanyagok egyik formája a digitális térkép, amely a történelemtanítás során az egyik leggyakrabban használt segédeszköz. Ennek fali térkép, atlasz, vaktérkép mellett immáron a digitális térkép verziója is felhasználható a tanítás során. A térképek használata, olvasása, értelmezése, a történelmi események térben való elhelyezése elősegíti az olyan alapvető képességek kialakulását, mint a térbeli tájékozódás, a méretarányok figyelembevétele vagy a terület sajátosságaiból adódó gazdasági, társadalmi és politikai folyamatok felismerése. A digitális interaktív térképek megjelenése komoly kihívást jelent az eddig alkalmazott falitérképek számára, amelyek ezáltal jelentősen hátrányba kerülnek. (Korpics, 2010)

Az interneten elérhető segédletek, oktatási és egyéb anyagok felhasználhatósága többértékű, egyrészt lehetséges hagyományos tanóra keretében, a tanóra részeként, másrészt feladhatóak önálló, otthoni feldolgozásra, gyakorlásra, ismeretek elmélyítésére, nem utolsósorban pedig használhatóak távoktatás/digitális oktatás keretében. A digitális tartalmak felhasználásával a pedagógus többféle célt is megvalósíthat, felkelti és fenntartja a tanulók érdeklődését, aktivizálja, motiválja őket, egyéni sikerélményt biztosíthat számukra. Nagyon hasznos a hátrányos helyzetű vagy speciális nevelési igényű tanuló integratív, de egyénre szabott oktatásában. Lehetővé teszi az interaktív, élményszerű tanulást, fejleszti a tanulók IKT ismereteit, csökkenti a

digitális írástudatlanságot, fejleszti a digitális műveltséget. Ezek felhasználásával az új ismeretek átadását a mai kor kihívásainak megfelelően teszi, illetve segíthet elmélyíteni a hagyományos, papíralapú tankönyvekben olvasott, megismert új ismereteket. A digitális tartalmak felhasználása változatos munkamódszereket tesz lehetővé, egyszerre többféle érzékszervet igénybe véve hatékonyabbá teszi a tanulási folyamatot, így elősegítve az információk rögzülését, a tartalom megértését, az önálló információfeldolgozást. Megkönnyíti a megértést, fejleszti az információkeresési ismereteket és a tanulók együttműködését, de megkönnyítheti az önálló tanulást, nem utolsósorban pedig segít a lényegkiemelésben, megkönnyítheti a vázlatkészítést. (Tapiska, 2011, Tóth-Mózer-Misley, 2019, Hülber-Lévai-Ollé, 2015)

Az interneten elérhető segédletek felhasználása nagyon sokrétű, ezeket néhány saját példa bemutatásával ismertetem az alábbiakban.

Egy adott tananyag tanításánál, esetünkben az iszlám tanításánál fel lehet adni előzetesen valamilyen online elérhető forrásrészlet elolvasását a tanulóknak pl. Mohamed életrajzát, Gábiel arkangyal megjelenéséről egy forrást. De akár tanórán is kivetíthetünk egy szöveges forrást a diákoknak pl. Mohamed megtéréséről – majd válaszolják meg az ezzel kapcsolatos kérdéseket.

A tankönyvek digitális verziója esetén az órai feldolgozásnál a leckében szereplő fényképek tovább nagyíthatóak, külön megjeleníthetőek és megtekinthetőek, amiről aztán beszélhetünk a diákokkal.

Feladhatjuk, hogy akár tanórán, akár otthon, készítsenek online gondolattérképeket egy lecke végén, lehet egyénileg, páros munkában, majd ezeket mutassák be egymásnak, tegyék megoszthatóvá. A gyerekek kedvelt otthoni feladattípusa, amikor az adott témakörhöz kapcsolódó helyszínekről kell fényképeket keresniük az interneten, összegyűjtve ugyanarról a helyszínről régi és mai fényképeket, ez utóbbit sokszor a Google Street View segítségével.

A tanulók is készíthetnek önállóan vagy csoportosan prezentációkat, amelyeket aztán előadhatnak az osztálynak, megoszthatják velük. Egy ilyen prezentáció lehet akár egy város bemutatása (pl. az iszlám szent városaiból válasszon ki egyet), egy háború szakaszainak a bemutatását (pl. pun háborúk 3 szakasza), az adott országra vonatkozó békeszerződések előírásai (pl. Párizs környéki békék), a Varsói Szerződést a NATO-val

összehasonlítani, stb. Ezzel a tanulók önállóan vagy egymással együttműködve gyűjthetnek anyagot, önállóan készülnek fel egy adott témakörből.

Készíthetnek saját videókat is az elérhető videókészítő alkalmazások segítségével egy adott témakörből, amelyet megfelelően összevághatnak, feliratozhatnak, vázlattal, hanganyaggal elláthatnak. Feladatként adhatjuk a többi diáknak, hogy a megtekintett videóhoz írjanak önállóan kérdéseket.

Házi feladatnak fel lehet adni kereső, kutatómunkát, önálló felkészülést a rendelkezésre álló oktatóvideókból, gyakorolva a vázlatírást, jegyzet készítését, lényegkiemelést.

Fontos, hogy ne hagyjuk magukra a tanulókat a tudásszerzés folyamatában, lássuk elő őket szempontokkal az anyaggyűjtéshez, a kereséshez, ajánljunk fel konkrét, általunk is ismert, jól felhasználható linkeket, forrásokat, weboldalakat, amelyeket megbízhatónak tartunk. (Tóth-Mózer-Misley, 2019)

Részösszefoglalásnál, gyakorlásnál, tanév eleji vagy tanév végi ismétlésnél a mobiltelefonjukat használva különböző kvízfeladatokat, vetélkedőket játszhatnak, tesztelve a tudásukat. Egy Kahoot játék esetében egyénileg vagy az osztályt kettéválasztva, csoportosan versenyezhetnek egymással a tanulók, miközben átismétlik, felidézik az adott témában tanultakat. Ez azért is segítheti a gyakorlást, az új ismeretek elmélyítését, mert a tapasztalatok azt mutatják, a tanulók nagyon kedvelik az online kvizeket, vetélkedőket, lelkesek és motiváltak, igyekeznek minél jobb helyezést elérni ezeken, minél előrébb végezni. Gyakorlásnál a Learningapps, NKP Okostankönyv vagy akár a Wordwall is nagyon hasznos lehet a változatos feladataikkal (pl. igaz-hamis, sorbarendezős, feleletválasztós, kakukktojásos, fogalompárosító, keresztretjtvény stb.).

Egy online szabadulószooba megoldásánál a kijutáshoz össze kell fogni az osztálytársaknak, közösen megválaszolni a különféle típusú kérdéseket, együttműködve megtalálni a jó válaszokat.

Egy oktatóvideót vagy annak egy részletét, vagy akár egy online elérhető filmrészletet felhasználhatunk egy új anyag feldolgozásakor motivációs céllal, a tanóra kezdetekor ráhangolódásként, illetve a gyakorlásnál, részösszefoglalásnál, összefoglalásnál is, ezek segíthetnek felidézni és átismételni a korábban tanultakat.

A frontális tanári munkát is ki lehet egészíteni internetes segédletekkel – a hagyományos frontális tanári munkánál ez jobban megjegyezhető a tanulóknak. Hatalmas a rendelkezésre álló információmennyiség, az előadásunkhoz találhatunk

különféle adatokat, diagramokat, táblázatokat, képeket, térképeket, magyarul és idegen nyelven is. (*Kleininger, 2006*) A történelem tanítása során a legtöbb esetben, a legtöbb témakörben jól használhatóak a különféle képi megjelenítések, animációk, videók, hangok, mert az egyszerre több különböző módon érkező információ segít a figyelem fenntartásában és az információ rögzülésében. Napjainkban a tankönyv alapú oktatáshoz már nem ragaszkodhat a pedagógus, elvárt a digitális segédletek felhasználása a tanítása során.

5. Az interneten elérhető segédletek felhasználása a mentorálásban

Egy 2016/2017-es tanévben, tanárjelölt hallgatók között elvégzett pilot kutatás azt mutatta, hogy az eszközök, tartalmak és a módszerek esetében is a tanárközpontúság jellemezte az IKT-használatot, azaz a tanítás során főleg a tanárjelöltek kezelték, használták az IKT eszközöket, leginkább a tanár által irányított ismeretátadási folyamatba vonták bele, és a tanári előadást, a tanári magyarázatot igyekeztek vele szemléletesebbé, hatékonyabbá tenni. Az egyes szaktárgyak, szakterületek jellegzetességeiből adódóan eltérő aktivitás, tartalom és módszer jellemzi az IKT-használatot. Leginkább az idegen nyelvet oktató tanárjelöltek emelkednek ki az IKT-használat terén, őket követik a történelem- és magyartanárok. Ők azok a jövőbeli pedagógusok, akik már az iskolai gyakorlaton is legalább alkalmanként használtak IKT-t a tanóráikon. (*Dringó-Horváth-Gonda, 2018*)

Egy másik, szintén 2016/2017-es tanévben, tanárképzésben és tanítóképzésben résztvevő hallgatók között elvégzett felmérés azt mutatta meg, hogy a történelem és matematika szakosok a szemléltetés, prezentálás (képek, videók, zenék) jó eszközeit látják az általuk felsorolt alkalmazásokban. A legnépszerűbb feladatok, alkalmazások a tanárszakos hallgatók körében a digitális tananyagok, játékos weboldalak, online feladatlapok (Quizlet, Tankocka, tudásbázisok) voltak. Arra a kérdésre, hogy tudnának-e konkrét feladatot, alkalmazást mondani, mely esetén a tanulók igénybe tudnák venni az IKT-eszközöket a tanóra vagy otthoni munka során, a tanárszakos hallgatók ismeretei sokkal szélesebb körűnek, változatosabbnak mutatkoztak, mint a tanítószakosoké. (*Lanszki-Faragó, 2020*) Ezen kutatások alapján is elmondható többek között, hogy a kezdő pedagógusok eltérő módon ugyan, de azért rendelkeznek az IKT eszközök használatához szükséges képességekkel, többnyire nyitottak ezek használatára a tanítás során, ugyanakkor még nem rendelkeznek széleskörű módszertani repertoárral, ezek felhasználásával kapcsolatban.

A mentorálás célja többek között az, hogy segítse a kezdő tanárokat abban, hogy a pályán maradjanak, boldoguljanak, illetve sikeresek legyenek pályafutásuk bevezető szakaszában, és arra ösztönzi őket, hogy találják meg szakmai identitásukat. (*Fairbanks, Friedman és Kahn, 2000*)

„A valódi tanári tapasztalat megszerzését a tanárképzés elengedhetetlen részének tekinthetjük. A kezdő tanárokkal dolgozó mentorok az iskolákban jelentős hatással vannak erre a tapasztalatszerzési, tanulási folyamatra.” (Káplár-Kodácsy, 2020) Egy mentoráltnak, aki akár tanárszakos hallgatóként, akár pályakezdő tanárként vesz részt a mentorálás folyamatában, nagyon hasznosak lehetnek a tanórák tervezésében és megvalósításában az interneten elérhető feladatbankok, különféle segédletek. Az oktatásban felhasználható digitális lehetőségek, interneten elérhető ún. jó gyakorlatok nagymértékben segíthetnek a pedagógusnak a tanulók számára is érdekes tanórákat tartani, segítenek fenntartani a motivációjukat. Sok függ a mentorált pedagógus meglévő digitális műveltségén, birtokolja-e az IKT eszközök használatához szükséges megfelelő képességeket. Ugyanez vonatkozik a mentorra is, a meglévő saját tapasztalatok átadása miatt. Mindkét félnek nyitottnak kell tehát lenni az újdonságokra, követniük kell a történelemtanári szakma megújulását, figyelnie a többek között interneten, szakmai folyóiratokban, közösségi oldalak tematikus csoportjaiban az ajánlott új módszereket, jó gyakorlatokat, más tanárok által feltöltött példákat. (Tóth, 2013) A különböző „pedagógusblogokon a tanárok megoszthatják egymással a kollégáik számára is használható szakmai tapasztalataikat, online konferenciákat szervezhetnek, különböző fórumokon tematikus tartalmakat tehetnek közzé, prezentációkat készíthetnek, és tanulóik számára személyre szabott tananyagokat állíthatnak elő.” (Simon, 2013) Fontos, hogy nem minden működik a különböző tudásszintű és korcsoportú diákoknál, így ha nem sikerül esetleg egy kísérlet, a pedagógusnak nem szabad csüggedni, próbálkozni, tudni kell megújulni, önmagát is motiválni, hogy ne adja fel és keresse az egyéb fejlődési lehetőségeket. (Tóth, 2013) A tanárok közötti munkakapcsolatok erősítése az egyik legfontosabb elem az eredményes szakmai fejlődés szempontjából. A sikeres együttműködések folyamán a tanárok megoszthatják tudásukat egymással és gyarapíthatják ismereteiket a tanulási és tanítási folyamatokról, módszerekről és elméletekről. (Tóth-Mózer-Misley, 2019)

A mai kor és a mostani generáció elvárásainak megfelelően a mentoráltnak nyitottnak kell lenni az online elérhető segédletek használatára, a tanórai tervezésébe ezeket be kell építeni. Számolnia kell ugyanakkor azzal is, hogy ez egy gyorsan változó, fejlődő terület, amelyet folyamatosan követni kell, a pedagógusnak folyamatosan képeznie kell magát, nyitottnak kell lenni az újdonságokra, ezek tanórai felhasználására, tisztában kell

lennie azzal, hogy itt az ismeretek gyorsan elavulhatnak. A mentorálás célja többek között, hogy segítse a hallgató vagy tanárkolléga iskolai sikerességét, bővítse szakmódszertani repertoárját. A tanórák tervezése során a mentortanárok hatékony segítséget nyújthatnak a tervezésben, a feladatok közötti szelektálásban, megosztva a meglévő tapasztalataikat. Fontos, hogy felhívjuk a mentoráltunk figyelmét a tanítás során jelen lévő közösségi média fontosságára és veszélyeire. A mentorálás elkezdésekor többek között fel kell mérni a mentortanárnak a pedagógus kollégával közösen a fejlesztendő területeket, ehhez egy diagnosztikus értékelést kell készíteni a szakmai felkészültségről. Ehhez információkat gyűjthet a mentor személyes beszélgetés keretében, bizonyos dokumentumok (pályázati anyag, a gyakornok portfóliója, önértékelése) megismerésével illetve az óralátogatások tapasztalatai alapján. (Kotschy-Sallay-Szőke-Milinte, 2016).

A diagnosztikus értékelés értékelőlapján több indikátor is foglalkozik a digitális kompetenciák meglétével.

A diagnosztikus értékelés értékelőlapja - részlet

Az értékelés megállapításai kompetenciaterületenként:

1. Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás
 - 1.6 A rendelkezésére álló tananyagokat, eszközöket – a digitális anyagokat és eszközöket is – ismeri, kritikusan értékeli és megfelelően használja.
 - 1.7 A szaktárgynak és a tanítási helyzetnek megfelelő, változatos oktatási módszereket, taneszközöket alkalmaz.
 - 1.10 Tanítványaiiban kialakítja az online információk befogadásának, feldolgozásának, továbbadásának kritikus, etikus módját.
2. Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók
 - 2.4. Célszerűen használja a digitális, online eszközöket.
3. A tanulás támogatása
 - 3.5. Megfelelő útmutatókat és az önálló tanuláshoz szükséges tanulási eszközöket biztosít a tanulók számára, pl. webes felületeket működtet, amelyeken megtalálhatók az egyes feladatokhoz tartozó útmutatók és a letölthető anyagok

3.8. Tanítványaiban igyekszik kialakítani az önálló ismeretszerzés, kutatás igényét. Ösztönzi a tanulókat az IKT-eszközök hatékony használatára a tanulás folyamatában.

5. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység

5.9. Az együttműködés, kommunikáció elősegítésére online közösségeket hoz létre, ahol értékteremtő, tevékeny, követendő mintát mutat a diákoknak a digitális eszközök funkcionális használatának terén.

8. Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért

8.6. Rendszeresen tájékozódik a digitális tananyagokról, eszközökről, az oktatástámogató digitális technológia legújabb eredményeiről, konstruktívan szemléli felhasználhatóságukat.

Forrás: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/mentori_segedlet.pdf

Tanórára való felkészüléskor, tervezéskor fontos szempont a megfelelő időbeosztás megtervezése. Egy digitálisan megtámogatott tanórára való felkészülés – főleg a pályája kezdetén járó pedagógusnak - több időt vesz igénybe, mintha egy sima frontális munkára épített tanórára készülne. „A tanárnak, hasonlóan a hagyományos taneszközök alkalmazásához, fel kell készülnie az órára, tudnia kell pontosan, hogy mit, miért és hol keressen – önálló munka folytán a tanuló –, és ehhez milyen tevékenységet szeretne társítani.” (Antal, 2013) Az interneten elérhető, tanórán felhasználható online segédletek száma hatalmas, egyre csak növekszik, ez a pedagógustól komoly szelektálást igényel. Ugyanakkor az internet nagyon hasznos a meglévő tudás felfrissítésében, szinten tartásában, fejlesztésében, segít hozzáférni a legújabb kutatások eredményeihez, segít az új módszerek megismerésében is többek között. Amikor a mentorált a digitális tananyagokkal ismerkedik a tanórai felkészülése során, akkor fontos, hogy megismerje annak oktatási módszertanát is. Kezdetben javasolt olyan digitális segédletek kiválasztása, amely tartalmaz felhasználói, pedagógusok számára készült útmutatót, leírást is, amelyek megkönnyítik az adott felület, adott weboldal megismerését, használatát, különböző funkcióit. Órára való felkészüléskor a mentorpedagógusnak célszerű egyeztetni a mentorálttal többek között az adott osztály tanulóinak meglévő IKT használati tapasztalatairól is, pl. egy gyakorló, összefoglaló órán, ha egy kvízzjátékot

szeretne, érdemes a már megismertek közül választani. Ez természetesen nem zárja ki az újdonságok, újfajta segédletek, alkalmazások megismertetését a tanítandó osztályokkal. Figyelembe kell venni, hogy az iskolák ellátottsága számítógépes eszközökkel napjainkban is még igen változatos képet mutat. Elképzelhető, hogy a mentorált pedagógus a korábbi tanítási gyakorlata során egy más szinten alkalmazta az adott iskolában rendelkezésre álló IKT eszközöket, mint a jelenlegi munkahelyén vagy tanítási gyakorlatán. Tervezésnél alkalmazkodnia kell a meglévő eszközökhöz, mert alacsony eszközszám esetén ajánlatos egy tervezett online kvízfeladatnál inkább párba rendezni a tanulókat, de akár kisebb csoportok vagy a fele-fele osztály is vetélkedhet egymással. Ilyenkor a kisebb-nagyobb csoportokban a tanulóknak egymással együttműködve kell a válaszokat a rendelkezésre álló rövid idő alatt megvitatni és a kérdést megválaszolni.

Fontos, hogy a pedagógus adjon időt az IKT eszközök használatának elsajátítására, mind a gyerekeknek, mind saját magának. A diákokat is meg kell tanítani az adott program, alkalmazás használatára, egészen addig, amikor már rutinszerűen lépnek be pl. egy Kahoot játékba. Ugyanakkor legyen a mentorált felkészülve arra, hogy egy-egy váratlanul bekövetkező probléma (pl. nincs internetkapcsolat, lefagy a számítógép, nincs telepítve a megfelelő program) esetén is legyen a tarsolyában másik, helyben megvalósítható, használható ötlet.

Fontos szerepe van a tanórai tervezésnél, hogy milyen informatikai eszközök állnak a mentorált rendelkezésére. Ez függ az iskola felszereltségétől, projektorokkal, okostáblákkal való ellátottságától, a megfelelő sáv szélességtől vagy annak hiányától. Tisztázni kell, hogy van-e elég interaktív tábla, vannak-e projektorok felszerelve, ha nincsenek, akkor vannak-e hordozható projektorok? A számítógépek elzártan vannak-e az informatika termekben, esetleg egy külön teremben vannak-e elhelyezve? Megoldható egyáltalán a digitális tananyag kivetítése, rendelkezésre áll-e a szükséges szélessávú internetkapcsolat? Ezen kérdéseket még a felkészülés kezdetén tisztázni kell. Amennyiben nincs mód és lehetőség saját eszköz használatára, akkor igazodni kell a mentorálnak az iskola felszereltségéhez. Figyelembe kell venni azt is, hogy a tervezett tanórai feladatokhoz a pedagógus részéről milyen eszközre van szükség. Az elsődlegesen alkotó (prezentáló, menedzselő) funkciók számára a tablet vagy a telefon jelentős korlátokat jelent, sőt bizonyos funkciók nem is érhetők el róluk (például a

többképernyős vetítés). A pedagógus számára leginkább a laptop javasolt használatra, amelynek előnyei közé tartozik, hogy könnyen hordozható, saját áramforrása van és több képernyő is csatlakozhat hozzá. Laptop hiányában az asztali gép is megfelelő lehet, de számolni kell azzal, hogy ez nehezen mozgatható, nagyobb méretű, többnyire egy adott helyhez kötött az osztályteremben, folyamatos áramellátást igényel. (*Farkas, A. és munkatársai, 2021*)

Mentortanárként elsősorban saját példáimon, saját tapasztalataimon keresztül tudom megsegíteni a mentorált pedagógus munkáját, olyan alkalmazásokat, weboldalakokat ajánlok neki elsősorban, amelyeket én is aktívan ismerek, használom a tanításom során. Ettől még természetesen nem szabad elzárkózni a mentorált ötleteitől sem, fontos, hogy mindig osszuk meg egymással az ötleteinket a megbeszélések során. Kísérjük végig közösen a tanórai felkészülés és a tanítás folyamatát, egyeztessünk folyamatosan, találjuk meg közösen az ideális megoldásokat az elképzelt óra megvalósításához. Biztosítsunk támogató légkört a mentorálnak, fogadjuk el az észrevételeit, meglátásait arra vonatkozólag, hogy ő esetleg máshogy tervezné a tanórát. A tanórai felkészülés, tervezés fontos része az anyaggyűjtés. Az internet és a számítógépek elterjedésével nem szükséges könyvtárakban hosszas kereséssel megszerezni a nem is mindig friss anyagokat, az interneten elképzelhetetlenül sok anyag közül kiválogathatjuk a legfrissebb információkat. (*Kleininger, 2006*)

Mentorként az általam összeállított digitális tartalmakat tartalmazó listát átadom a mentorálnak, azzal a céllal, hogy ő maga is megismerhesse ezen segédleteket, ugyanakkor be is mutatom a működésüket, akár saját tanórámon, akár a tanórán kívül. Ezek alapján a mentorált is átgondolhatja, mi az, amit tanórai keretek között megvalósíthatónak, felhasználhatónak ítél. A tervezésnél figyelembe kell venni, hogy egy új anyagot feldolgozó órát, egy gyakorló, részösszefoglaló órát, év eleji vagy tanév végi ismétlő-, számonkérő, ellenőrző órát, esetleg a témakör bevezető óráját fogja megtartani. Mindegyikhez más és más segédletet lehet felhasználni, a tanítást megtámogatni. Azt is tisztázni kell előre a mentorálttal, hogy az adott tanórát milyen óra fogja követni, ezen majd folytatja-e a tananyagot, esetleg egy gyakorló órát fog tartani? Tervez-e majd számonkérést? A tanáróján tervezi-e az elhangzott, megtanult ismeretek, akár oktatóvideók, képelemzések segítségével való elmélyítését?

Ha eldöntötte, hogy milyen órát fog tartani, akkor számba kell venni a meglévő lehetőségeket. Az iszlám vallás esetében több oktatóvideó is elérhető, többféle hosszúságú videórészlet, amelyek a tanári előadást színesíthetik vagy a meglévő ismeretek felidézhetőek lesznek általa. Többféle digitális térképet is használhat a térbeli tájékozódás fejlesztéséhez.

Az IKT eszközök használatánál fontos, hogy figyeljünk az időbeosztásra. Ha lehetséges, a mentorált gyakorolja el, hogy a tervezett óramenet belefér-e a 45 perces tanórai keretbe. A tervezett digitális segédleteket a tanórai felhasználás előtt végig kell nézni, ki kell próbálni. Lehetőleg azon a lapon, amelyet a mentorált a tanórán is használni fog. Azt is figyelembe kell venni, hogy kinek szól majd, hány éves korosztálynak, ki a célcsoport, milyen célcsoportnak és alkalmazási módszereknek kíván megfelelni a digitális tananyag. Nem létezik és nem is lehet elérendő cél, hogy egy digitális tananyag minden környezetben ugyanolyan hatékonysággal működjön. (Hülber-Lévai-Ollé, 2015)

Ha a pedagógus frontális módszert akarja kiegészíteni digitális elemekkel, prezentációkkal, akkor ne a szöveget olvassa fel, hanem a diákoknak kivetített tartalmak egészítsék ki a mondanivalóját. A felhasználtakat a diákok tudják követni, legyen a nyelvezete számukra érthető, világos. Bizonyos YouTube csatornák olyan nyelvezetet használnak, amely az idősebb generáció számára nehezen megérthető, de ne vessük el ezek használatát az oktatásban, mert nyelvezetükkel, hangvételükkel sokszor utat találnak a tanulókhöz, felkeltik az érdeklődésüket.

A tanóra után érdemes átgondolni, hogy mi az, amit sikerült megvalósítani, mi az, amit nem, mit lehetett volna másként. A mentorpedagógussal való megbeszélés mellett érdemes a tanulók véleményét is kikérni a tanórával kapcsolatban, hogy ők mit gondolnak róla.

Saját mentorálási tapasztalatom egy mentorált kollégával volt eddig, egy pályakezdő történelem szakos tanárnő személyében. Tanítási tapasztalata már volt, napközis tanárként dolgozott két éven keresztül. Munkahelyet váltott, majd az én munkahelyemen már történelemórákat is kapott a napközi mellé. A vele való szakmai kapcsolatban igyekeztem támogató, biztató légkört kialakítani, az órai felkészülését saját ötletekkel segíteni. Amit én használtam, használok a tanóráimon, a tanítás során (többek között Mozaweb 3d animációk, Zanza.tv oktatóvideók, Learningapps

tankockák, Wordwall kvízek, Kahoot kvízek, Youtube filmrészletek, stb.), azokat ajánlottam neki elsősorban tanórai felhasználásra. Már a tanítása kezdetén bevonta az IKT technológiák használatát a tanóráiba. Mielőtt idejött az iskolába tanítani, nálunk szokásban volt, hogy hordtunk fali térképeket a tantermekbe, de ez a kolléganő már rögtön a digitális verziót vetítette ki a tanóráin laptop és projektor segítségével. A tanítása során szinte végig powerpointos prezentációval illusztrálta a mondanivalóját. Az óra végi vázlatokat is innen írták le a tanulók a füzetébe. Gyakran adott internetes keresésen alapuló feladatokat fel házi feladatként vagy szorgalmi feladatként a tanulóknak. Örömmel vette az általam megmutatott digitális segédleteket, ki is próbálta őket. A Learningapps tankockákat gyakorlásnál, ismétlésnél, a Zanza.tv és a Mozaweben elérhető anyagokat új anyag feldolgozásánál használta sokat, ezen kívül saját maga által szerkesztett prezentációk segítségével egészítette ki a frontális tanári előadásokat, vetített ki önállóan vagy párban megoldandó feladatokat a tanulóknak. Leendő mentortanárként a fentebb leírtak alapján fogom folytatni a mentorálás folyamatát.

6. Összefoglalás

Áttekintve az interneten elérhető, főleg magyar nyelvű, az iszlám oktatásához kapcsolódó tananyagokat, feladatokat, segédleteket, videókat, megállapítható, hogy a kínálat széleskörű. Rengeteg típusú feladat, videó, kép, szöveg, forrásrészlet, mindenféle gyűjtemény elérhető, azonban ezek kidolgozottsága, minősége, hasznossága, alkalmazhatósága nem egyforma, inkább változó képet mutat. Ebben a helyzetben a pedagógus szelektáló képessége még inkább előtérbe kerül, hogy melyiket választja, az adott segédletet pedig hogyan használja fel a tanítása során. Rajta múlik, hogy akár az új témakör elsajátításánál, akár egy adott tanóra valamely szakaszában hogyan tudja hatékonyan felhasználni a munkájához, figyelembe véve a tanított korosztály sajátosságait, meglévő digitális kompetenciáit. Ezek felhasználását, a feladatok hatékonyságát még befolyásolja, függően a tanórai vagy otthoni felhasználástól, az iskolák megfelelő technikai hátterének megléte (tanórán használható számítógépek, tabletek, projektor, szélessávú internet stb.), a tanulók okostelefonnal illetve egyéb eszközzel való ellátottsága, végül a pedagógusok meglévő módszertani repertoárja. Elmondható, hogy napjainkban „rengeteg olyan online felület áll rendelkezésünkre, mellyel a tantárgyi tudásunk frissen tarthatjuk, továbbá módszertani repertoárunkat alakíthatjuk-fejleszthetjük: jó gyakorlat-gyűjtemények, kidolgozott óratervek, tematikus tervek, feladatgyűjtemények, tudástárak, online szakmai közösségek stb. révén mindez megvalósítható.” (Hülber-Lévai-Ollé, 2014)

A mai diákok már a digitális világban nőnek fel, rengeteg inger éri őket nap, mint nap, igénylik a tanítás, tanulás során a digitális környezetet. A tanároknak ehhez a megváltozott környezethez alkalmazkodniuk kell, több, korábban használt pedagógiai módszer elhagyva vagy azokat az IKT eszközökkel megerősítve kell tanítani a diákokat, élményszerű kell tenni az oktatást, figyelembe véve természetesen az életkori sajátosságokat. Ehhez már a tanárképzés is fontos szerepet tud nyújtani, a feladatuk a leendő pedagógusokat felkészíteni, változatos módszertannal felruházni, de ebben a mentortanár is ki kell, hogy vegye a részét a mentorálás során. Ez egy időigényes folyamat, az önképzés soha nem érhet véget, minden a pedagógus lelkesedésén, kitartásán múlik. A legfontosabb a nyitottság, az új technikák megismerése iránt és a fejlődés folyamatos követése.

A különböző magyar nyelvű internetes segédletek bemutatása nem volt céltalan. Ezek összeállítása saját gyűjtőmunkán alapult. Az internet világában folyamatos a változás, új weboldalak jelennek meg, régiek szűnnek meg, a tartalomszolgáltatók új oktatóvideókat gyártanak, a régiek letörlődnek, eltávolításra kerülhetnek. Az összeállítás egy pillanatnyi, aktuális állapotot tükröz, a gyűjtőmunka tovább bővíthető a későbbiekben. Célom az volt ezzel a gyűjteménnyel a leendő mentoráltjaimnak, legyen az pedagógus hallgató vagy pályakezdő történelemtanár, egy olyan kézzel fogható gyűjteményt, egyfajta oktatási adatbázist tudok a kezébe adni, amely segítheti őt a tanórai felkészülésben, a munkájában. Kap ezáltal egy összegyűjtött, rendszerezett anyagot az interneten elérhető, történelemtanításhoz felhasználható, magyar nyelven elérhető segédletekből, amelyet aztán tetszés szerint tud akár tovább bővíteni is, amelyből válogathat, nemcsak konkrétan az iszlám vallás témakörének tanítása során, hanem a többi történelmi tananyag esetében is. Sőt, ezen weboldalak tartalmi sok felhasználható, alkalmazható ötletet, segédletet nyújtanak más tantárgyak tanítása során is. Amellett természetesen, hogy egy idegen nyelv tanulásánál, egy számológép vagy feladatszerkesztős matematikaóra, egy térképhasználaton alapuló földrajzóra, egy kísérleteket bemutató fizika/kémiaóra esetében más jellegű segédletek is felhasználhatóak, szükségesek lehetnek.

Az interneten elérhető segédletek felhasználása, alkalmazása, tanórai vagy tanórán kívüli munkára való beépítése már csak a mentorált kolléga kreativitásán múlik. Ezek összegyűjtésével mintát, ötletet akartam adni a változatos tanításhoz. Ha sokfélélet ismerünk, sokféleképpen tudunk tanárként ugyanarról a témáról információt adni. Ez pedig nagyobb teret biztosít a tanulói tevékenység központú aktivitás támogatásához.

Angol nyelvű összefoglaló

Reviewing the curricula, tasks, aids and videos in Hungarian related to Islamic education available on the Internet, it can be stated that the offer is wide. There are many types of tasks, video, images, texts, source details. All kinds of collections are available, but their quality and applicability are not the same. In this situation, the teacher's ability to select comes to the fore. It depends on how you can use it effectively for your work, either when learning a new topic or at some stage in a given lesson, taking into account the specifics of the age group taught and your existing digital competencies. Their use is influenced by the existence of appropriate technical backgrounds in schools or the provision of smartphones to students and the methodological repertoire of teachers. Today's students are already growing up in the digital world, with plenty of stimuli reaching them day by day, requiring teaching, learning in a digital environment. Teachers need to adapt to this changed environment. Teacher training can also play an important role in this, their task is to prepare prospective teachers and equip them with a variety of methodologies, but the mentor teacher must also play a part in this. The process of self-education can never end, the most important thing is openness, learning about new techniques and constantly following development. The presentation of the various Hungarian language online aids was not pointless. The compilation of these was based on my own collection work. My goal with this collection was to give my prospective mentees, for beginners or those who just learn teaching, a handy collection, an educational database, to help them prepare for class. The use, application, and integration of online aids into classroom or extracurricular work depends only on the creativity of the mentored colleague. By collecting these, I wanted to give a sample and an idea for the varied teaching. If we know many things, we can provide information on the same topic in many ways as a teacher. This provides more space to support student-centered activity.

Irodalomjegyzék

Ádám, P. (2020): Útmutató a történelem tantárgy tanításához a 2020-ban kiadott Nemzeti alaptanterv és kerettantervek alapján. Elérhető: <https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2020/10/utmutato-a-tortenelem-tantargy-tanitasahoz.pdf> (Letöltés ideje: 2022. február 13.)

Antal, P. (2013): Interaktív elektronikus tananyagok tervezése. Eszterházy Károly Főiskola, Eger.

Bánné Mészáros, A. (2020): Bevezetés a Sutori használatába lépésről-lépésre. Segédanyag a Sutori feladatlapkészítő alkalmazáshoz. Elérhető: http://refpedi.hu/sites/default/files/hir_kepek/Sutori_oldal%20haszn%C3%A1lata_2020_0925_BMA.pdf. (Letöltés időpontja: 2022. február 13.)

Borhegyi, P. - dr. Szabados, Gy. (2020): Történelem tankönyv 5. Oktatási Hivatal, Budapest

Borhegyi, P. - Pappné Gellényi J. (2020): Történelem munkafüzet 5. Oktatási Hivatal, Budapest

Buda, A. (2017): Ikt és oktatás. Együtt vagy egymás mellett? Belvedere Meridionale, Szeged

Czink, I. B. (2005): Fedezd fel az Iszlámot! Iszlám Egyház Fordító Iroda, Budapest

Csepela, J.- Horváth, P. (2019): Képes Történelmi Atlasz. Oktatási Hivatal, Budapest

Dahn, T. (2017): A korszerű történelemtanítás feladatai, nehézségei és kihívásai. Történelemtanítás. Online Történelemdidaktikai Folyóirat. Elérhető: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2017/10/thomas-c-dahn-a-korszeru->

[tortenelemtanitas-feladatai-nehezsegei-es-kihivasai-08-01-04/](#) (Letöltés időpontja: 2021. szeptember 15.)

Dringó-Horváth, I. – Gonda, ZS. (2018): Tanárjelöltek IKT-kompetenciájának jellemzői és fejlesztési lehetőségei. Képzés és gyakorlat, 2. sz. 21-48. o.

Duchon, J. (2016): Tanítás és tanulás elektronikus környezetben. Typotop Kft., Budapest

epa.oszk.hu – Bemutató, Szerző nélkül, évszám nélkül. Elérhető:
<http://epa.oszk.hu/html/bemutatas.html> (Letöltés időpontja: 2021. október 22.)

Etika 5-8. évf. kerettanterv. 2020. Oktatási Hivatal. Elérhető:
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/Etika_F.docx (Letöltés időpontja: 2021. november 19.)

Fairbanks, C.M. - Freidman, D. - Kahn, C. (2000). The Role of Effective Mentors in Learning to Teach. Journal of Teacher Education, 51(2), 102-112.

Farkas, A. és munkatársai (2021): Digitális pedagógiai módszertani ajánlások gyűjteménye. Oktatási Hivatal. Elérhető: <https://dpmk.hu/2021/02/10/modszertani-javaslatok-a-digitalis-munkarend-kapcsan/> (Letöltés időpontja: 2021. október 23.)

Fekete, B. (2018): Applikációk történelemórán: kvíz a Quizizz-zel (frissítve). Elérhető: <https://ujkor.hu/content/applikaciok-tortenelemoran-kviz-quizizz-zel> (Letöltés időpontja: 2022. március 12.)

Fekete, B. (2011): Online adatbázisok a történelemoktatás szolgálatában I. – A Fortepan. Elérhető: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2011/10/online-adatbazisok-a-tortenelemoktatas-szolgalataban-i-fekete-balint-a-fortepan-02-03-11/> (Letöltés időpontja: 2021. október 22.)

Fekete, B. (2020): Történelemtanítás a digitális térben – Egy igényfelmérés halovány tanulságai. Elérhető: <https://ujkor.hu/content/tortenelemtanitas-digitalis-terben> (Letöltés ideje: 2022. április 1.)

Fekete, B. (2020): Történelemtanítás a digitális térben II. – Egy megismételt felmérés körvonalazódó tanulságai. Elérhető: <https://ujkor.hu/content/tortenelemtanitas-digitalis-terben-ii> (Letöltés ideje: 2022. április 1.)

Ferencsi, D. E. (2010): Iszlám kislexikon. demirPReSS, Pécs

Fodor, I. (2018): Mit tanít(s)unk az iszlámról? Elérhető: <https://ujkor.hu/content/mit-tanitsunk-az-islamrol> (Letöltés időpontja: 2021. augusztus 25.)

Földrajz 7-8. évf. kerettanterv. 2020. Oktatási Hivatal. Elérhető: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/Foldrajz_F.docx (Letöltés időpontja: 2021. november 19.)

Gróf, P. - dr. Szabados, Gy. (2020): Történelem tankönyv 5. Oktatási Hivatal, Budapest

Gyöngyösi, Cs. – Marcinkó, É., - Sárközy, M. – Székér, G. – Szombathy, Z. (2018): Fogalommagyarázat. *Korunk*, 6. sz., 76-80. o.

Hackett, C., - Lipka, M. (2018). The demographic factors that make Islam the world's fastest-growing major religious group. *Scripta Instituti Donneriani Aboensis*, 28, 11–14. Elérhető: <https://doi.org/10.30674/scripta.70064>. (Letöltés ideje: 2022. február 13.)

dr. Herber, A. (2020): A középkor. Elérhető: <https://reftantar.hu/2020/09/30/a-kozepkor/#1601460222475-48d88510-9750> (Letöltés ideje: 2021. december 12.)

Hülber, L. – Lévai, D. – Ollé J. (2014): A digitális tankönyvek összehasonlítása és értékelése. Elérhető: <https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/A%20digit%C3%A1lis%20tank%C3%B6nyvek%20ELTE.pdf> (Letöltés időpontja: 2021. szeptember 13.)

Hülber, L.- Lévai, D. - Ollé, J. (2015): Út az új generációs digitális tankönyvek megvalósításához. *Könyv és nevelés*, 1. sz. 67-89. o.

Káplár-Kodácsy, K. (2020): A felnőttkori tanulás folyamata a pályakezdő tanárok mentorálásának gyakorlatában. Tézisfüzet. Elérhető: https://ppk.elte.hu/dstore/document/545/Káplár-Kodácsy_Kinga_tezisfuzet_magyar2.pdf (Letöltés időpontja: 2021. december 15.)

Katus, L. (2001): A középkor története. Pannonica-Rubicon Kiadó, Budapest.

Kéri, K. (1999): Az írott szó csendes birodalma. Könyvek és könyvtárak a középkori iszlám világban. *Iskolakultúra*, 5. sz. 29-41. o.

Kéri, K. (2020): Az írott szó csendes birodalma. Könyvkultúra és könyvtárak a középkori iszlámban. PTE BTK NTI Nevelés- és Művelődéstörténeti Tanszék, Pécs

Kleininger, T. (2006): IKT-eszközök a földrajz oktatásában. Új pedagógiai szemle 56. évf. 2. sz. 2006. február 59-70. o.

Kojanitz, L. (2010): A kérdésorientált (inquiry based) történelemtanítás összekapcsolása az IKT adta lehetőségekkel. *Iskolakultúra*, 9. sz. 65-81. o.

Korpics, Zs. (2010): Az interaktív térképek helyzete és lehetőségei a modern történelemoktatásban. *Történelemtanítás Online történelemdidaktikai folyóirat*, 3. sz. Elérhető: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2010/10/korpics-zsolt-az-interaktiv-terkepek-helyzete-eslehetosegei-a-modern-tortenelemoktatasban-01-03-06/> (Letöltés időpontja: 2021. szeptember 13.)

Kotschy, B. – Sallai, É. - Szőke-Milinte, E. (2016): Mentorok tevékenységének támogatása Segédanyag a köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusgyakornokok mentorainak. Elérhető:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/mentori_segedlet.pdf (Letöltés időpontja: 2022. január 30.)

Kovács I. – Kovács Istvánné – Óbis H. (2015): A változó történelemoktatás. Debreceni Egyetemi Kiadó. Debrecen

Kőrösné Mikis, M. (2002): Az informatika helyzete és fejlesztési feladatai. *Új Pedagógiai Szemle*, 6. sz., 35-49. o.

Lakatosné Török, E. (2010): Informatikai kompetencia, oktatási stratégiák és módszerek a pedagógiai innováció szolgálatában - vizsgálatok nemzetközi fejlesztő programban részt vevő pedagógusok körében. PhD értekezés tézisei. Szeged. Elérhető: http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/750/10/2010_lakatosne_torok_erika.pdf (Letöltés időpontja: 2021. augusztus 25.)

Lanszki, A. – Faragó, B. (2020): Tanító- és tanárszakos hallgatók elképzelései IKT-eszközök használatáról az oktatásban. *Opus et Educatio*, 1. sz., 30-46. o. Elérhető: http://epa.niif.hu/02700/02724/00024/pdf/EPA02724_opus_et_educatio_2020_01_030-046.pdf (Letöltés időpontja: 2022. január 14.)

Luckin, R. - Clark, W. - Logan, K. - Graber, R. - Oliver, M. - Mee, A. (2009): Do web 2.0 tools really open the door to learning: practices, perceptions and profiles of 11-16 year olds learners. In: *Learning, Media and Technology* 34, 2, pp.87-114.

Maróti, Zs. (2020): *Applikációk történelemórán: Játékos kvíz készítése a Playfactile-lel.* Elérhető: <https://ujkor.hu/content/applikaciok-tortenelemoran-jatekos-kviz-keszítése-playfactile-lel> (Letöltés időpontja: 2020. március 12.)

Magyar nyelv és irodalom 5-8. évfolyam kerettanterv. (2020) Oktatási Hivatal. Elérhető: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/Magyar_nyelv_es_irodalom_F.docx (Letöltés időpontja: 2021. november 19.)

Matematika 1–4. évfolyam kerettanterv. (2020) Oktatási Hivatal. Elérhető: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/Matematika_A.docx

(Letöltés időpontja: 2021. november 19.)

Mawdudi, A. (2007): Az iszlám alapelvei: világnézet és élet az iszlámban. Magyarországi Muszlimok Egyháza, Budapest

Mezei, M. (2016): Digitális és online tananyagok a holokauszttanításához. *Történelemtanítás. Online Történelemdidaktikai Folyóirat*. Elérhető:

<https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2016/02/mezei-monika-digitalis-es-online-tananyagok-a-holokauszttanitasahoz-06-03-07/> (Letöltés időpontja: 2021. augusztus 28.)

Molnár, Gy. (2008): Az IKT-val támogatott tanulási környezet követelményei és fejlesztési lehetőségei. *Szakképzési szemle*, 3. szám. 257-278. o.

Nádasi, A. (2013): Az oktatástervezés és –technológia aktuális kérdései és trendjei. Eszterházy Károly Főiskola, Eger

dr. Námesztovszki, Zs. (2013): *Oktatásinformatika*. Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar. Szabadka, Szerbia.

Németh, P. (2001): Az iszlám. Muszlim művelődéstörténeti előadások. Iskolakultúra, Pécs

Oktatási asszisztensek a tanárok és diákok szolgálatában. Szerző nélkül. (2020).

Elérhető: <https://jovotformalunk.nive.hu/blog/oktatasi-asszisztensek-a-tanarok-es-diakok-szolgalataban> (Letöltés ideje: 2021. december 13.)

Polgár, E. (2007): Az iszlám világ titkai. 3BT Kiadó, Budapest

Salamon, K. (2006): Világtörténet. Akadémiai Kiadó, Budapest

Serdián, M. Gy. (2021): Iszlám kislexikon. Editio Plurilingua, Budapest

Simon, G. (2013): Az iskolai tudás és az internet. In: Dringó – Horváth I.- N. Császi I. (szerk.): Digitális tananyagok- oktatásinformatikai kompetencia a tanárképzésben. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest. 204-226. o.

Szili, K. (2015): Az IKT alkalmazási lehetőségei a gyógypedagógiában. Digitális tankönyv. „Mentor(h)áló 2.0 Program” Elérhető:

http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/az_ikt_alkalmazasa_a_gyogypedagogiaban_V2/index.html (Letöltés ideje: 2021. december 13.)

Szombathy, Z. (2018): Pluralizmus és szekularizáció a kortárs muszlim gondolkodásban. *Korunk*, 6. sz., 69-75.o.

Tapiska, Sz. (2011): Az Internet, mint oktatási eszköz a matematika tanításában. Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia előadás. Elérhető: <https://vmtdk.edu.rs/az-internet-mint-oktatasi-eszkoz-a-matematika-tanitasaban>. (Letöltés időpontja: 2021. október 22.)

Tóth, É. (2013): IKT az angolórán: hogyan tegyük színesebbé az angol nyelv tanítását? In: Dringó-Horváth I.-N. Császi I. (Szerk.) Digitális tananyagok – oktatásinformatikai kompetencia a tanárképzésben. L'Harmattan Kiadó, Budapest. 193–203. o.

dr. Tóth-Mózer, Sz. – Kerek, R. (2019): A hatékony önálló tanulás gyakorlata és az internet használata az önálló tanulásban. Elérhető: https://dlsulinet.educatio.hu/download/fcl/kiadvany/2/A_hatekony_onallo_tanulas_gyakorlata.pdf (Letöltés ideje: 2022. február 13.)

dr. Tóth-Mózer, Sz. – Misley, H. (2019):- Digitális eszközök integrálása az oktatásba. Jó gyakorlatokkal, tantárgyi példákkal, modern eszközlistával. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest

Tömöri, B. (2021): Modern Iskola egyetemre megy: Coggle – Az online tanítás segítő. Elérhető: <https://moderniskola.hu/2021/04/modern-iskola-egyetemre-megy-coggle-az-online-tanitas-segito/> (Letöltés időpontja: 2022. április 11.)

Történelem 5. OH-TOR05TA Tanmenetjavaslat. Oktatási Hivatal. Elérhető: https://www.tankonyvkatalogus.hu/tanmenet2016/OH-TOR05TA__tanmenet.docx (Letöltés időpontja: 2021. augusztus 28.)

Történelem 5. OH-TOR05TB Tanmenetjavaslat. Oktatási Hivatal. Elérhető: https://www.tankonyvkatalogus.hu/tanmenet2016/OH-TOR05TB__tanmenet.docx (Letöltés időpontja: 2021. augusztus 28.)

Turcsányi-Szabó, M.(2011): Fenntartható innováció a tanárképzésben – az elmélettől a gyakorlatig. In: *Oktatás-Informatika*, 3-4. sz. 32-44. o.

Vit, O. (2015): Digitális közoktatás. Elektronikus tananyagok használata a középiskolai oktatásban – történelem. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet. Elérhető: https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/digitalis_kozoktatás_vit_oliver.pdf (Letöltés időpontja: 2021. szeptember 17.)

Walsh, K. (2011): *Do Popular Social Networking Applications Have A Place In The Classroom? A Growing Number Of Educators Say „Yes”*. EmergingEdteck. Elérhető: <http://bit.ly/gdvHLA> (Letöltés időpontja: 2022. 10.09.)

Zanza.tv. Útmutató és módszertani segédlet pedagógusoknak. (2012). Elérhető: https://zanza.tv/uploaded_files/tanari_modszertani_utmutato_portal.pdf (Letöltés időpontja: 2021. szeptember 13.)

Ábrajegyzék

1. ábra - Az iszlám világ és az arab birodalom, 7-10. század	9
2. ábra - OH-TOR05TA 5. osztályos történelem tankönyv, címlap	17
3. ábra OH-TOR05TB 5. osztályos történelem tankönyv, címlap.....	18
4. ábra OH-TOR05MAB 5. osztályos történelem munkafüzet, címlap.....	18
5. ábra OH-TOR05TA Történelem 5. tankönyv 13. lecke: A keresztes lovagok világa	22
6. ábra OH-TOR05TB Történelem 5. tankönyv 13. lecke: A keresztes lovagok világa	25
7. ábra OH-TOR05MAB Történelem 5. munkafüzet 13. lecke: A keresztes lovagok világa.....	27
8. ábra Bornemisza Péter Gimnázium YouTube csatornája - Az iszlám - Pécsi Tibor, YouTube videó	29
9. ábra Bornemisza Péter Gimnázium YouTube csatornája - A középkor - Törömaraton 2., YouTube videó	30
10. ábra Időutazó Az iszlám születése – Gyorstalpaló, YouTube videó	31
11. ábra Két perc történelem – Iszlám - vázlat.....	32
12. ábra Két perc történelem – Iszlám, YouTube videó.....	33
13. ábra M5 - Érettségi 2018 - Történelem: Az iszlám vallás	34
14. ábra Nava.hu találati lista: Az iszlám	35
15. ábra Suliaweb: Történelem YouTube csatorna, Az iszlám vallás	36
16. ábra Tanulom magam YouTube csatorna, A Világ 5 Legnagyobb Vallása!	37
17. ábra Tökéletlen Történelem YouTube csatorna – A Lovagok	38
18. ábra Tökéletlen Történelem YouTube csatorna – A Keresztes Hadjáratok Története	39
19. ábra Törö Szekcion YouTube csatorna, Világvallások – Humans of History	40
20. ábra Videótanár – Az iszlám megjelenése, tanításai, kulturális hagyatéka	41
21. ábra Videótanár – Példafeladat – Időrendi sorbarendezés	42
22. ábra Videótanár – Példafeladat – Feleletválasztás.....	42
23. ábra Zanza.tv – Az iszlám születése. Az arab vallás és tudomány. Oktatóvideó	44
24. ábra Fortepan - Fényképtalálatok	46
25. ábra Református Tananyagtár - A középkor – tanári segédanyag	48
26. ábra Sulinet Digitális Tudásbázis - Források a középkor egyetemes történelméből - Az iszlám	50
27. ábra Sulinet Digitális Tudásbázis - Az iszlám vallás.....	51
28. ábra Elektronikus Periodika Archivum – Iszlám vallás.....	52
29. ábra Magyar Elektronikus Könyvtár – Iszlám vallás.....	53
30. ábra MuseuMap – Találati lista	54
31. ábra Biteable – Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai.....	55
32. ábra Prezi - Iszlám	56
33. ábra Prezi – Iszlám vallás	57
34. ábra ankhstory – Az iszlám, letölthető segédanyag.....	58
35. ábra ankhstory – Gyakorló feladatok, letölthető segédanyag.....	59

36. ábra Bea Néni Históriás Oldala – Facebook – Arab óra.....	60
37. ábra Bea Néni Históriás Oldala – Facebook – Iszlám kultúra óra.....	61
38. ábra Törizz otthon.....	62
39. ábra Vázlataim történelemre blog – Vallás és birodalom: az iszlám.....	63
40. ábra Baamboozle – Az iszlám és az arab terjeszkedés	64
41. ábra Genially – szabadulószoza – Az iszlám.....	65
42. ábra GoConqr – Középkor 5. osztályos gyakorlás – példafeladat.....	66
43. ábra GoConqr –Középkor – Feudalizmus – Fogalmak - példafeladat.....	66
44. ábra Kahoot – Az iszlám.....	67
45. ábra Kahoot - Történelem – Az iszlám vallás – 10 kérdéses kahoot kvíz	68
46. ábra Kahoot - Az iszlám vallás kialakulása – 15 kérdéses kahoot kvíz	68
47. ábra Learningapps – tankockák - Iszlám	69
48. ábra Learningapps – Kép- és fogalompárosító tankocka – Az iszlám.....	70
49. ábra Learningapps – Többválasztásos kvíz tankocka – Az iszlám vallás.....	70
50. ábra Learningapps – Csoportosító kirakó tankocka – Kereszténység vagy iszlám?71	
51. ábra Learningapps – Lóverseny tankocka – Az iszlám	71
52. ábra Play factile – Az iszlám vallás feladatok	72
53. ábra Play Factile - példafeladat.....	73
54. ábra Quizlet – Az iszlám.....	74
55. ábra Quizizz - Iszlám	75
56. ábra Quizizz – Az iszlám	76
57. ábra Okos Doboz – Melyik a jó? - példafeladat	77
58. ábra Redmenta - Feladatlapok	78
59. ábra Redmenta - Példafeladatok	79
60. ábra Wordwall – Az iszlám	81
61. ábra Wordwall – Az iszlám - szókereső	81
62. ábra Wordwall – Vallás és birodalom: az iszlám – játékos kvíz	82
63. ábra Wordwall – Iszlám – Üss a vakondra feladat	82
64. ábra Coggle – Iszlám vallás - gondolattérkép.....	83
65. ábra Mindmesiter – Iszlám vallás - gondolattérkép.....	84
66. ábra Mindomo – Iszlám - gondolattérkép.....	85
67. ábra Mozaweb – Kába (Mekka).....	86
68. ábra Mozaweb – Az isztambuli Hagia Szophia mecset belseje.....	87
69. ábra NKP Okostankönyv – Történelem 5. évfolyam – IV. A középkor világai – 13. A keresztes lovagok világa című lecke.....	88
70. ábra NKP Okostankönyv – A kereszténység és az iszlám – Halmazba sorolás - Okosfeladat	89
71. ábra NKP Okostankönyv – A dzsámi és a minaret – Videó és okosfeladat	90
72. ábra OFI Atlasz - A muszlim világ az első ezredfordulóig, 7-10. század digitális térkép	91
73. ábra Tankönyvkatalógus – Történelem tankönyvek.....	92
74. ábra Padlet – Az iszlám és az Arab Birodalom	93

75. ábra Storyboard that – Iszlám: Történelem és hagyományok.....	94
76. ábra Wakelet – 1. Az arab világ.....	95
77. ábra Sutori – Iszlám vallás.....	97
78. ábra Timetoast idővonal – Iszlám.....	98
79. ábra Timetoast – Az egyetemes középkori történelem legfontosabb évszámai	99
80. ábra Khan Academy – Témakör: Középkor	100
81. ábra Khan Academy – Az iszlám vallás eredete című lecke	102
82. ábra Onlinetesztek.eu – Az arabok szerepe a görög tudományok átmentésében, továbbfejlesztésében, tanári segédlet.....	103
83. ábra Wikipedia - Iszlám.....	104

A csatolt mellékek jegyzéke

1. sz. melléklet - Történelem 5. OH-TOR05TA Tanmenetjavaslat
2. sz. melléklet - Történelem 5. OH-TOR05TB Tanmenetjavaslat

Mellékletek

1. sz. melléklet - Történelem 5. OH-TOR05TA Tanmenetjavaslat

IV. A középkor világi				
Az óra sorszáma	Az óra témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
24–25.	Élet a várban Visegrád (egykor és ma)	F:földesúr, lovag, nemes, uradalom, jobbágyság, robot T: <i>Visegrád</i>	- A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása. - Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítása. - A középkor két legfontosabb társadalmi rétegének, a jobbágyságnak és a nemességnek, valamint a középkori társadalom hierarchiára épülő világának bemutatása.	- Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori uradalomról, várról. - Történeti események és jelenségek megfigyelése és összehasonlítása. Egymástól jelentős mértékben eltérő életmódot folytató közösségek életét bemutató források vagy képek összehasonlítása. (Pl.: <i>A földesúr és a jobbágyság helyzetének és életének különbségei.</i>)
26–27.	Élet a kolostorban Pannonhalma (egykor és ma)	F:pápa, szerzetes, bencés rend, pálos rend,	A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása.	Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori

	most)	kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus N: Szent Benedek T: <i>Pannonhalma</i>	nek összehasonlítás a. • Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítás a. • A középkori kultúra főbb vonásainak felidézése. • A középkori egyház hierarchikus felépítésének megértése.	kolostorról. • Tablókészítés a középkori magyar templomokról. • A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása. A történelmi kulcsfogalmakkal kapcsolatban tanultak folyamatos felhasználása és bővítése. (Pl.: <i>A keresztény vallás jellemzői: szentek, ereklyék, legendák.</i>) • IKT-használat. Információk és adatok gyűjtése (pl. a román és gótikus építészet) az interneten elérhető forrásokból.
28–29.	Élet a középkori városban (Buda egykor és most)	F: polgár, céh N: Gutenberg T: Buda	• A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességé nek összehasonlítás a. • Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítás a. • A középkori város és a falu összehasonlítás a megadott szempontok	• Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori városról. • A történelmi változások nyomon követése. A változások okainak és következményein ek számbavétele és kiértékelése. (Mel yek a városok és a városlakók száma növekedésének az okai?)

			alapján (például jellegzetes foglalkozások, életmód).	• Beszámoló készítése. Képzeletbeli beszámoló készítése <i>(pl. a középkori városi életről)</i> egy korabeli ember nevében. • A történelmi változások nyomon követése. Az emberek hajdani és mai életmódjának összehasonlítása saját tapasztalatok, leírások és képek alapján.<i>(Pl. a városok lakónak élete az ókorban és a középkorban.)</i> • Céhszabályzat vagy cégér készítése önállóan vagy társakkal. • Az információk rendszerezése és értelmezése. A történelmi események, korszakok bemutatása többféle szempontból és különböző jellegű források alapján.<i>(Pl. Változások a középkor végén: a humanizmus és a reneszánsz jellemzői a tankönyvi szöveg</i>
--	--	--	--	--

				és a tankönyvben látható képzőművészeti alkotások alapján.) • Történelmi gondolkodás - Okok és következmények: a szükséges előfeltételek és a közvetlen kiváltó okok azonosítása és vizsgálata.(Pl.: <i>Miért lett a könyvnyomtatás a korszak legfontosabb találmánya?</i>)
30–31.	A keresztes lovagok világa	F: iszlám vallás N: Mohamed T: Szentföld, Anglia, Franciaország	• Az iszlám vallás főbb vonásainak megismerése. • A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. • A középkori páncélos lovag felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán. • A lovagi életmód főbb jellemzőinek megismerése.	• Az információk rendszerezése és értelmezése. Az információk csoportosítása az esemény, tevékenység vagy jelenség típusa szerint: társadalmi, politikai, gazdasági, tudományos, kulturális, vallási.(Pl.: <i>Foglaljuk össze az iszlám vallás jellemzőit!</i>) • A tankönyvi olvasmány feldolgozása a középkori hadviselésről. (<i>Középkori ostromgépek</i>) • Egy középkori ütközet rekonstruálása

				(film, kép, ábra, térképvázlat segítségével). • Beszámoló készítése egy lovagi tornáról és/vagy a lovagi erényekről. • Emberi magatartások és döntések megfigyelése. A történelmi személyek tulajdonságainak és tetteinek megbeszélése abból a szempontból, hogy milyen feladatokkal és problémákkal kellett szembenéznük, és azokat hogyan oldották meg, illetve hogy a tetteik milyen hatással voltak a többi ember életére. <i>(Pl.: Mi volt a keresztes hadjáratok meghirdetett és valódi oka, célja?)</i>
32–36.	Összefoglalás, rendszerezés, számonkérés			• Egy lehetséges karriertörténet bemutatása a középkorból (inasból céhmester, apródból lovag, jobbágyból püspök). • Montázs összeállítása a középkort idéző

				képekből megadott szempontok alapján (például foglalkozás, viselet, jelentős események stb.). • A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása. A történelmi kulcsfogalmakkal kapcsolatban tanultak folyamatos felhasználása és bővítése. <i>(Pl. a középkori társadalom felépítése. A társadalmi csoportok életmódjának a jellemzése.)</i> • Beszámoló, kiselőadás készítése adott történelmi témáról. <i>(Pl. a falvak, városok élete, a jobbágyok, földesurak, lovagok világa, az egyház és művészetek stb.)</i>
--	--	--	--	---

Forrás:https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/Tanevkezes2020/tanmenetek/5_es_7_evfolyam/OH-TOR05TA_tortenelem_5_tanmenet.docx

1.1. táblázat: Történelem 5. OH-TOR05TA Tanmenetjavaslat

2. sz. melléklet - Történelem 5. OH-TOR05TB Tanmenetjavaslat

IV. A középkor világai				
Az óra sorszáma	Az óra témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
26–28.	Élet a várban és a vár környékén	Fogalmak: földesúr, lovag, nemes, uradalom, jobbágy, robot, <i>Topográfia:</i> Visegrád	– Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések felismerése – A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása.	– Egy középkori uradalom alaprajzának értelmezése – A várbéli élet jellemzése kép alapján
29–31.	Élet a kolostorban	<i>Fogalmak:</i> pápa, szerzetes, bencés rend, pálos rend, kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus <i>Nevek:</i> Szent Benedek		– Tablókészítés középkori magyar templomokról – Egy kolostor épületegyüttesének bemutatása – a bencés szerzetesek életmódjának bemutatása
31–33.	Élet a városban	<i>Fogalmak:</i> polgár, céh, <i>Nevek:</i> Gutenberg	– A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód).	– Egy lehetséges karriertörténet bemutatása a középkorból (inasból céhmester, apródból lovag, jobbágyból püspök). – Céhszabályzat vagy cégér készítése önállóan vagy

				társakkal.
34–35.	A keresztes lovagok világa	<i>Fogalmak:</i> iszlám vallás <i>Nevek:</i> Mohamed <i>Topográfia:</i> Szentföld, Anglia, Franciaország	– A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. – A középkori páncélos lovag felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán	– Egy középkori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével). – Beszámoló készítése egy lovagi tornáról és/vagy a lovagi erényekről.
36–37.	Összefoglalás, rendszerezés, számonkérés			

Forrás: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/Tanevkezdes2020/tanmenetek/5_es_7_evfolyam/OH-TOR05TB_tortenelem_5_tanmenet.docx

1.2. táblázat: Történelem 5. OH-TOR05TB Tanmenetjavaslat